

Janusz, Magdalena et al.

Working Paper

Wizerunek osób uchodźczych na forach pomocowych: Raport z analizy treści mediów społecznościowych

CMR Working Papers, No. 132/190

Provided in Cooperation with:

Centre of Migration Research (CMR), University of Warsaw

Suggested Citation: Janusz, Magdalena et al. (2023) : Wizerunek osób uchodźczych na forach pomocowych: Raport z analizy treści mediów społecznościowych, CMR Working Papers, No. 132/190, University of Warsaw, Centre of Migration Research (CMR), Warsaw

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/296979>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.

CMR Working Papers

132/190

MAGDALENA JANUSZ, Kaja Klencka, Sławomir Mandes, Shin Mazur, Sebastian Sosnowski, Nina Sprycha, Kinga Wardak

WIZERUNEK OSÓB UCHODŹCZYCH NA FORACH POMOCOWYCH. RAPORT Z ANALIZY TREŚCI MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH

Lipiec 2023

www.migracje.uw.edu.pl

Magdalena Janusz - Wydział Socjologii, Uniwersytet Warszawski

mk.janusz@student.uw.edu.pl

Kaja Klencka - Wydział Socjologii, Uniwersytet Warszawski

k.klencka@student.uw.edu.pl

Sławomir Mandes - Wydział Socjologii, Uniwersytet Warszawski

mandess@is.uw.edu.pl ORCID: 0000-0003-2316-8482

Shin Mazur - Wydział Socjologii, Uniwersytet Warszawski

shin.mazur@uw.edu.pl

Sebastian Sosnowski - Wydział Socjologii, Uniwersytet Warszawski

s.sosnowski3@student.uw.edu.pl ORCID: 0000-0002-2436-0022

Nina Sprycha - Wydział Socjologii, Uniwersytet Warszawski

n.sprycha@student.uw.edu.pl

Kinga Wardak - Wydział Socjologii, Uniwersytet Warszawski

k.wardak5@student.uw.edu.pl

Streszczenie

Raport przedstawia wyniki badania percepcji uchodźców wśród uczestników forów i grup pomocowych aktywnych na Facebooku podczas wczesnej fazy inwazji Rosji na Ukrainę (24.02.22 - 10.04.22). Analiza skupiła się na kategoryzacji uchodźców i rekonstrukcji przypisywanych im potrzeb, emocji i zagrożeń. Płeć i wojna były dominującymi ramami, w których przedstawiano uchodźców jako bezbronne kobiety i dzieci. Ich potrzeby skategoryzowano przede wszystkim jako materialne, związane z pracą, szkołą i mieszkaniem. Integracja z rynkiem pracy została podkreślona jako ważna. Negatywne emocje, takie jak strach i trauma, były powszechnie kojarzone z uchodźcami, wpływając na dyskusje na temat tego, jak należy ich traktować. Krytyka uchodźców była ograniczona i często towarzyszyły im zastrzeżenia oparte na osobistych historiach. Uczestnicy uzasadniali swoje zaangażowanie w pomoc uchodźcom normami moralnymi, wspólną historią, bohaterstwem i wspólną tożsamością z Ukraińcami. Niektórzy wyrażali obawy dotyczące ograniczonych zasobów i ekonomicznego wpływu pomocy uchodźcom. Ogólnie rzecz biorąc, badanie ujawniło zmieniający się wizerunek uchodźców oraz podstawowe narracje i motywacje osób zaangażowanych w fora i grupy pomocowe.

Słowa kluczowe: uchodźcy, postrzeganie ukraińskich uchodźców, kategoryzacja ze względu na płeć, negatywne emocje i trauma, uzasadnienie pomocy

Abstract

The report presents the results of a study on the perception of refugees among active participants in forums and aid groups on Facebook during the early phase of Russia's invasion of Ukraine (24.02.22 - 10.04.22). The analysis focused on the categorization of refugees and the reconstruction of their attributed needs, emotions, and threats. Gender and war were the dominant frameworks in which refugees were portrayed as helpless women and children. Their needs were categorized primarily as material, related to work, school and housing. Integration into the labor market was emphasized. Negative emotions such as fear and trauma were commonly associated with refugees, influencing discussions on how they should be treated. Criticisms of refugees were limited, often accompanied by reservations based on personal stories. Participants justified their involvement in helping refugees through moral norms, shared history, heroism, and a common identity with Ukrainians. Some expressed concerns about limited resources and the economic impact of assisting refugees. Overall, the study revealed the changing image of refugees and the underlying narratives and motivations of those involved in the forums and aid groups.

Keywords: refugees, perception of Ukrainian refugees, gendered categorization, negative emotions and trauma, justifications for helping

Spis treści

1. Cele badania i najważniejsze wyniki	6
1.1 Cele i kontekst badania.....	6
1.2 Podsumowanie najważniejszych wyników	9
2. Metodologia.....	11
Część I. Konstruowanie wizerunku osób uchodźczych.....	16
3. Wizerunek osób uchodźczych.....	16
3.1 Kategoryzacje ze względu na płeć lub wiek.....	16
3.2 Kategoryzacje w odniesieniu do wojny.....	19
3.3 Kategoryzacje w odniesieniu do reakcji na pomoc	21
3.4 Kategoryzacje w odniesieniu do Polski lub Polaków.....	24
4. Przypisane osobom uchodźczym potrzeby	27
4.1 Potrzeby materialne	27
4.2 Praca, szkoła, mieszkanie	31
4.3 Potrzeby psychologiczne	36
4.4 Potrzeby społeczne	41
4.5 Potrzeby związane ze zdrowiem	44
4.6 Preferencje.....	45
5. Emocje przypisywane osobom uchodźczym.....	50
5.1 Emocje.....	50
5.2 Doświadczenia.....	54
6. Zagrożenia wiązane z osobami uchodźczymi.....	59
6.1. Przemoc ekonomiczna.....	59
6.2. Przemoc fizyczna	60
6.3. Niebezpieczeństwo (ogólnie)	60
Część II. Uzasadnienie pomocy osobom uchodźczym	62
7. Uzasadnienia pomocy	62
7.1 Pomoc ze względu na moralność	62
7.2 Pomoc ze względu na obraz własny	66
7.3 Pomoc ze względu na obraz uchodźców	67
7.4 Pomoc ze względu na historię	70
7.5 Pomoc ze względu na korzyść dla pomagających.....	71
7.6 Ograniczenie pomocy.....	74
Bibliografia.....	78
Załącznik 1. Lista wszystkich zidentyfikowanych forów	81

Spis tabel

Tabela 1. Liczebność grup kodów używanych kategoryzacji	16
Tabela 2. Liczebność kodów z grupy: kategoryzacje ze względu na płeć lub wiek	16
Tabela 3. Liczebność kodów z grupy: kategoryzacje z odniesieniem do wojny.....	19
Tabela 4. Liczebność kodów z grupy: Kategoryzacje w odniesieniu do reakcji na pomoc	21
Tabela 5. Liczebność kodów z grupy: kategoryzacje kontekstowe w odniesieniu do Polski lub Polaków	24
Tabela 6. Liczebność grup kodów dotycząca typów potrzeb	27
Tabela 7. Liczebność kodów z grupy: potrzeby materialne	27
Tabela 8. Liczebność kodów z grupy: praca, szkoła, mieszkanie	32
Tabela 9. Liczebność kodów z grupy: potrzeby psychologiczne	36
Tabela 10. Liczebność kodów z grupy: potrzeby społeczne	41
Tabela 11. Liczebność kodów z grupy: potrzeby związane ze zdrowiem.....	44
Tabela 12. Liczebność kodów z grupy: preferencje.....	45
Tabela 13. Liczebność kodów z grupy: emocje	50
Tabela 14. Liczebność kodów z grupy: doświadczenia	54
Tabela 15. Liczebność kodów z kategorii zagrożenia.....	59
Tabela 16. Liczebność grup kodów dotyczących potrzeb	62
Tabela 17. Liczebność kodów z grupy: pomoc ze względu na moralność.....	62
Tabela 18. Liczebność kodów z grupy: pomoc ze względu na obraz własny	66
Tabela 19. Liczebność kodów z grupy: pomoc ze względu na obraz uchodźców	67
Tabela 20. Liczebność kodów z grupy: pomoc ze względu na historię	70
Tabela 21. Liczebność kodów z grupy: korzyść dla pomagających.....	72
Tabela 22. Liczebność kodów z pozostałych grup	74

1. CELE BADANIA I NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI

1.1 CELE I KONTEKST BADANIA

Celem badania była rekonstrukcja wizerunku uchodźców wśród osób aktywnych na otwartych facebookowych forach lub grupach pomocowych (dalej krótko: fora) w pierwszym okresie (24.02.22-10.04.22) pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę. Zainteresowanie forami pomocowymi oraz toczonymi tam dyskusjami wynikało z faktu, że można na nich śledzić proces rekonfiguracji wizerunku osoby uchodźczej poprzez wymianę opinii prowadzonych przez forumowiczów z wykorzystaniem indywidualnej wiedzy i wyobrażeń ukształtowanych przez dotychczasowy dyskurs na temat uchodźców i ogólnie obywateli Ukrainy.

Wcześniejsze doświadczenia i wydarzenia, które były przedmiotem dyskursu w przeszłości, mogą mieć długotrwały wpływ na sposób, w jaki odbieramy zachodzące współcześnie zdarzenia. O ile do połowy ubiegłej dekady opinia publiczna nie była zbyt zainteresowana tematem migracji, to wiele się zmieniło od 2015 roku, kiedy w następstwie wojny w Syrii, w Europie wybuchł tzw. kryzys migracyjny (Pawlak, Matusz-Protasiewicz 2015; Łodziński, Szonert 2016). „Problem uchodźców” stał się jednym z najważniejszych wątków dyskursu publicznego – figura imigranta stała się narzędziem walki politycznej, niektórzy politycy zaczęli kreślić czarną wizję „fali uchodźców zalewających Polskę”, wieszczili rozwój gett w dużych miastach, a nawet straszili epidemiami (Krzyżanowska, Krzyżanowski 2018, Krzyżanowski 2020). Badania pokazywały, że dyskurs o uchodźcach ulegał sekurytyzacji (Buraczyński 2015), a przekaz dotyczący kryzysu migracyjnego zdominował obraz uchodźcy-mężczyzny, pozbawionego wykształcenia, agresywnego i dyskryminującego kobiety (Domalewska 2016). Sprzeciw wobec polityki przyjmowania uchodźców był uzasadniany obroną kraju, spokoju społecznego i „naszych kobiet” (Szczupak i in. 2018). Dane opinii publicznej pokazują, że odbiło się to na postawach Polaków (Malinowski Rubio 2019).

Na tym tle stosunek do migracji z Ukrainy przed inwazją Rosji częściowo się odróżniał, co wynikało po pierwsze z faktu, że Polacy różnicują swój stosunek do migrantów w zależności od stopnia „Inności” – wobec osób z krajów bliższych geograficznie lub kulturowo przyjmują bardziej otwartą postawę (Grzymała-Kazłowska 2007; Malinowski Rubio 2019). Po drugie, migracja z Ukrainy miała do 2022 roku przede wszystkim charakter zarobkowy (Duszczyk, Matuszczyk 2018), w następstwie czego dominował wizerunek Ukraińców wykonujących proste prace manualne (Fiałkowska, Matuszczyk 2021). Trzecim, ważnym elementem składowym wizerunku Ukraińców w Polsce przed inwazją Rosji, były historyczne narracje sięgające wojen kozackich, napięć narodowościowych z okresu II RP oraz przede wszystkim II Wojny Światowej (Jurek 2018).

Badania nad wizerunkiem Ukraińców we współczesnej prasie polskiej prowadzone przed inwazją w 2022 roku (Baran 2016; Kotowska 2018; Rozbicka 2018; Borkowska 2020; Skibińska 2021) pokazują powtarzalne punkty i stereotypizację. Dyskurs o Ukraińcach często determinowany był przez wydarzenia historyczne, jednowymiarowy, wyraźnie określony jako pozytywny lub negatywny. W 2015 roku, pozytywny stosunek wywołany tzw. rewolucją godności był ograniczony czasowo, a dyskurs powrócił do utartych torów historycznej stereotypizacji silnie zróżnicowanych genderowo. Przekonanie na temat migrantek z Ukrainy

koncentrowały się na pracy opiekuńczej, zwykle w pozytywnym kontekście, ale nierzadko zawierają negatywne cechy związane z relacjami między Polakami a migrantkami. Przypisuje im się cechy tradycyjnie „kobiece”, takie jak uległość i troska o innych. Jednak relacje między Polakiem a Ukrainką nie są symetryczne, opierają się na protekcyjnym stosunku mężczyzny do kobiet. Natomiast Ukraińcy są często postrzegani przez Polaków jako potrzebujący nauki, jak być cywilizowanym Europejczykiem. Analiza komentarzy internetowych wskazuje na powtarzalne argumenty przeciwko imigracji, oparte na obawach dotyczących bezpieczeństwa, ekonomii i kulturze (Troszyński 2018, 2019). Komentarze często zawierały stereotypy i generalizacje. Wnioski z tych badań pokazują, że obraz mediów w Polsce odzwierciedla dominujące narracje polityczne i społeczne, które wpływają na percepcję i postawy wobec imigracji i uchodźców.

Patrząc z szerszej perspektywy na przemiany stosunku do obywateli Ukrainy widać, że trzy czynniki – bliskość kulturowa, zarobkowy charakter migracji oraz historia – wyznaczały zasadnicze kontury wizerunku Ukraińców w dyskursie w Polsce. W ramach tak zakreślonych ram ulegał on powolnej zmianie, z raczej negatywnego do raczej pozytywnego. W pewnej mierze przyczyniały się do tego codzienne kontakty międzyludzkie (Głowiak 2021). Kluczowe znaczenie miały wydarzenia polityczne w Ukrainie: pomarańczowa rewolucja i rewolucja godności (Bielecka-Prus 2020). W świadomości Polaków zwiększała się wiedza na temat Ukrainy. Wzrastało poparcie dla integracji Ukrainy z Unią Europejską (Konieczna-Sałamatin 2015). Obserwowana zmiana miała jednak dość ograniczony zakres i wciąż obciążona była bagażem historycznych i ekonomicznych uprzedzeń.

Biorąc zatem pod uwagę obserwowaną od 2015 roku polityzację uchodźstwa oraz deklarowaną w badaniach opinii publicznej niechęć do migrantów, dużym zaskoczeniem było spontaniczne zaangażowanie się Polaków w pomoc w reakcji na masowy napływ osób uciekających przed wojną w Ukrainie. Co się w związku z tym zmieniło, że w marcu 2022 roku 94% Polaków deklarowało gotowość do przyjęcia uchodźców z Ukrainy? A w maju 2023 roku deklaracje taką podtrzymywało 73% (CBOS 2023)? Szeroko udzielane wsparcie materialne i przede wszystkim przyjmowanie osób uchodźczych do domów było zjawiskiem zupełnie nowym w naszym kraju. W tym kontekście interesowało nas w jaki sposób pisano o osobach uchodźczych? Jakimi kategoriami posługiwano się do ich opisywania? Jakie motywy pomocy podawano?

Dla dookreślenia szczegółowych pytań badawczych dwa aspekty miały zasadnicze znaczenie. Po pierwsze, opierając się na społeczno-poznawczej teorii dyskursu (Van Dijk 2009) przyjęto, że osoby, które zaangażowały się w pomoc, nie miały gotowego repertuaru dyskursywnego (mentalnych reprezentacji i odpowiadających im pojęć językowych) umożliwiającego opisywanie osób uchodźczych i zinterpretowanie ich sytuacji. Z tego punktu widzenia fora były miejscami, na których nie tylko dzielono się wiedzą i informacjami, ale również u wspólniano definicje sytuacji, ustalano tożsamości osób uchodźczych, zasad i sposobów pomocy. Wchodząc na forum, komentujący dawali wyraz swoim wyobrażeniom o tym, kim są osoby, którym chcieli pomagać, oczekiwaniom wobec nich i swoim definicjom sytuacji uchodźstwa. Konfrontowali te wyobrażenia pomiędzy sobą oraz doświadczeniem kontaktu z osobami uchodźczymi. Dla większości forumowiczów pomaganie osobom uchodźczym było

doświadczeniem zupełnie nowym. Można przyjąć, że osoby te nie pracowały w instytucjach zajmujących się pomocą uchodźcom i nie interesowały się problemem migracji, o czym można wnioskować na podstawie tego, że w zebranych materiale praktycznie brak odniesień do takich instytucji. Do lutego 2022 roku niezinstytucjonalizowana pomoc osobom uchodźczym była w Polsce zjawiskiem marginalnym. Przybyszami z zagranicy zajmowały się organizacje rządowe i pozarządowe. Z nielicznymi wyjątkami, jeśli w ogóle miały miejsce, udział obywateli ograniczał się do wsparcia materialnego i finansowego.

Drugim aspektem branym pod uwagę przy określaniu pytań badawczych był fakt, że toczono dyskusje na forach były uwarunkowane historycznie ukształtowanym już dyskursem i ideologią. Zanim przejdziemy do opisu tego, co wiadomo o dyskursie na temat migracji w Polsce przed inwazją Rosji na Ukrainę ważne jest, aby określić, jaka jest relacja analizowanych dyskusji do zastanego dyskursu i ideologii. Rozróżnienie ideologii i dyskursu wprowadzamy za Van Dijk (1998), który tym terminem określa ogólne ramy organizujące społeczne poznanie podzielane przez członków grup. W tym ujęciu ideologia jest interfejsem umieszczonym pomiędzy indywidualnymi wyobrażeniami na dany temat, dyskursem na ten temat w sferze publicznej i pozycją w strukturze społecznej wyznaczającą interes grupy, do której jednostka należy (1995: 18). Teoria Van Dijka pozwala rozróżnić – istotne dla celów tego badania – dyskurs (co i jak komentujący piszą, jakiego języka używają) od leżących u jego podstawy ideologii. Z rozróżnienia tego wynika, że to, co ludzie mówią, nie przekłada się wprost na działanie, ani też nie jest bezpośrednim wyrazem położenia w strukturze społecznej. Wszystkie trzy elementy (dyskurs, struktura społeczna i działanie) wzajemnie się warunkują z mediującym wpływem ideologii. Wprowadzenie tych abstrakcyjnych rozróżnień jest istotne dla celów badania i interpretacji wyników, pozwala bowiem uniknąć utożsamienia dyskursu z działaniem lub pozycją w strukturze społecznej.

Spoglądając z punktu widzenia tego, co wiadomo o polskim dyskursie o imigrantach i teorii dyskursu przyjmujemy, że ilość napływających do Polski osób uchodźczych oraz fakt wojny w sąsiednim kraju stworzyły zupełnie nowy kontekst dla postrzegania przyjeżdżających i motywacji do pomagania, który wymagał redefiniowania utartych sposobów kategoryzacji. Zmiana nie nastąpiła jednak w próżni. Osoby zaangażowane w dyskusje na forach, kompetentne podmioty debaty publicznej, posiadały wiedzę o dyskursie dotyczącym uchodźców i migrantów z Ukrainy i nawet jeśli nie identyfikowały się z ideologią, która leżała u podłoża w jego dominującej postaci, to stanowił on dla nich punkt odniesienia.

Biorąc pod uwagę dwa opisane powyżej aspekty celem badania było odpowiedzenie na następujące pytania szczegółowe:

- 1) Jaki wizerunek osoby uchodźczej wyłania się z prowadzonych na forach dyskusji? Za pomocą jakich kategorii budowano wizerunek osób uchodźczych?
- 2) Jakie potrzeby były przypisywane osobom uchodźczym?
- 3) Jakie emocje przypisywano osobom uchodźczym? Jaki wydzźwięk emocjonalny mają opisy sytuacji uchodźstwa?
- 4) Jakie podawano uzasadnienia pomocy osobom uchodźczym?
- 5) Jakie zagrożenia dostrzegano, przed czym przestrzegano osoby uchodźcze?

1.2 PODSUMOWANIE NAJWAŻNIEJSZYCH WYNIKÓW

Napływ uchodźców do Polski wymagał nazwania osób, które przyjeżdżały, ich potrzeb, motywacji. W pierwszej kolejności zbadano jakimi kategoriami opisywano osoby przekraczające granicę. Przeprowadzona przez nas analiza pokazała, że **kategoryzacje uchodźców w dyskursie na forach pomocowych zdominowały dwie nadrzędne ramy interpretacyjne: „wojenna” oraz genderowa.** W ludziach, którzy przekroczyli granicę zobaczono kobiety i dzieci, bez dookreślenia narodowości, rasy czy statusu materialnego. Płeć została natomiast połączona z bezradnością, strachem, bezbronnością. Niemniej ważna była rama, odnosząca uchodźców do bohaterskiej walki z najeźdźcą, budująca zobowiązanie wobec osób uchodźczych opisywanych jako członków bohaterskiego narodu. Kategoryzacja do płci i wojennego bohaterstwa ukierunkowywała możliwości dookreślenia przypisywanych potrzeb, emocji oraz zagrożeń. Choć z dzisiejszej perspektywy może się wydawać, że przyjęte kategorie były oczywiste, to wcale tak być nie musiało. Wcześniejsze badania nad dyskursem w obszarze imigracji obywateli Ukrainy do Polski pokazują, że sposób ich kategoryzacji i przyjęte układy odniesienia ulegały różnym przeobrażeniom. Można sobie wyobrazić sytuację regresji do znanych i utrwalonych kategorii, w których zwracano by przede wszystkim uwagę na różnice etniczne, odnoszono całą sytuację i tożsamość uchodźców do kwestii ekonomicznych lub historycznych. Nie znaczy to, że odniesienia do ekonomii lub historii się nie pojawiały. Wręcz przeciwnie, jednak ujęcie ich w nadrzędnych ramach zobowiązań opieki nad matkami z dziećmi lub „reprezentantów narodu walczącego również w naszym imieniu” spowodował reinterpretację tych kategorii.

W analizowanym materiale istotne miejsce zajmowały komentarze dotyczące potrzeb uchodźców. Czasami pisano o nich bez uzasadnienia, a czasami przytaczano historie o kontakcie z uchodźcami jako uzasadnienie dla przedstawionego punktu widzenia. Ogólna kategoria “potrzeby” została podzielona na sześć grup. Pierwsze cztery dotyczą rodzaju potrzeb wymienianych przez komentujących: potrzeby materialne, potrzeby związane z pracą, szkołą i mieszkaniem, psychologiczne, społeczne oraz zdrowotne. Osobno wydzielone zostały “preferencje”, gdzie wskazuje się, co w ramach określonych potrzeb wolą uchodźcy z Ukrainy. Ostatnia grupa “Inne” zawiera kody, które nie pasowały do pozostałych. **Obraz potrzeb uchodźców był niezbyt zróżnicowany. Rzadko wskazywano na fakt, że potrzeby uchodźców różnią się od siebie.** Polacy zastanawiali się czasami, jakie decyzje w sprawie uchodźców powinny zostać podjęte (przez same uchodźczynie lub Polaków, którzy im pomagają). Najczęściej dotyczyło to miejsca zamieszkania (miasto czy wieś), tempa pójścia do pracy, sposobu pomagania (wsparcie finansowe, rzeczowe czy nakłanianie do usamodzielnienia się). Z narracji o potrzebach wyłonił się **obraz uchodźcy jako osoby, którą trzeba przywieźć do Polski i wyżywić, a następnie zapewnić jej mieszkanie, gdzie będzie mogła dojść do siebie.** Oprócz celu terapeutycznego, czas na ochłonięcie dla uchodźców miał być też przystankiem przed poszukiwaniem pracy i szkoły dla dzieci. Zasadniczo jednak to praca – ze względów materialnych czy psychologicznych – była w centrum uwagi, którą opisywano jako najtrudniejszą długofalowo do zaspokojenia, po uporaniu się z potrzebami bieżącymi jak jedzenie, dach nad głową. Ustalenie to pokazuje, że **już od początku, osoby**

zaangażowane na forach pomocowych, jako normalną widziały potrzebę integracji uchodźczyń poprzez wejście ich na rynek pracy.

Dyskusje na temat potrzeb nie tylko pozwoliły na zarysowanie obrazu uchodźcy, ale także “mądrej osoby pomagającej”. Ten wizerunek był już mniej jednorodny – **komentujący wskazywali różne przejawy mądrego pomagania przeciwstawionemu niemądrym pomaganiu.** Wśród przykładów wymienić można: bycie cierpliwym, otwartość na różnorodność, patrzenie w długofalowej perspektywie, brak krytycyzmu wobec uchodźców, bezinteresowność, zaangażowanie w poznanie kultury ukraińskiej.

Rzadko krytykowano przytaczane w historiach i anegdotach wybory uchodźców, a nawet wtedy krytyka ta spotykała się z polemiką pozostałych komentujących. Potrzeby uchodźców przedstawiano jako niewygórowane i szukano dla nich uzasadnienia.

W opisach uchodźców i ich doświadczeń występowały komentarze, w których przypisywano im emocje. Najczęściej była mowa o strachu oraz doświadczeniu traumy. Większość przypisywanych emocji była negatywna, związana z doświadczeniem uchodźstwa. Były to, poza wspomnianymi wyżej, m.in. szok, zagubienie, zmęczenie czy wstyd, choć część komentujących wskazywała także na wdzięczność uchodźców za okazaną im pomoc. Niezależnie od wymienionej emocji, były one przedstawiane jako emocje intensywne i długotrwałe, na długo odciskające swój ślad na zdrowiu psychicznym. Emocje uchodźców pojawiały się w różnych wątkach – zarówno opisach konkretnych osób i sytuacji, jak i abstrakcyjnych przemyśleniach, na temat tego, co czują osoby uciekające przed wojną. Co istotne, **w dyskusjach na temat zachowań uchodźców, ich emocje były wykorzystywane zarówno jako argument do podmiotowego, jak i przedmiotowego ich traktowania.** Z jednej strony, trauma czy skrupowanie mają być powodem, dla którego osoby pomagające uchodźcom powinny być szczególnie uwrażliwione na ich potrzeby i prośby oraz szanować podejmowane przez nich decyzje, nawet te, z którymi się nie zgadzają. Z drugiej strony emocje związane z uchodźstwem są traktowane jako wytłumaczenie dla nieracjonalnych, z perspektywy osób komentujących, zachowań uchodźców lub powodem podejmowania różnych decyzji za uchodźców, którzy przez swój stan psychiczny nie wiedzą, co jest dla nich najlepsze.

W dyskusjach pojawiały się też **głosy krytykujące uchodźców. Komentowano, że osoby przyjeżdżające do Polski powinni przyjmować każdą pomoc i być za nią wdzięczni, ponieważ część ich rodaków, która została w kraju, jest w dużo cięższym położeniu od nich.** Jednocześnie oddzielano uchodźców od osób, które według komentujących nie uciekły przed wojną, lecz przyjechały korzystać z pomocy okazywanej uchodźcom, by polepszyć swój status materialny i zostać w Polsce na stałe.

W kontekście dyskusji o sposobach pomocy zwracano pewną uwagę na kwestię zagrożeń. **Wskazywano przede wszystkim na niebezpieczeństwo przemocy fizycznej (często rozumianej jako przemoc seksualna) oraz przemocy ekonomicznej.** Wiązało się to z charakterystyką osób uchodźczych – kobiety z dziećmi – co sprawiało, że w opinii komentujących były one bardziej narażone na handel ludźmi lub przestępstwa na tle seksualnym. Nie przywoływano raczej przemocy fizycznej w sensie pobicia jako zagrożenia dla uchodźców z Ukrainy. Przemoc ekonomiczna postrzegana była jako zagrożenie w

kontekście niesienia pomocy (wymaganie zapłaty za pomoc, oszukiwanie uchodźców bez świadczenia im pomocy) oraz pracy. Przywoływano głośne sprawy Ukraińców zatrudnionych nielegalnie w Polsce, którzy byli wykorzystywani i pozbawieni podstawowych praw w miejscu pracy. Marginalnie dostrzegano zagrożenie narażeniem na dyskryminację.

Osoby udzielające się na forach odczuwały potrzebę uzasadnienia swojego zaangażowania. **Wypowiedzi z uzasadnieniami pomocy są liczne i bardzo zróżnicowane. Generalnie komentujący odnosili się do zasad moralnych, wspólnej historii obu narodów, wyobrażeń zarówno o swoim własnym narodzie, jak i uchodźcach, oraz do potencjalnych korzyści, które wiążą się z udzielaną pomocą.** Uwzględniono także komentarze, które nie odnosiły się wprost do motywacji pomocy, ale dotyczyły jej kształtu czy postulowanych ograniczeń oraz te dotyczące braku wsparcia instytucji państwowych w oddolnych działaniach pomocowych obywateli. Komentujący najczęściej odnosili się do norm moralnych jako uzasadnienia udzielanej przez siebie pomocy, przede wszystkim do powinności pomagania innym. Ta powinność była rozumiana jako oczywista, nie wymagająca dookreślenia normą – bardzo rzadko pojawiało się na przykład odwołanie do religii jako jej źródła. Pomoc udzielaną uchodźcom często uzasadniano wskazując na bohaterstwo Ukraińców w walce zbrojnej z Rosją – uznawano Ukraińców za bohaterów walczących za całą Europę, także Polskę, za co należy się im wdzięczność. Do niesienia pomocy motywowało również to, że Ukraińców postrzegano jako należących do tego samego, europejskiego kręgu cywilizacyjnego, jako osoby w zasadzie nie różniące się od Polaków, w przeciwieństwie do uchodźców odmiennej kultury i rasy.

Komentujący wskazywali także na **podobieństwo historii Polski i Ukrainy. Autorzy postów często odwoływali się do polskiej historii walki o niepodległość i okupacji, które miały dawać Polakom szczególne zrozumienie sytuacji Ukraińców i wywoływały poczucie wspólnoty losów obu narodów.** Podkreślano także, że podziały historyczne, reprezentowane przede wszystkim przez symbol Wołynia, powinny zejść na dalszy plan. Ważną rolę w uzasadnianiu pomocy spełniała też identyfikacja z innymi pomagającymi. Komentujący mówili o dumie i zaszczycie ze wspólnego działania ponad podziałami politycznymi, które motywowały ich do dalszej pomocy. Przywoływano także wartości gościnności i pomagania jako postawy tradycyjnie charakteryzujące polski naród. Pojawiały się również bardziej pragmatyczne uzasadnienia, tj.: budowanie wspólnych relacji na przyszłość, osobistego zysku materialnego oraz korzyści ekonomicznej dla rynku pracy w Polsce w sytuacji niżu demograficznego.

W komentarzach pojawiały się także stwierdzenia dotyczące konieczności ograniczenia pomocy udzielanej uchodźcom. Zwracano uwagę przede wszystkim na aspekty ekonomiczne, szczególnie na ograniczone zasoby państwa, którego nie stać na pomoc Ukraińcom w sytuacji kryzysu ekonomicznego. Wiązało się to z obawami o dostęp do usług publicznych dla Polaków i niepewnością co do przyszłej sytuacji ekonomicznej kraju.

2. METODOLOGIA

Przedmiotem badania były fora prowadzone na Facebooku, których celem była wymiana informacji pomiędzy osobami wyrażającymi gotowość przyjmowania do domów lub mieszkań

osoby uciekające z Ukrainy, udzielania im pomocy materialnej lub innej pomocy, na którą zgłoszono zapotrzebowanie. Większość grup powstała pomiędzy 25 a 28 lutego 2022 roku. W opisach informacyjnych można znaleźć deklaracje celów, zazwyczaj są one krótkie, jednozdaniowe np.: „W obliczu tak dramatycznych wydarzeń związanych z bezprecedensowym aktem agresji Rosji na Ukrainę pomagamy!”¹, „Grupa pomocowa - wpisujemy potrzeby i to co możemy zaoferować- razem dla Ukrainy 🇺🇦”². Ale zdarzały się dłuższe opisy, jak na przykład w grupie „Solidarni z Ukrainą - mieszkańcy powiatu dębickiego i okolic”, która w sekcji informacyjnej ma następujący opis: „Mając na uwadze tak duży odzew z Państwa strony dotyczący pomocy obywatelom Ukrainy - w szczególności przybywającym do nas matkom z dziećmi, postanowiliśmy założyć grupę Solidarni z Ukrainą - mieszkańcy powiatu dębickiego i okolic 🇺🇦 Zapraszamy do niej wszystkie osoby chcące ofiarować swoją pomoc w postaci noclegów, rzeczy pierwszej potrzeby, ciuchów, wózków dziecięcych, art. papierniczych dla dzieci (np. kredek, kolorowanek) art. spożywczych, chemicznych, higienicznych itp. pomocy medycznej, gastronomicznej itp. łóżek, pościeli itp. Grupa przeznaczona jest dla osób, które chcą ofiarować pomoc oraz dla osób, które tej pomocy potrzebują ❤️ Chcemy skoncentrować nasze działania na bezpośrednim wsparciu polskich rodzin z naszego regionu, które przyjęły pod swój dach uciekinierów z za naszej wschodniej granicy oraz rodziny ukraińskie, które tego wsparcia potrzebują. Piszcie co macie do zaoferowania, oraz co potrzebujecie. W tych trudnych chwilach bądźmy razem i wzajemnie się wspierajmy!”³. Spośród 53 grup, o który dostępne są informacje o czasie założenia, 37 powstało pomiędzy 24 a 27 lutego, 11 w marcu lub kwietniu, 5 grup działało przed 24 lutym 2022 roku.

Poza 4 grupami wszystkie mają charakter „otwarty”, co jest typowym sposobem organizacji komunikacji na Facebooku pomiędzy osobami, których łączy zainteresowanie jakimś tematem. Grupa, w odróżnieniu od indywidualnych profili publicznych lub prywatnych, jest zazwyczaj nazywana poprzez odniesienie do tematu zainteresowania. Wstąpienie do grupy „otwartej” następuje zazwyczaj automatycznie po kliknięciu przycisku „dołącz”. W przypadku grup „prywatnych” – i w tym leży ich zasadnicza odmienność od grup „otwartych” – przyjęcie następuje po akceptacji przez administratora i wyrażenia zgody dla zasad obowiązujących w grupie (zasady są określane przez administratorów). W przypadku obu typów grup osoba lub osoby administrujące grupą posiada uprawnienia tworzące asymetrię pomiędzy nimi a zwykłymi członkami. Ponadto, w grupach otwartych mogą też postować i komentować nie członkowie.

Czytając zawartość raportu należy brać pod uwagę czynniki, które poważnie ograniczają badania dyskursu treści upublicznionych poprzez media społecznościowe. Po pierwsze, nie można przyjąć, że zebrany materiał reprezentuje całe spektrum postaw, które mogły pojawić się na forach (por.: Gillespie 2018). Interpretując zebrane dane i wyniki analizy należy pamiętać, że fora są moderowane przez osoby administrujące. W zależności od ustawień profilu administrator albo musi zaakceptować post, aby został upubliczniony, albo ma prawo usuwać

¹ Grupa Solidarni z Ukrainą - pomoc Śląsk 🇺🇦/Допомога Україні, www.facebook.com/groups/634914251131325/about. Dostęp 20.05.2023

² Grupa Lokalnie z Ukrainą (gmina Suchy Las). www.facebook.com/groups/1839900492867747/about. Dostęp 20.05.2023

³ www.facebook.com/groups/534560371226728/about. Dostęp 20.05.2023

posty wraz komentarzami. Administrator posiada również możliwość blokowania użytkowników lub usuwania postów. Zachodzi w związku z tym podejrzenie, że zebrany materiał został poddany wstępnej selekcji i prawdopodobnie usunięto posty negatywnie ustosunkowujące się do pomocy uchodźcom. Po drugie, wpisy na Facebooku – inaczej niż na Twitterze lub Instagramie – w zdecydowanej większości nie są anonimowe, to znaczy są opatrzone imieniem i nazwiskiem osoby upubliczniającej dany wpis oraz zdjęciem. Nie stanowi problemu założenie konta z wykorzystaniem fałszywych nazwiskiem, jednak autentyczność profilu można do pewnego stopnia zweryfikować sprawdzając zawartość profilu danej osoby – im więcej danych osobistych, wpisów i zdjęć, w tym większym stopniu można przyjąć, że profil jest autentyczny. Brak anonimowości na Facebooku jest czynnikiem moderującym wpisy (Glać et al. 2014). W kontekście naszych badań brak anonimowości był czynnikiem umożliwiającym do pewnego stopnia kontrolę społeczną nad udzielaną/deklarowaną pomocą, co typowego wynikało z przebiegu komunikacji: ktoś (najczęściej osoba posługująca się językiem polskim) zgłaszała jakąś potrzebę, w odpowiedzi zgłaszały się osoby, które chciały pomóc, całość konwersacji była widoczna dla innych członków grupy, a jej ślad zapisany w sposób, który uniemożliwiał jej skasowanie osobie deklarującej pomoc (mogła tylko skasować swój wpis). W przypadku niewywiązania się ze złożonych deklaracji mogłoby to zostać – nie znaleźliśmy takiego przypadku w zebranych materiale – podniesione na forum grupy. W tym kontekście warto też zwrócić uwagę na – omówiony w rozdziale 6 – dyskusje dotyczące postrzeganych zagrożeń dla osób uchodźczych, która nie tylko świadczy o świadomości tego problemu wśród osób zaangażowanych w fora pomocowe, ale również wyznaczała normy zachowań pomocowych.

Dobór materiału badawczego

Zbieranie, wstępna selekcja i analiza zebranego materiału zostały przeprowadzone w trzech krokach: 1) identyfikacja forów, na których deklarowano pomoc uchodźcom z Ukrainy, 2) pobranie postów (linków i treści) ze zidentyfikowanych forów oraz przeprowadzenie wstępnej analizy, 3) jakościowa analiza treści postów oraz komentarzy.

Krok 1. Identyfikacja forów została przeprowadzona za pomocą platformy Crowdtangle⁴. Fora były wyszukiwane za pomocą słów kluczowych: *Ukraina* (wraz z odmianami), *pomoc*, *wsparcie*. W sumie zidentyfikowano 63 fora (lista forów w załączniku 1), które były aktywne w okresie od 24.02.2022 - 10.04.2022.

Krok 2. Za pomocą platformy Crowdtangle pozyskano wszystkie posty wraz dodatkowymi informacjami o ilości interakcji i komentarzy wraz z linkami. W sumie pozyskano dane o 37292 postach. Z nazwy części forów można wywnioskować, że zakres ich działalności był zróżnicowany pod względem obszaru działania: część miała wyraźnie charakter lokalny, to znaczy gromadziły osoby z określonego obszaru: miejscowości, gminy, dzielnicy, regionu (np.:

⁴ CrowdTangle (www.crowdtangle.com) to narzędzie analityczne, którego właścicielem jest firma Meta (dawniej Facebook) mające na celu umożliwienie śledzenia, analizowania i raportowania tego, co dzieje się na jej platformach (Facebook, Instagram). Dostęp do narzędzia jest darmowy po rejestracji. Więcej o działaniu por. <https://www.crowdtangle.com/features>. Dostęp 20.12.2022

„Legnica Ukrainie Pomagamy -Легниця Україна Ми допомагаємо”, „Kazimierz Dolny solidarny z Ukrainą”). W sumie zidentyfikowano 29 takich grup. W innych przypadkach nazwy były ogólne, sugerujący ogólnopolski zasięg działania (np. „♥ Solidarni z Ukrainą ♥”, „Ukraina - pomagam! / Україна – допомагаю!”). W sumie zidentyfikowano 28 grup. Dodatkowo do zbioru trafiły grupy ukierunkowane na określony rodzaj pomocy (n.: „POMOC DLA ZWIERZĄT UKRAINA”, „Sercem z Ukrainą. Grupa dla nauczycieli pracujących z uczniami z Ukrainy”). W sumie zidentyfikowano 5 grup.

Dane zebrane za pomocą platformy Crowdtangle pozwalają uszeregować grupy pod względem popularności. W tym celu użyto wskaźnika „Total Interactions” (dalej: TI) czyli ilorazu sumy interakcji (polubień i innych reakcji, komentarzy, szerów) i wielkości konta (mierzonego liczbą obserwujących i polubień strony)⁵. Z tak obliczonej popularności wynika, że – w momencie pobierania danych – najbardziej aktywne było forum “Pomoc dla Ukrainy ua Допомога Україні: mieszkanie oraz inna pomoc obywatel” - 668745 TI. Drugie pod względem interakcji forum „POMOC DLA UKRAINY – WARSZAWA” miało już tylko 64407 TI. Wynik ten pokazuje, że w początkowym okresie wiele osób, grup lub organizacji zakładało swoje fora. Bardzo szybko jednak pomoc skanalizowała się w jednym, ogólnopolskim forum.

Z ogólnej liczby wybrano posty, które miały 70 i więcej komentarzy. W sumie wyselekcjonowano 1342 posty. Do badania wybrano posty o dużej liczbie komentarzy w oparciu o założenie, że w komentarzach i dyskusjach wywiązujących się pomiędzy komentującymi będzie można zidentyfikować treści istotne z punktu widzenia celów szczegółowych badania. Zdecydowana większość wpisów była w języku polskim – i jak można przyjąć pisana przez Polaków i Polki, które chciały pomóc osobom uchodźczym – sporadycznie pojawiały się wpisy w języku ukraińskim i ich treścią była najczęściej podziękowania. W lekturze tych wpisów wykorzystano wbudowane w Facebooka narzędzie do automatycznego tłumaczenia.

Krok 3. Posty były analizowane przez zespół badawczy. Analizowano niezależnie treść posta oraz komentarze pod kątem przyjętych celów szczegółowych badania. Każdy post i komentarze były oceniane na skali od -2 (w ogóle niezgodne z celami) do 2 (całkowicie zgodne z celami). Procedura taka umożliwiła zidentyfikowanie 249 postów z 47138 komentarzami. Wybrane posty wraz z komentarzami zostały zapisane do plików pdf.

Analiza materiału badawczego

Analiza została przeprowadzona z wykorzystaniem programu Atlas.ti (Frieese et al. 2018). Materiał został podzielony pomiędzy mniejsze zespoły, które niezależnie go kodowały zgodnie z podejściem analizy tematycznej (Braun, Clarke 2006). W celu zapewnienia intersubiektywnej wiarygodności wyników zastosowano "zasadę "wielokrotnego kodowania" (Barbour 2001), tzn.: na wstępie każdy zespół zakodował niewielki fragment materiału (ok. 10%) w oparciu o wstępnie przyjęty, ogólny klucz kodowy i ustalone kryteria identyfikacji tematów. Następnie omówiono zbiór wyłaniających się tematów, szczegółowo omówiono i wstępnie opisano

⁵ Miara podawana na platformie Crowdtangle: iloraz sumy interakcji (polubień i innych reakcji, komentarzy, szerów) i popularność konta (mierzonego liczbą followerów i polubień strony). Więcej na temat tej miary por. <https://help.crowdtangle.com/en/articles/1141064-how-is-interaction-rate-calculated>. Dostęp 20.12.2022

poszczególne kody i uzgodniono cały klucz kodowy. W oparciu o wypracowany w ten sposób klucz kodowy zakodowano ponownie przebadany uprzednio materiał, a następnie zakodowano resztę zbioru danych.

Zaprezentowane w raporcie wyniki są pokłosiem badania prowadzonego przez zespół w składzie: Magdalena Janusz, Kaja Klencka, Sławomir Mandes, Shin Mazur, Nina Sprycha, Sebastian Sosnowski, Kinga Wardak w ramach prac grupy socjolożek i socjologów, którzy na Wydziale Socjologii UW, pod przewodnictwem prof. Aleksandry Grzymały-Kazłowskiej, podjęli badania reakcji społeczeństwa polskiego po pełnoskalowej napaści Rosji na Ukrainę 22 lutego 2022 r. Akces do zespołu był dobrowolny i nie wiązał się z wynagrodzeniem lub inną kompensatą. Pozycja osób zaangażowanych w badanie jest ważna, ponieważ określa rozumienie i stosunek do badanego zjawiska – pomocy osobom uchodźczym oraz szerzej wojny prowadzonej przez Rosję przeciwko Ukrainie – i może wpływać na wyniki (Rose 1997). Badanie nasze odnosi wyniki do szerszego zjawiska – problemu nastawienia obywateli Polski do mieszkańców Ukrainy i sposobu mówienia o nich w kontekście ostatnich kilku dekad. Mamy nadzieję, że przyczyni się do lepszego wzajemnego zrozumienia.

CZĘŚĆ I. KONSTRUOWANIE WIZERUNKU OSÓB UCHODŹCZYCH

3. WIZERUNEK OSÓB UCHODŹCZYCH

(Magdalena Janusz & Nina Sprycha)

Prezentacje wyników badania rozpoczyna analiza kategorii używanych do konstrukcji wizerunku osób uchodźczych. W zebranych materiałach śledzono, w jaki sposób kategoryzowano osoby uchodźcze, jakich określeń używano do ich opisu, jakie analogie lub odniesienia pojawiały się w tym kontekście. Użyte kategorie pozwalają osobom zaangażowanym w pomoc określić, z kim mają do czynienia, zakotwiczyć wyobrażenia na ich temat w określonych kontekstach i obrazach, co przekłada się na rodzaj oferowanej pomocy, jej zakres oraz nastawienie do osób, którym się pomaga. Zastosowane kategorie są ważne dla budowania wizerunku uchodźców wśród osób, które nie są bezpośrednio zaangażowane w pomoc – np. przyjmując osoby uchodźcze do domów, pomagając w transporcie – ale są przejęte ich losem na tyle, że wchodzi na fora, biorą udział w dyskusjach i ewentualnie wspierają pośrednio poprzez datki finansowe lub materialne.

W zebranych materiałach wyodrębniono kategorie, które połączono w cztery grupy przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 1. Liczebność grup kodów używanych kategoryzacji

Grupy kodów używanych do kategoryzacji	Liczebność
Kategoryzacje ze względu na płeć lub wiek	298
Kategoryzacje w odniesieniu do wojny	463
Kategoryzacje w odniesieniu do reakcji na pomoc	230
Kategoryzacje w odniesieniu do Polski lub Polaków	195

3.1 KATEGORYZACJE ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ LUB WIEK

Pisząc o osobach uchodźczych, posługiwano się przede wszystkim kategoriami związanymi z płcią i wiekiem.

Tabela 2. Liczebność kodów z grupy: kategoryzacje ze względu na płeć lub wiek

Nazwa kodu	Liczebność
3.1.1 kobiety z dziećmi	120
3.1.2 dzieci	75
3.1.3 kobieta	54
3.1.4 mężczyzna	29
3.1.5 starsi ludzie	20

3.1.1 „kobiety z dziećmi”

Najczęściej używane określenie na osoby uchodźcze to „kobiety z dziećmi” bez dookreślenia narodowości, rasy czy statusu materialnego. Kategoria płci otwierała możliwości dalszej kategoryzacji – analizowanej w dalszej części raportu – odnoszące się do wymiaru bezpieczeństwa i samodzielności powiązanej ze stereotypem kobiety.

Proszę zwrócić uwagę na jeden aspekt: to są w zdecydowanej większości kobiety z małymi dziećmi. A kobieta z dzieckiem/dziećmi jest bezbronna i całkowicie uzależniona od innych. Dlatego Ukrainki tworzą większe grupy, chcą mieszkać z rodziną lub przyjaciółką, by czuć się bezpieczniej.

Wiecie ja też pomagam jak mogę ale się zastanawiam czy te biedne kobiety z dziećmi mają jakiś pomysł na siebie ?? Czy państwo zapewni im jakieś lokum czy wzięliście ich do siebie do nie wiadomo kiedy ??

Faktycznie ludzie często piszą „przyjmę kobietę z dzieckiem”. Myślę że dowolnej narodowości byłaby przyjęta. Ale student z Nigerii czy Indii po prostu bardzo mało mieści się w kategorii Matka z dzieckiem.

Matki z dziećmi były czasem zestawiane i kontrastowane z imigrantami z Bliskiego Wschodu. Takie porównanie uwydatniało kobiecą bezbronność i zachęcało do niesienia pomocy. Częstym aspektem narracji okazało się też podkreślanie dużej liczby osób potrzebujących pomocy, co mogło skutkować większą mobilizacją u odbiorców tych treści.

3.1.2 „dzieci”

Określenie „dzieci” pojawiło się 75 razy. Tym kodem klasyfikowano wszystkie treści, które wyróżniały wśród uchodźców dzieci jako osobną grupę. Częstotliwość występowania kodu pokazuje, że komentujący szczególnie zainteresowali się losem dzieci, które stały się – obok kobiet – najbardziej „widzialnymi” uchodźcami. Chęć pomocy i ulżenia im w trudnej sytuacji, a także obawy o przyszłość najmłodszych były podstawą wielu dyskusji w komentarzach.

Śłuchajcie, tu w UK robią zbiorki I ludzie chcą wysłać worki z ciuchami, misiami. Mówię im, że tego jest już pełno. Oni, że dla dzieci, żeby miały misia do przytulenia itp. Próbowałam wytłumaczyć, że inne rzeczy są potrzebne teraz, że Ukraińskie dzieci pójdą niedługo do szkoły, że może zeszyty, ołówki, kredki itp. i że my mamy misie w Polsce. Mam wrażenie, że tu niektórzy chcą się tylko pozbyć rzeczy, których oni już nie potrzebują. Co Wy o tym myślicie, co dzieci tam w Polsce najbardziej potrzebują.

U nas dzieci będą uczestniczyć w zajęciach Online bezpłatna szkoła dla dzieci z Ukrainy. Na chwilę obecną wrzucanie ich do szkoły bez znajomości języka po takiej traumie byłoby nieludzkie.

Komentujący najczęściej pisali o obecnych potrzebach dzieci (materialnych, psychologicznych, ale też np. o szkole) i przeżytej traumie. Dzieci występowały też jako grupa,

którą trzeba szczególnie otoczyć opieką. Niekiedy pojawiały się w opowieściach komentujących, relacjonujących zachowania lub słowa uchodźców, których przyjęli do swoich domów.

3.1.3 “kobieta”

Kod „kobieta” (54 wystąpienia) został użyty, gdy komentujący pisali wprost o kobietach, a nie o wszystkich uchodźcach.

Szkoda też, że to polscy stręczyciele nagabują młode kobiety na granicy... ale oni są okej, bo nasi i źli ludzie są tylko po tej drugiej stronie.

Przekazujcie tę wieść dalej, bo wiele kobiet się boi lub nie wierzy, że pomagamy za darmo. Całym sercem jesteśmy z Wami. Jesteśmy tacy sami i nie powinno to się nigdy wydarzyć, że giną dzieci, że rozdzielane są rodziny. Trzymajcie się kochani bracia i siostry. Chwała dla Waszych bohaterów. Wielki szacunek dla Waszego Prezydenta.

Komentujący określali kobiety przeważnie mianem przestraszonych, bezradnych, bezbronnych i wymagających opieki, choć zdarzały się też komentarze wskazujące na ich odwagę. Często odnoszono się do czyhających na nie niebezpieczeństw związanych z handlem ludźmi i stręczycielstwem, uwrażliwiając tym samym członków grupy na problem i zalecając czujność oraz wyrozumiałość.

3.1.4 “mężczyzna”

Wśród wypowiedzi wspominano (29 wystąpień) również o mężczyznach w wieku poborowym, którzy uciekli z kraju.

Pomoc należy się każdemu! Bez względu na to czy to kobieta, mężczyzna czy dziecko. Nie każdy musi i chce ginać za swój kraj.!

Niestety widzę młodych mężczyzn.

Rola mężczyzn przeważnie dyskutowana była w szerokim kontekście walki za ojczyznę, czasami jednak pojawiały się komentarze dotyczące uchodźców – zdecydowana większość z nich miała wydźwięk neutralny bądź pozytywny i promowała wyrozumiałość dla sytuacji wszystkich uchodźców. Część komentarzy dotyczących mężczyzn pochodzenia innego niż ukraińskie zawierała krytykę niesienia pomocy przede wszystkim kobietom i dzieciom z pominięciem innych osób potrzebujących. Tutaj ważnym aspektem jest z pewnością fakt moderacji komentarzy.

3.1.5 “starsi ludzie”

Obok płci i roli matki kategorią obecną w analizowanym materiale był wiek (20 wystąpień). Pisano o ludziach starszych, seniorach, emerytach, jako grupie wymagającej pomocy w równym stopniu, co kobiety i dzieci.

Kochani. Widzicie tylko mamy i dzieci?... Weźcie pod uwagę że z Ukrainy uciekają również ludzie starsi. Oni dopiero są zagubieni w tym całym chaosie...Pomyślcie o Nich. Mój post dotyczy również tych starszych zagubionych ludzi którzy mają problemy z ogarnięciem czegokolwiek. Jak widać, większość skupiona jest na młodych. A co ze starszymi? Halooooo. Oni też chcą żyć... Chcą abyśmy ich zauważyli. I mój post właśnie przede wszystkim do tych Osób kieruję. Pozdrawiam.

Jako osoby niebędące w wieku poborowym, starsi mężczyźni nie budzili kontrowersji w kontekście zasadności otrzymania pomocy. Często podkreślano, że o ile wiele osób starszych zostało na Ukrainie, o tyle należy się opiekować tymi, którzy przyjechali - portretowano ich jako osoby mogące wyjechać np. na wieś. Opisywano ich też jako osoby często schorowane, traumatyzowane i zdezorientowane.

3.2 KATEGORYZACJE W ODNIESIENIU DO WOJNY

Określenia „kategoryzacje kontekstowe” służyły do wyróżnienia kategoryzacji, za pomocą których osoby piszące na forach odnosiły się do osób uchodźczych poprzez odniesienie do różnych kontekstów. Na czoło pod względem liczebności wysuwają się odniesienia do wojny.

Tabela 3. Liczebność kodów z grupy: kategoryzacje z odniesieniem do wojny

Nazwa kodu	Liczebność
3.2.1 uchodźcy jako reprezentanci narodu-bohatera	353
3.2.2 uchodźcy jako członkowie narodu – obrońcy innych narodów	91
3.2.3 ludzie, którzy nie doświadczyli wojny	19

3.2.1 uchodźcy jako reprezentanci narodu-bohatera

W licznych wypowiedziach odnoszono się do osób uchodźczych jako reprezentantów lub członków narodu walczącego z najeźdźcą. W tym kontekście pojawiały się odwołania do heroizmu, odwagi, dzielności, hartu ducha itp. określeń.

Kochani Ukraińcy jesteście bohaterami, wielki szacunek dla Waszego narodu, niech Was Bóg błogosławi, dobro zwycięży.

Jesteście bardzo odważnym narodem ze wspaniałym prezydentem na czele. To zaszczyt dla Polski mieć takich wojowniczych sąsiadów. Jesteśmy z Wami.

kochana, każdy ma swoje zadanie, swoją walkę. Mąż został, a Ty walczysz o tu o to, żeby wasze dzieci nie widziały wojny, żeby nie odcisnęła na nich takiego piętna, żeby mąż mógł tam być spokojny, że jesteście bezpieczni. Wy, wszystkie kobiety które zostawiły w Ukrainie wszystko, jesteście cichymi, ale wielkimi bohaterkami tej wojny. Jesteście niesamowicie odważne i dzielne. Wierzę w Ukrainę bo ma dzielnych chłopców i silne kobiety.

W zakodowanym materiale badawczym występowały posty, w których Ukraińcy dziękowali Polakom za ich pomoc. Większość wystąpień kodu “uchodźcy jako reprezentanci narodu-bohatera” pojawiła się w komentarzach do takich postów. Komentujący odwzajemniali komplementy, umniejszali znaczenie swojej pomocy, podkreślając, że na podziw i szacunek zasługuje bohaterstwo Ukraińców. Polacy dziękowali Ukraińcom za ich postawę i widzieli w ich walce bój o wolność całej Europy. Często pojawiały się zapewnienia o poczuciu dumy z powodu pomocy takiemu narodowi jak ukraiński. Podobne komentarze były głównie wyrazem wsparcia oraz podziwu, na jaki zasłużyli sobie Ukraińcy.

Choć zdecydowana większość komentujących wskazywała na bohaterstwo wynikające z walki zbrojnej, pojawiały się także wypowiedzi doceniające zachowanie cywilów – zarówno pozostających w kraju objętym wojną, jak i tych, którzy uciekli do Polski, zostawiając za sobą dotychczasowe życie. Były jednak w zdecydowanej mniejszości, większość komentujących chwaliła przede wszystkim walczących na froncie.

3.2.2 uchodźcy jako członkowie narodu – obrońcy innych narodów

W innych wypowiedziach (91 wystąpień) postrzegano osoby uchodźcze jako reprezentantów obrońców Polski i Europy przed Rosją. Wskazywano, że Ukraińcy walczą nie tylko za swój kraj, ale i za wartości zachodniego świata.

Jesteście Europejczykami i to wy jesteście bohaterami wasz Naród który broni siebie i wszystkich wartości które są bliskie nam wszystkim. To zaszczyt wam pomagać i być waszymi sąsiadami!

To my dziękujemy za Waszą heroiczną walkę tak w istocie o Europę. Walczycie o nią z tym samym wrogiem z imperialistycznymi zapędami, z którym my walczyliśmy w 1918-20.

Komentujący wpisywali Ukrainę w poczet europejskiej rodziny, która wyznaje te same wartości, różne od Rosji. Wojna w Ukrainie stała się tym samym zderzeniem cywilizacji, a wsparcie Ukraińców - obowiązkiem Europejczyka.

3.2.3 „ludzie którzy nie doświadczyli wojny”

W ten sposób odnoszono się (19 wystąpień) do osób, które: 1. wyjechały na samym początku wojny - przez co ich doświadczenia nie były tak traumatyczne jak tych osób, które opuściły Ukrainę później; oraz 2. nie wyjechały z przymusu, a z wyboru.

Myślę że póki co 70 % z nich jeszcze tej wojny bezpośrednio (bomby itp.) nie doświadczyła natomiast mamy 21 wiek i większość z nich ma internet bez problemu mogą znaleźć np Kalisz i poczytać o nim.

W pierwszym rzucie uciekli Ci, których było stać. Tak naprawdę dopiero teraz docierają Ci, którzy doświadczyli wojny.

Kategoryzowanie poprzez odniesienie do wojny pokazuje, że w pewnym momencie przestano traktować wszystkich uchodźców tak samo i zaczęto rozróżniać dwie grupy – ludzi, którzy wyjechali na samym początku wojny oraz tych, którzy opuścili Ukrainę nieco później. Grupy

w ocenie komentujących różniły się doświadczeniami – pierwsza nie zaznała “prawdziwej wojny”, bo wyjechała zanim zaczęły się działania wojskowe na masową skalę, a druga już tych traumatycznych doświadczeń doświadczyła. Dla części komentujących jasnym było, że na pomoc bardziej zasługują osoby doświadczone wojną.

3.3 KATEGORYZACJE W ODNIESIENIU DO REAKCJI NA POMOC

Kolejna z wyróżnionych w tym rozdziale grup zawiera określenia używane do konstruowania wizerunku osób uchodźczych odnoszące się do ich domniemanej reakcji na pomoc udzielaną przez Polaków. Określenia te są nieraz wyrazem konfrontacji wyobrażeń komentujących na temat uchodźców i właściwego im zachowania z doświadczeniem kontaktu z rzeczywistymi osobami.

Tabela 4. Liczebność kodów z grupy: Kategoryzacje w odniesieniu do reakcji na pomoc

Nazwa kodu	Liczebność
3.3.1 roszczeniowi	138
3.3.2 skromni	42
3.3.3 Ukraina jako kraj gorszy od Polski	33
3.3.4 dysponują dużym kapitałem	17

3.3.1 roszczeniowi

W tej kategorii kodowano wypowiedzi mówiące o domniemanym niezadowoleniu Ukraińców z otrzymywanej od Polaków pomocy i ich potrzebach, które piszący uznają za wygórowane.

Co za bzdury. Wybuchła w Polsce wojna ja uciekam z dzieckiem i chce tylko i wyłącznie do Berlina bo nie znam innych miejscowości? To jest wojna i stan wyjątkowy a oni po prostu wybrzydząją. Babcia z Podkarpacia przyjęła 4 Ukrainki ale się nudziły na prowincji więc uciekły do Warszawy.

u nas była taka sytuacja że rodzina przyjechała pierwsze pytanie o wi-fi a za chwilę pyta gdzie ja mieszkam z dziećmi mówię że też w tym domu , dla was jest pokój, wyżywienie wszystko od nas . A pani do mnie że ona myślała że to cały dom dla niej. Mieszkamy nie całe 2 km od miasta . Na uboczu gdzie jest spokój. To pani stwierdziła że jednak do sklepu daleko ,z dziećmi nie ma gdzie wyjść . Przenocował tylko . Pojechali. Ale to jest przykre tak na prawdę.

Większość podobnych wypowiedzi odnosiła się do preferencji Ukraińców w wyborze większych miast. Piszący nie rozumieli, dlaczego wsie i mniejsze miejscowości są przez uchodźców omijane i uważali, że uchodźcom powinno zależeć przede wszystkim na bezpieczeństwie, a nie wygodzie. Komentujący negatywnie odnosili się do apeli o przynoszenie na zbiórki dla uchodźców artykułów, których nie uznawali za środki pierwszej potrzeby, takich jak na przykład perfumy. Krytyczne komentarze wynikały też z poczucia komentujących, że uchodźcy w ramach zbiorów proszą i otrzymują kosztowne produkty, na które nie stać samych Polaków.

Komentujący dzieli się też własnymi historiami o uchodźcach, których gościli i którzy nie byli zadowoleni z warunków, jakie im zapewniono, lub którzy mieli przyjechać, ale ostatecznie wybrali inną, lepszą ofertę.

Dla niektórych wiadomość ze jakaś rodzina potrzebuje laptopa lub wyremontowała sobie mieszkanie to większa tragedia niż sama wojna...bo jakim prawem ci ludzie mają wymagania i żądają czegośkolwiek, mają spać w kartonach jak na uchodźców przystało i wysyłać listy gołębiem pocztowym...

Należy zaznaczyć, że pojawiały się komentarze apelujące o zrozumienie dla uchodźców, lecz u większości komentujących zderzenie wyobrażenia o uchodźcach z rzeczywistością często powodowało gniew i rozczarowanie. Polacy, którzy czuli potrzebę pomocy i szykowali się do niej, nie rozumieli, dlaczego ich starania zostały odrzucone. Czuli się urażeni, szczególnie gdy mieli wrażenie, że warunki lub produkty, które są wystarczające dla Polaków (np. życie na wsi), nie odpowiadają Ukraińcom.

3.3.2 skromni

W tej kategorii znalazły się wypowiedzi, które mówiły o małych oczekiwaniach Ukraińców lub ich niewygórowanych potrzebach. Często jako zaletę wskazywano dumę, która nie pozwala uchodźcom przyjmować “jałmużny”.

Pomagam i mam wielki szacunek dla narodu ukraińskiego, na każde pytanie o pomoc zawsze odpowiadają, że nic nie potrzebują ! nie chcą być obciążeniem dla innych stąd takie odpowiedzi, szanujmy i pomagajmy dalej.

Faktycznie ich skromność mnie zaskakuje. Pytasz co potrzebują ? A oni odpowiadają: nie trzeba. A wiesz, że potrzebują wszystkiego.

W odróżnieniu od roszczeniowości, skromność i małe wymagania były odbierane przez komentujących bardzo pozytywnie. Świadczyły o byciu “prawdziwym” uchodźcą, który nie chce przyjąć nic za darmo i docenia każdy gest. Polacy często odbierali takie zachowanie jako świadectwo dumy i poczucia godności, rzadziej jako przejaw wstydlivosti. Wymieniali się radami, jak sprawić, by uchodźcy bardziej otworzyli się na ofiarowaną pomoc i nie czuli, że są obciążeniem. Skromność bardziej wpisywała się w wizerunek potrzebującego niż negatywnie postrzegana roszczeniowość.

3.3.3 Ukraina jako kraj gorszy od Polski

W wypowiedziach kodowanych tym kodem komentujący porównują Ukrainę z Polską, podkreślając różnice w rozwoju cywilizacyjnym na niekorzyść Ukrainy. W wyobrażeniu komentujących, Ukraińcy żyją w gorszych warunkach niż Polacy, mają słabszą gospodarkę, a ich instytucje nie działają sprawnie.

mam znajomych z Ukrainy. Niechęć bierze się stąd że u nich wieś to głównie bardzo ciężka praca w polu i przy zwierzętach, bardzo słaba infrastruktura i drogi, brak szkół,

przedszkoli czy perspektywy jakiejkolwiek pracy. A często brak bieżącej wody nawet i innych rzeczy które my uważamy za standard.

dokładnie, to może być stereotyp przeniesiony z Ukrainy. Tam na wsiach i w mniejszych miejscowościach naprawdę jest bardzo często problem z dostępem do pracy, komunikacji i wszelkiej innej 'życiowej' infrastruktury. Trzeba im pokazać, jak to u nas wygląda, przekonać.

Zdecydowana większość takich komentarzy pojawiała się w dyskusjach omawiających preferencje uchodźców odnośnie zamieszkania w większych miastach. Komentujący tłumaczyli niechęć do polskich wsi porównaniem z realiami ukraińskimi, opisując tamtejsze wsie jako miejsca niemal nieprzystosowane do życia. Czasem opierali swoje wyobrażenia na własnych podróżach lub relacjach znajomych z Ukrainy, jednak częściej nie precyzowali źródła swojego poglądu.

3.3.4 dysponują dużym kapitałem

W ten sposób kodowano treści, w których komentujący podkreślali dobrą sytuację materialną części uchodźców, ich wykształcenie oraz to, że pochodzą z dużych miast.

Karolina rozumiem co piszesz bo również takowe ciuchy odbierałam od ludzi na zbiórki i wstyd ale jak czytam że jest zbiórka dla uchodźców i na liście między innymi perfumy to mi ręce opadają, bo ja rozumiem że ci ludzie potrzebują pomocy ale nie bądźmy aż tak nachalni, bo patrząc na wielu z tych ludzi to nie są tacy biedni jak nam się wszystkim wydawało...

to zauważyłam. Ważne jest też żeby pamiętać, że tam też są ludzie bogaci, dobrze ubrani, z wypasionymi autami, lubiący sushi, ale też uciekają przed wojną. Być może tylko przejechała przez Polskę, zostana noc lub 2. Nie oceniacie.

Niestety ale te osoby, które uciekły pierwsze to klasa średnia, z Kijowa i oni na żadną wieś się nie nadają w sensie mentalnym. Odgórne zarządzenia gminy powinny ich kierować pod wskazany adres, mając na uwadze nie rozdzielanie rodzin. Tylko tak można to logistycznie rozwiązać, pociągi chyba do czerwca są za darmo, więc można rodzinę w dużym mieście odwiedzić gratis, też trzeba o tym wspomnieć.

Domniemana wysoka pozycja społeczna części uchodźców wiązana była przez komentujących z nieodpowiednią, roszczeniową postawą. Komentujący pisali na przykład o zbyt wygórowanych ich zdaniem oczekiwaniach uchodźców w kwestii otrzymywanych ubrań czy oferowanego noclegu. Takie postawy podważały często przywoływane wyobrażenia osoby uchodźczej jako przede wszystkim biednej i wdzięcznej za każdą pomoc. Część komentarzy miała przy tym charakter informacyjny, a ich autorzy przekonywali, że osoby o wysokim kapitale materialnym również mogą uciekać i uciekają przed wojną.

3.4 KATEGORYZACJE W ODNIESIENIU DO POLSKI LUB POLAKÓW

W zebranych materiale w opisach o osobach uchodźczych często pojawiały się odniesienia, porównania, paralele do Polski i Polaków. Miały one różny charakter. Na pierwszy planie dominują odniesienia używające metafory bliskich relacji rodzinnych lub sąsiedzkich. Osoby uchodźcze opisywane są jako rodzina, sąsiedzi, goście, przyjaciele. Pojawiają się również kategorie budowane na poziomie tożsamości kolektywnych. W neutralny sposób opisywano osoby uchodźcze jako równe Polakom lub różniące się od nich kulturowo, w negatywny - przedstawiano je jako obciążenie dla Polski.

Tabela 5. Liczebność kodów z grupy: kategoryzacje kontekstowe w odniesieniu do Polski lub Polaków

Nazwa kodu	Liczebność
3.4.1 rodzina	52
3.4.2 sąsiedzi	42
3.4.3 goście	15
3.4.4 przyjaciele	13
3.4.5 równi Polakom	41
3.4.6 różni kulturowo	10

3.4.1 rodzina

W wielu wypowiedziach mówiono o Ukraińcach jako o członkach rodziny - braciach, siostrach, krewnych itp., lub takie “pokrewieństwo” sugerowano.

Jesteście naszymi braćmi i siostrami i to, jak bronicie swojego kraju jest niesamowite! Stoimy z wami i jesteśmy tu dla Was.

Trzymajcie się bracia Ukraińcy. Jesteśmy z Wami aż do zwycięstwa.

Nie dziękujcie. Rodzina zawsze się wspiera. Koniec i kropka.

Takie określenia często pojawiały się pod postami, w których Ukraińcy dziękowali za udzieloną pomoc. Komentujący wskazywali na “pokrewieństwo” jako oczywisty powód pomocy, czym sugerowali bliskość między narodami. Umniejszali tym samym wyjątkowość działań wspierających Ukraińców, traktując je jako coś normalnego wobec tak bliskich relacji. Niekiedy tymi określeniami nazywano Ukraińców, których komentujący gościli w domach. Dzieli się pozytywnymi doświadczeniami, mówiąc np., że “zyskali drugą rodzinę”.

3.4.2 sąsiedzi

Wypowiedzi kodowane (42 wystąpienia) w tej kategorii opisywały Ukraińców jako sąsiadów Polaków, wskazywały na bliskość geograficzną i kulturową.

Polska robi dla Ukrainy to, czego nikt nie zrobił dla Polski w 1939. Powodzenia Sąsiedzi.

Mieć tak odważnych sąsiadów to zaszczyt. Trzymajcie się!!!!

Na Mazurach Gmina Srokowo ma kilka szkół przystosowanych... kuchnie, prysznice, lodówki nawet tv... około 50 miejsc w każdej czekają na sąsiadów z Ukrainy ... I niema chętnych....

Sąsiedzi byli drugim po rodzinie najczęstszym określeniem relacji łączących Polaków z Ukraincami. Takie słowa podkreślają bliskość między narodami i ich członkami. Określenie “sąsiedzi” często pojawiało się w wypowiedziach skierowanych bezpośrednio do Ukraińców, ale było też stosowane w dyskusjach między Polakami, którzy tym słowem nazywali uchodźców.

3.4.3 goście

O osobach uchodźczych jako gościach pisano 15 razy. Za pomocą tego kodu oznaczano treści, w których wskazywano wprost, że uchodźcy są naszymi gośćmi, lub nie wprost na ich gościnne traktowanie przez Polaków.

Ja do swoich gości mówię po rosyjsku, oni odpowiadają po ukraińsku i się rozumiemy.

myślę, że to może być kwestia gościnnego podejścia Polaków. Nie traktujemy ich jak sublokatorów w mieszkaniu studenckim, tylko jak naszych gości. Kiedy przyjeżdża do nas w odwiedziny rodzina, przyjaciele, to nie mówimy im: "jak jesteś głodny, to ugotuj sobie makaron, tam jest garnek", tylko przygotowujemy posiłek my sami, albo wspólnie z gośćmi.

Termin “goście” jest określeniem odwołującym się również do polskiej gościnności. Z tego powodu można ogólnie stwierdzić, że określenia pojawiały się wtedy, kiedy komentujący mieli pozytywne nastawienie do uchodźców.

3.4.4 przyjaciele

Kod „przyjaciele” używany był (13 wystąpień) przy wypowiedziach, które sugerowały bliskie, przyjacielskie relacje z Ukraińcami lub Ukrainą.

Niech żyje wolna Ukraina! Przyjaciele, jesteśmy z Wami.

Ten kod pojawiał się najczęściej w wypowiedziach skierowanych bezpośrednio do Ukraińców. Występował rzadziej niż określenia “rodzina” i “sąsiedzi”, co sugeruje, że wydawał się komentującym mniej familiarny i gorzej tłumaczył obecne stosunki między Polakami i Ukraińcami.

3.4.5 równi Polakom

Ten kod stosowano przy klasyfikacji wypowiedzi (41 wystąpień), które wskazywały na równość Polaków i Ukraińców jako takich samych ludzi, którzy powinni być tak samo traktowani - ani lepiej, ani gorzej.

Warto jednak traktować Ukraińców jak równych sobie, a nie z pozycji pana na włościach. W cholerę nietaktowny komentarz, bez empatii i zrozumienia drugiej strony.

no bez jaj, to cywilizowany kraj są zagubieni i tyle i trzeba pomóc! Są tacy jak my!

to jest wojna, oni nie przyjechali tu na wakacje, mają wybór albo znaleźć miejsce w mniejszej miejscowości albo koczować w halach. Setki tysięcy Polaków mieszkają na wsiach, nie róbmy z nich ludzi uprzywilejowanych.

Wypowiedzi o takim charakterze najczęściej nawiązywały do empatii i traktowania uchodźców tak, jak samemu chciałoby się zostać potraktowanym. Szczególnie często pojawiały się w dyskusjach dotyczących jakości przekazywanych darów. Ale pojawiały się także komentarze dziwiące się specjalnemu traktowaniu Ukraińców i zbyt wyrozumiałemu podejściu do ich preferencji lub potrzeb. Były to jednak zdecydowanie mniej liczne wypowiedzi, co sugeruje, że większość komentujących nie widziała problemu np. w skali pomocy, a wręcz aktywnie w niej uczestniczyła i dbała o to, by traktować uchodźców z szacunkiem i zrozumieniem.

3.4.6 różni kulturowo

Pojawiały się również wypowiedzi (10 przypadków), w których kategoryzowano uchodźców poprzez podkreślenie odmienności. Kodem „różni kulturowo” klasyfikowano wpisy, w których wskazywano na różnice kulturowe między Polakami i Ukraińcami, które mogą prowadzić do porozumień. Nie musiały mieć jednoznacznie negatywnego wydźwięku.

No cóż, pani z Ukrainy która jest u nas mówi, że rozkład języków to 50/50. To jest inne społeczeństwo niż Polska, jest tam bardzo wiele osób o korzeniach rosyjskich.

ja o tym nie wiedziałam i pierwsze co podałam pomidorową, były bardzo zdziwione, ale potem poprosili o dokładkę i o przepis.... Nie wiem, może chciały być miłe, ale wyglądało że bardzo im smakowało. (Ja robię taki krem pomidorowe paprykowy). I rzeczywiście chleb do wszystkiego, żółty ser uwielbiały. A tak to normalnie. Raz zamówiłam hinduskie i wszystkie dorosłe dziewczyny jadły. Generalnie pewnie zależy na kogo się trafi. Cześć ucieka z malutkich wiosek, cześć z większych miast, są wśród nich lekařski, urzędniczy, proste kobiety, cały przekrój społeczny, to nie jest tak, że wszyscy Ukraińcy to samo lubią i mają takie same doświadczenia kulinarne.

Większość komentarzy dotyczyła kulinariów - komentujący np. wymieniali się doświadczeniami, co smakowało uchodźcom, których gościli. Piszący podchodzili ze zrozumieniem do ewentualnych różnic i uczulali na nie innych. Widać starania, by wczuć się w sytuację Ukraińców i zapewnić im maksymalnie komfortowe warunki pobytu w Polsce.

4. PRZYPISANE OSOBOM UCHODŹCZYM POTRZEBY

(Shin Mazur)

Wypowiedzi, w których pojawiały się tematy związane z szeroko rozumianymi “potrzebami” osób uchodźczych, zostały wyróżnione za pomocą kodów, które łączą się w pięć grup. Pierwsze cztery grupy dotyczą rodzaju potrzeb, które są opisywane przez komentujących: potrzeby materialne, potrzeby związane z pracą, szkołą i mieszkaniem, psychologiczne, społeczne oraz zdrowotne. Osobno wydzielone zostały “preferencje”, gdzie wskazuje się, co w ramach określonych potrzeb wołą uchodźcy z Ukrainy.

Tabela 6. Liczebność grup kodów dotycząca typów potrzeb

Grupa kodów dotycząca typów potrzeb	Liczebność
Potrzeby materialne	202
Praca, szkoła, mieszkanie	350
Potrzeby psychologiczne	350
Potrzeby społeczne	105
Potrzeby związane ze zdrowiem	75
Preferencje	274

Biorąc pod uwagę liczebność grup widać, że potrzeby związane z pracą, szkołą i mieszkaniem oraz potrzeby psychologiczne były najczęściej poruszane. Może wynikać to z faktu, że po zaspokojeniu podstawowych potrzeb materialnych zaczęto rozmawiać o potrzebach innego rodzaju. Jednocześnie, obie kategorie są ze sobą ściśle powiązane. Potrzeba bezpieczeństwa czy dojścia do siebie była wprost łączona z zapewnieniem mieszkania, podczas gdy potrzeba samodzielności z pracą. Potrzeby społeczne częściej współwystępowały ze szkołą w przypadku dzieci (kontakt z rówieśnikami) oraz z preferencją pozostania w dużym mieście w przypadku dorosłych (kontakt z innymi Ukraińcami).

4.1 POTRZEBY MATERIALNE

Grupę “Potrzeby materialne” można podzielić na trzy zbiory: pieniądze (kod 4.1.1), kody opisujące to co można za pieniądze kupić (4.1.2, 4.1.3, 4.1.4, 4.1.6, 4.1.7) i opisujące to, jak można wejść w posiadanie pieniędzy inną drogą niż poprzez zatrudnienie (4.1.5). Grupa kodów “Potrzeby materialne” dotyczy przede wszystkim pomocy doraźnej, związanej z aktualnymi i pilnymi potrzebami uchodźców.

Tabela 7. Liczebność kodów z grupy: potrzeby materialne

Grupa kodów: potrzeby materialne	Liczebność
4.1.1 jedzenie i picie	68
4.1.2 transport	48
4.1.3 ubrania	26

4.1.4 pieniądze	25
4.1.5 przedmioty "dla siebie"	16
4.1.6 świadczenia socjalne	10

Najliczniej wspomnianymi potrzebami z grupy potrzeb materialnych były “jedzenie i picie” oraz “transport”. Na trzecim miejscu można umieścić “pieniądze” oraz “ubrania” z podobną liczebnością cytatów. Prawdopodobnie wynika to z faktu, że na początku wybuchu wojny mobilizowano się przede wszystkim do pomocy uchodźcom związaną z dotarciem do Polski oraz zapewnieniem im tego, co niezbędne do przeżycia.

4.1.1 jedzenie i picie

Za pomocą kodu „jedzenie i picie” wyróżniano wypowiedzi wskazujące jedzenie jako potrzebę uchodźców. Brano pod uwagę bezpośrednio wskazanie na jedzenie, pożywienie, żywność, ale także wypowiedzi listujące konkretny rodzaj posiłku oraz dyskusje wokół tego, jak należy podejść do sprawy zapewnienia pożywienia uchodźcom.

Będę szczerą. Najpierw trzeba zabezpieczyć podstawowe potrzeby. Znajomi proszą o mleko dla dzieci, kaszki, pampersy i jedzenie. Jak miałabym im kupić farbę do włosów albo lakier do paznokci to bym w nocy spać nie mogła że jednak to był zakup bez którego można się obyć a ktoś może być głodny.

Żywność wskazuje się jako najważniejszą i najbardziej podstawową potrzebę. Nie tylko mówi się o niej jako o potrzebie o najwyższym priorytecie, ale wręcz wskazuje się, że nie powinno się kupować uchodźcom nic innego dopóki nie wszyscy mają zapewnione jedzenie. Jedzenie jest także opisywane jako konieczne do odpoczynku i nabrania sił, a zatem należy je zapewnić, by uchodźcy mieli energię do dalszej podróży, zaplanowania kolejnych kroków. Jedzenie ma za zadanie “postawić na nogi”.

Polakom w komentarzach zdarza się także zastanawiać nad tym, jakie jedzenie i w jaki sposób serwować. Pojawiają się dwie strony dyskusji na temat zapewnianego pokarmu: wskazywanie, że jedzenie musi być szczególne: dobrej jakości, łatwe do skonsumowania lub przyjemne, oraz druga, że należy po prostu zapewnić pożywienie, bez pochylania się nad “nieistotnymi” szczegółami (jak np. post, preferencje dietetyczne). Oprócz sporów o rodzaj jedzenia, pojawiają się też wpisy informacyjne, które wskazują co jest potrzebne (np. sucha żywność, z długim terminem przydatności, jedzenie dla dzieci, czekolady).

Czasami osoby komentujące piszą o niewystarczającej ilości jedzenia jako o wyniku złej dystrybucji uchodźców (np. wszyscy jadą do Warszawy). Stwierdzenie, że uchodźcy nie mają jedzenia pojawia się także w zestawieniu z trudnością wydostania się z kraju lub z postoju na granicy oraz innymi ciężkimi warunkami ich sytuacji, być może dla podkreślenia palącej potrzeby.

Podnosi się także czasem problem, że uchodźcy nie chcą jeść, co odczytywane jest jako symptom przeżytej traumy.

4.1.2. transport

Wiele wypowiedzi dotyczyło transportu do różnych miejsc Polski z granicy, a także do innych krajów. Zdarza się jednak, że mówi się o transporcie potrzebnym dla osób, które nie mają miejsca docelowego lub dyskutuje o osobach czekających na granicy, które nie wiedzą jak skorzystać z transportu. Kodowano sytuacje, gdy mówiono o zapotrzebowaniu na transport z granicy do Polski, w obrębie Polski lub do innych krajów. Pojawiły się także wypowiedzi związane z transportem publicznym, związane z potencjalnym miejscem zamieszkania osób przyjeżdżających z Ukrainy. Nie kodowano ofert transportu, których było bardzo dużo. Pod kodem "transport" znajdziemy także dyskusje dotyczące szczegółowych potrzeb lub postrzegania nastawienia Ukraińców i Ukrainek wobec transportu.

Dokładnie, ponoć kobiety boją się transportu.

To prawda. Niestety na wieś - na przykład u nas - nie dojeżdża nawet autobus. U nas jest przynajmniej autobus zabierający i odwożący dzieci do szkoły trzy wieś dalej. Ale jeśli ktoś będzie chciał mieć pracę, na początek będzie ciężko. Ale mam nadzieję, że miasta i gminy zaczną organizować transporty!

Przy okazji dyskusji o transporcie uchodźców wskazuje się na trudność logistyki z rozmieszczeniem osób. Niektórzy dzielą się poradami, jak najlepiej samodzielnie pomóc uchodźcom (np. co napisać na tabliczce, którą powinno się mieć ze sobą). Inni sugerują zaniechanie się na wolontariuszy, a niektórzy poszukują pomysłów na rozwiązania systemowe. Z tych dyskusji wyłania się obraz uchodźcy pod tym względem niesamodzielnego i mało decyzyjnego, co czasami uzasadnia się ich nieznajomością Polski. Wspomina się także o problemach z dopasowaniem osób z Ukrainy do opcji transportu, np. ze względu na brak miejsc w samochodach, gdy jedzie duża rodzina.

Transport publiczny jest wskazywany jako ważny aspekt przy rozważaniu miejsca zamieszkania, głównie ze względu na potencjalne poszukiwania pracy lub ulokowanie dzieci z Ukrainy w szkołach.

4.1.3 ubrania

Kodowano wpisy dotyczące zbiorów, a także apele o niezniszczoną i potrzebną na teraz odzież czy zwracanie uwagi na konkretne potrzeby.

Od kilku dni pomagam Ukrainkom, widzę z bliska co się dzieje i zwracam się do wszystkich z apelem: - szmaty to nie ubrania! Te osoby nigdy nie musiały nosić używanych ubrań, tak jak większość z nas, niektóre mają opory, nie odbieramy im godności proponując odpady! Oddawajmy głównie rzeczy, z którymi spóźniliśmy się ze zwrotem, albo już na nas nie pasują, a nie pełnoletnie starocia i szmaty! Nie oddawaj niczego, czego sam(a) nie chciał(a)byś nosić nawet jak jesteś sam(a) w domu albo nie założył(a)byś dziecku. Litości. I nie obrażajmy się, że ktoś nie chce butów za dużych o trzy rozmiary albo z odklejona podeszwa dla swojego dziecka. UBRAŃ NA ZBIÓRKACH JEST NADMIAR więc róbmy selekcje, nie idźmy w ilość, lepiej oddać mniej, a nie utrudniać pracy segregującym i potrzebującym.

Poza wpisami informacyjnymi odnośnie potrzeb odzieżowych, w komentarzach pojawiła się dyskusja wokół jakości i pochodzenia oddawanych ubrań. Rozważano, czy Ukrainki powinny otrzymywać używane ubrania (argumentując np., że lepsze to niż nic) lub wyłącznie nowe, uzasadniając, że używane ubrania uwłaczają ich godności. Czasami wyjaśnia się, że osoby z Ukrainy nie chcą takich nosić czy że będą się w tym źle czuły, a czasami uzasadnia się to “przyzwoitością”. W pierwszym przypadku pojawiają się głosy krytykujące, że w sytuacji ucieczki z kraju uchodźcy nie powinni wybrzydzać, ale nie jest to dominująca postawa.

We wpisach o ubraniach pojawia się przestroga, aby nie traktować zbiorów ubrań jako okazji do wyczyszczenia własnej szafy czy pozbycia się “szmat”. Mówi się także, że ubrań zebrano bardzo dużo, a nawet za dużo - w związku z czym należy skupić się na innych darach.

4.1.4 pieniądze

Kodu „pieniądze” używano przy wypowiedziach bezpośrednio opisujących “pieniądze”, “środki do życia”, “pokrywanie kosztów”.

Potrzebne są środki pieniężne, ci ludzie nie mają z czego żyć. Używanych ubrań jest bardzo dużo .zabawek, ale potrzebne są też lodówki, sztucce, talerze. Czasami zupełnie przyziemne rzeczy nad których istnieniem nawet nie zastanawiamy się, bo w normalnych warunkach one po prostu są, dużo dzieci choruje potrzebne pieniądze na lekarstwa

Pieniądze opisywane są jako coś, co przynosi: niezależność, spokój, bezpieczeństwo, godność. Mogą być też inwestycją w przyszłość - np. pozwolą zacząć uczyć się języka polskiego lub uczęszczać do szkoły z językiem ukraińskim. Zdarza się, że poleca się pomoc finansową ponad inną pomoc materialną jako lepszą. Komentujący piszą, że pieniądze mogą zostać wydane zgodnie z realnymi potrzebami, które znają sami uchodźcy lub organizacje pomocowe. Wskazuje się, że pieniądze służą “do przeżycia” i są pilniejszą potrzebą od odzieży, której “jest dużo”.

Niektóre osoby komentujące podkreślają, że należy pomagać mądrze - nie kupować czegoś, co tylko wydaje się potrzebne, ale pozostawić uchodźcom lub wolontariuszom decyzję lub należy przelać darowiznę na działania armii i służb medycznych. Za przykład takiego “bezsensownego” wydawania pieniędzy podaje się przyloty osób z zagranicy (np. USA) do Polski, aby pomagać na miejscu.

Zdarzało się także, że pojawiała się wzmianka o potrzebie pieniędzy, jednak osoba komentująca nie wskazywała ich roli.

4.1.5. przedmioty "dla siebie"

Dominującą grupą “przedmiotów dla siebie” są kosmetyki, perfumy i zabawki. Kodowano dary takie jak kosmetyki, perfumy, rzeczy, które określano jako produkty nie pierwszej potrzeby, jako przedmioty mają przyczynić się do poczucia normalności lub sprawiające przyjemność.

Luda pytała o hennę do brwi, a Natasza o odżywkę do włosów u dla mnie znak, że zaczynają się dobrze i bezpiecznie czuć u mogą wreszcie pomyśleć o sobie, a nie o przeżyciu.

Najczęściej wskazuje się, że kobiety z Ukrainy dzięki takim darom mogą poczuć się “normalnie”, a dbanie o własną kobiecość jest wskazywane jako kluczowe do pocucia się lepiej. W kontekście prezentowania Ukrainkom “przedmiotów dla siebie” mówi się o ich terapeutycznej roli. Jako motywację do takiej pomocy podaje się zwyczaj Ukrainek (“Ukrainki dbają o siebie nawet bardziej niż Polki”) lub empatyzowanie z nimi, wyobrażanie sobie siebie na ich miejscu.

Pojawiają się nieliczne kontrargumenty, że dla Ukrainek takie sprawy nie są istotne w obliczu wojny, a wręcz nie na miejscu jest prezentowanie takich przedmiotów. Wątpliwości wyrażane są wyłącznie wobec takich darów dla kobiet, a nie co do zabawek dla dzieci.

4.1.6. świadczenia socjalne

Kodowano różnego typu świadczenia socjalne, takie jak dofinansowania, opieka medyczna czy pieniądze dla rodzin. Pieniądże kodowano jako “świadczenia socjalne”, a nie “pieniądze”, w przypadku gdy była wprost mowa o instytucjonalnym źródle finansowania.

Zgłosić się po świadczenie do gminy, nie wypłacają od razu, ale jest szansa, że pomogą, według ustawy aktualnie to 40 zł/os/dzień, to powinno pomóc w kosztach. A przy okazji w gminie pytać o ulgi w opłatach przedszkolnych j innych, może nie wiedzą że mogą. A, no i od chyba poniedziałku z peselem można wносить i 500 na dziecko, warto pomóc z załatwianiem.

Część wypowiedzi komentujących jest informacyjna - dotyczy sposobu pozyskiwania świadczeń przez uchodźców i są to rady kierowane zarówno do uchodźców, jak i do Polaków im pomagających. Wymienia się konieczne do spełnienia warunki i opisuje procedury, które osoby z Ukrainy muszą przejść.

W niewielkim zakresie pojawiają się wpisy oceniające pobieranie przez uchodźców świadczeń socjalnych. Ocenia się to jako działanie konieczne lub rekomendowane. W jednym wpisie ocenia się to rozwiązanie jako niemożliwe do zrealizowania długofalowo. Komentujący są świadomi, że uchodźcy mogą potrzebować wsparcia socjalnego w zakresie opieki przedszkolnej dla dzieci, opieki medycznej czy ogólnie na utrzymanie dzieci.

Wspomina się również o tym, że nie należy liczyć w pierwszej kolejności na świadczenia socjalne dla osób pomagających, a pomagając uchodźcom należy rozważyć najpierw własne możliwości finansowe.

4.2 PRACA, SZKOŁA, MIESZKANIE

Tematy zebrane w grupie “Praca, szkoła i mieszkanie” były często wymieniane wspólnie przez komentujących, którzy zazwyczaj wymieniali te potrzeby bez uzasadnienia i w odniesieniu do uchodźców jako ogółu.

O ile grupa kodów “potrzeby materialne” może sprawiać wrażenie dyskusji o bardziej doraźnych rozwiązaniach, cytaty w grupie kodów “praca, szkoła, mieszkanie” często odnoszą się do rozwiązań, które mają przynieść długoterminowe korzyści dla uchodźców przyjeżdżających do Polski.

Tabela 8. Liczebność kodów z grupy: praca, szkoła, mieszkanie

Grupa kodów: praca, szkoła, mieszkanie	Liczebność
4.2.1 praca	207
4.2.2 mieszkaniowe	52
4.2.3 szkoła dla dzieci	51
4.2.4 jakiegokolwiek miejsce / miejsce do spania	35

4.2.1 praca

Praca jako potrzeba pojawiała się dużo częściej niż pozostałe tematy. Wynika to stąd, że często w wątkach dotyczących oferowanego lokum uaktywniały się osoby broniące wyboru dużych miast ponad wsiami i mniejszymi miejscowościami właśnie ze względu na obecność pracy (co jest zbieżne z drugim najbardziej liczebnym w grupie “Potrzeby” kodem “wolą większe miasta”). Kodowano wpisy mówiące o potrzebie pracy czy zatrudnienia, ale też w znaczeniu znalezienia zajęcia, niekoniecznie będącego pracą zawodową.

Ukrainki mieszkające u nas bardzo chcą pomagać (coś ugotować, posprzątać etc) może wśród Waszych podopiecznych znajdą się chętne do pomocy w kuchni oczywiście jak już trochę odpoczną i dojdą do siebie) im też potrzeba się czymś zająć...

To prawda. Ja wiozłam w weekend rodzinę z dworca zachodniego i już pytali mnie gdzie najlepiej znaleźć prace bo chcą sami za wszystko płaci.

Niektórzy komentujący zakładają, że praca jest oczywistym celem uchodźców. Czasami pojawiają się wpisy mówiące, że to oczywiste, że ukraińscy uchodźcy będą szukać pracy, ponieważ Ukraińcy ogólnie są pracowici i ambitni lub dużo pracowali przed ucieczką z kraju. Dostępność pracy jest też traktowana jako podstawowy aspekt decydujący przy wyborze miejsca zamieszkania. Czasem praca zostaje określona jako odpowiedź na inne potrzeby: odzyskania kontroli nad swoim życiem, samodzielności, niezależności finansowej, poczucia bycia potrzebnym.

Praca pełni rolę rozwiązania długoterminowego, stawianego w opozycji do świadczeń socjalnych lub wsparcia od osób indywidualnych. Jest ona traktowana jako oczywiste rozwiązanie w przypadku dłuższego pobytu, ale także jest zalecana przez niektórych komentujących (“przynajmniej będzie niezależna i będzie mogła utrzymać siebie i syna sama a nie czekać na pomoc, jak wojna się będzie przedłużać”) oraz wskazywana jako wyraźna potrzeba uchodźców, którzy chcą móc sami się utrzymać - “to prawda że Ukraińcy robią wszystko żeby pracować żeby odciążyć trochę Polaków”.

Pojawiają się też komentarze odnoszące się do szczególnego rodzaju pracy, np. z konkretnej branży lub w trybie zdalnym. Komentujący zachęcają do poszukiwania takiego zatrudnienia i

oferują swoją pomoc. Wskazuje się, że nie należy traktować uchodźców jako taniej siły roboczej do najniższej opłacanych prac, ale też rozważyć, że wśród nich są specjaliści - “proszę skończmy retorykę, że Uchodźcy są od mycia okien czy sprzątania. Wśród tych ludzi są lekarze, inżynierowie i inne zawody znający języki obce”. Część komentujących jest przekonana, że uchodźcy powinni nastawić się na pracę poza swoim zawodem ze względu na barierę językową. Pojawiają się jednak też przykłady pracy przy wsparciu organizacyjnym Polaków, np. sprzedaż wyrobów cukierniczych i garmażeryjnych. Takie podejmowane przez uchodźczynie działania są pochwalane przez komentujących.

Czasami praca nie oznacza zatrudnienia, a po prostu zajęcie do wykonywania w domu. Pojawiają się historie o nastoletnich chłopcach, którzy po przyjeździe reperują zepsute rzeczy u swoich gospodarzy oraz o Ukrainkach, które podejmują się sprzątania i gotowania w nowym miejscu, niejako w ramach podziękowania czy wręcz zapłaty za pomoc. Część osób sugeruje, że to konieczne, aby dać uchodźcom zajęcie, które oderwie ich myśli od traumy. W jednym z postów, gdzie oferowano mieszkanie za pomoc w opiece nad dzieckiem usunięto komentarze krytykujące taką ofertę, a pozostawiono te broniące osobę piszącą post, twierdząc że mogą znaleźć się osoby uchodźcze, które chętnie wejdą w taki układ.

Z podejmowaniem pracy przez Ukraińców wiążą się różne postawy Polaków. Część osób komentujących stawia za wzór te osoby uchodźcze, które “rwą się” do pracy - np. “Kochani nie zniechęcajcie się ! Osoby, które jeszcze w sobotę uciekały z piekła, w poniedziałek już chciały pracować! Nie wrzucamy wszystkich do jednego wora”. Pojawiają się jednak też stwierdzenia, że niektórzy uchodźcy będą uchylać się od pracy, co jest krytykowane i określane jako “kombinowanie”, a uchodźców w tym przypadku nazywa się “darmozjadami”. Negatywnie oceniane jest również przebieganie w ofertach - według niektórych komentujących uchodźcy powinni podjąć jakąkolwiek pracę. Zatrudnienie powinno być pierwszą potrzebą przed potrzebą pracy w zawodzie. Pojawia się porównanie do Polaków: “W Polsce także są ludzie po studiach z pracą poniżej oczekiwań. Najłatwiej siedzieć i nic nie robić”.

4.2.2 mieszkaniowe

Za pomocą kodu „mieszkanie” oznaczano wpisy dotyczące potrzeb związanych z miejscami do zamieszkania, wyrażane ogólnie lub szczegółowo.

ludzi z traumą, którzy stracili dom będzie coraz więcej ze względu na zmianę podejścia RUS do zdobywania miast. Teraz przede wszystkim trzeba udostępniać mieszkania i domy, bo ludzie koczują na dworcach i halach expo a te też się już zapychają.

praca może i jest, ale gorzej z mieszkaniami. Mało jest tych na wynajem a nie każdy jest gotowy na mieszkanie z uchodźcami w jednym mieszkaniu na dłużej. Ja sądziłam, że te 2 miesiące to było na wprowadzenie jakiś systemowych pomysłów do relokacji. Natomiast chyba się przeliczyłam, bo nie słysząc o żadnych pomysłach rządzących na rozwiązanie tej sytuacji

Niektórzy komentujący opisują mieszkanie jak priorytetowy zasób dla uchodźców. Dach nad głową ma być pierwszym krokiem do stabilnej sytuacji i poczucia bezpieczeństwa, od których

należy zacząć, zanim zacznie się zastanawiać nad poszukiwaniami pracy czy szkoły dla Ukraińców. Często jednak mieszkanie i praca podawane są razem. Polacy tłumaczą sobie nawzajem, że uchodźcy wybierają takie miasta, gdzie wydaje im się, że oba te aspekty będą łatwiej dostępne. Według komentujących jest to jeden z głównych powodów, dlaczego uchodźcy nie korzystają z ofert mieszkań w mniejszych miejscowościach i miastach. Dominuje przekonanie, że sytuacja przyjazdu uchodźców nie jest sytuacją tymczasową i należy rozpatrywać ją długofalowo.

Wskazuje się, że pomoc z mieszkaniami jest związana wyłącznie z działaniem indywidualnych osób i nie ma szans na systemowe rozwiązanie czy pomoc państwa. W tym kontekście wspomina się o tym, że Ukraińcy są zdani sami na siebie oraz że może ich przybyć „5 milionów”.

Pojawia się także nawiązanie do niechęci Polaków wobec Ukraińców, którzy chcieliby wynająć mieszkanie - wspomina się, że sytuacja była trudna przed wojną i niewiele się zmieni. Za przykład podaje się, że wynajmu odmawia się „nawet” Ukraińcom mającym stałą pracę.

4.2.3 szkoła dla dzieci

Szkoła dla dzieci bardzo często pojawia się również jako oczywista, co może być związane z ogólnym przekonaniem, że do Polski przyjeżdża dużo rodzin uchodźczych, a zwłaszcza matek z dziećmi. „Szkoła dla dzieci” jest także często przedstawiana nie jako potrzeba samych dzieci uchodźczych, ale rodziców, którzy dzięki zapewnionej przez placówkę opiece nad dziećmi będą mogli podjąć pracę. Kodowano wskazania na zapotrzebowanie na znalezienie szkoły dla dzieci i nastolatków uchodźczych oraz wpisy mówiące o tym, że nie należy ich posyłać do szkoły. Kodowano także wypowiedzi dotyczące rodzaju szkół, które można lub których nie należy rozważać.

tego nie wiemy. Z dużym prawdopodobieństwem dzieci z traumą wojenną skorzystają na uczęszczaniu do szkoły w warunkach socjoterapeutycznych.

o nie jest tak, że uchodźcy pchają się do dużych miast. Oni są zagubieni i jadą do miast do których pokierują ich na granicy, albo w których jest już ktoś znajomy, albo o których poprostu jakoś słyszeli. Rozmawiałam z mamami, którym wszystko jedno gdzie. Byle bezpiecznie, byle była praca i szkoła dla dzieci. Są w Warszawie, bo tu ich pokierował ktoś na granicy. Teraz szukają miejsca gdziekolwiek.

Przedszkole, szkoła i edukacja pojawiają się często bezpośrednio jako potrzeba sama w sobie, bez rozwijania, co ma to dzieciom dać. W tym sensie kod jest podobny do kodu „praca”. Drugą tendencją komentujących jest utożsamianie szkoły z odpowiedzią na inne potrzeby - w przypadku dzieci: terapię poprzez przebywanie z rówieśnikami, oderwanie myśli; w przypadku rodziców: zapewnioną opieką nad dziećmi, gdy sami pójdą do pracy. W obu przypadkach szkoła jest przedstawiana jako oczywista i konieczna do zrealizowania potrzeba. Nieliczne komentarze apelują o to, by pamiętać, że szkoła może nie być najważniejsza w obliczu traumy i chaosu, których doświadczają uchodźcy. Nie pojawiają się negatywne oceny wobec oczekiwania szkoły ze strony uchodźców.

Podjęto także wątek przygotowania szkół do nauczania w języku ukraińskim lub materiał przydatny uchodźcom. Część komentujących uważa, że powinno się dostosować program do dzieci z Ukrainy, a część komentuje, że z perspektywy długofalowej należy już teraz intensywnie dzieci wdrażać w program polskiej szkoły, aby w przyszłości nie miały problemu ze zdaniem polskich egzaminów. Komentujący zastanawiają się w tej dyskusji nie tylko nad tym, co będzie dobre dla ukraińskich uczniów, ale podnoszą też temat sprawiedliwego traktowania czy odpowiedniej ilości pomocy. Pojawiają się takie kwestie jak: “Skoro dzieci innych obcokrajowców muszą się przystosować to tym bardziej oni kiedy są Słowianami i nasz język łatwiej im przyswoić niż komuś z Azji czy Afryki”, a także: “co jeszcze ma spaść na te bidne szkoły, pandemia, zdalne a teraz na łapu capu zmieniamy historię;-)”. W tych dyskusjach podmiotami nie są jednak ukraińscy uczniowie, a komentujący odnoszą się do własnych wyobrażeń i przekonań zdecydowanie bardziej niż do zasłyszanych historii o uchodźcach.

4.2.4 jakiegokolwiek miejsce / miejsce do spania

O ile kody “praca” i “szkoła dla dzieci” nie były szczególnie często definiowane inaczej niż same przez się, to potrzeba związana z mieszkaniem opisywana była także innymi słowami, jak w kodzie “jakiegokolwiek miejsce” lub “miejsce do spania”. Może to wynikać z faktu, że w przypadku mieszkania zdecydowanie częściej komentujący dostrzegali różnicę między uchodźcami, którzy przyjechali na dłużej a tymi, którzy poszukują czegoś tymczasowego. W przypadku pracy i szkoły, jeśli wskazywano, mówiono raczej o dłuższej perspektywie, uzasadniając np. że wojna może potrwać dłużej, ale także że praca jest niezbędna, aby móc się utrzymać. “Miejsce do spania” stoi w opozycji do kodu “miejsce na stałe”, co wskazuje znów na świadomość różnych potrzeb konkretnych osób uchodźczych.

Za pomocą kodu „jakiegokolwiek miejsce” kodowano wypowiedzi wskazujące na poszukiwania mieszkania dla uchodźców, w których wskazywano na obojętność wobec aspektów takich jak jego lokalizacja czy standardu, w tym także porównania dostępnych lokali z warunkami w innych miejscach (dużych ośrodkach dla uchodźców, dworcach itd.).

Witam, pomagam ludziom u znalezieniu mieszkania i żadna osoba z Kijowa albo ze Lwowa nie mówiła o tym że chcę w duże miasto. Wszyscy mówią że im obojętnie tylko żeby była ciepła woda i dach nad głową.

Tomasz Warszawa nie ma już miejsc, chyba lepiej korzystać z dobroci ludzi niż siedzieć na dworcu.

Oprócz funkcji informacyjnej, wpisy dotyczące poszukiwań “jakiegokolwiek” miejsca polegają na dyskusji wokół wdzięczności lub wygórowanych oczekiwań uchodźców. Jedni komentujący piszą, że uchodźcy przyjmą każdą pomoc, bez “marudzenia”, a drudzy, że uchodźcy wybrzydzą i wolą spać na dworcach, mimo że jakiegokolwiek miejsce u Polaka jest lepszym wyborem, na który Ukraińcy powinni się zdecydować. Poszukiwania jakiegokolwiek miejsca sprawiały wrażenie pilnych, gdzie prędkość znalezienia miejsca miała większy priorytet niż potencjalne warunki lokalu.

Kodowano wyrażenia takie jak “miejsce do spania”, “łóżko”, “własny kąt”.

Ciepłego i spokojnego miejsca na ziemi. Pod dachem nie w namiocie lub piwnicy. Pluszaki to ostatnia rzecz której potrzebuję.

na razie najważniejsze by bomby nie latały nad głowami i położyć się do ciepłego łóżka. Pewne rzeczy trudno przewidzieć i jeśli osoby się nie odnajdą to odpoczną i będą szukać dalej. A ludzie przybywają z całej Ukrainy, nie tylko z miast.

W opozycji do “stałego” miejsca pobytu, miejsce do spania wydaje się być bardziej przystankiem, które jednak również wiąże się z potrzebą zapewnienia spokoju, bezpieczeństwa czy odpoczynku. Wskazuje się tu na potrzebę nie tylko snu jako procesu fizjologicznego, ale też na jego jakość - spokojnego, w wygodzie i ciepłe.

4.3 POTRZEBY PSYCHOLOGICZNE

Kategoria “potrzeby psychologiczne” została utworzona dla opisu potrzeb natury psychicznej, związanej z emocjami, samopoczuciem czy kondycją mentalną jednostki.

Tabela 9. Liczebność kodów z grupy: potrzeby psychologiczne

Grupa kodów: potrzeby psychologiczne	Liczebność
4.3.1 potrzeba bezpieczeństwa	80
4.3.2 samodzielność	65
4.3.3 spokój	47
4.3.4 potrzeba normalności	43
4.3.5 dojście do siebie	34
4.3.6 potrzeba zachowania godności	33
4.3.7 czas	31
4.3.8 prywatność	11

4.3.1 potrzeba bezpieczeństwa

Najliczniej wskazywaną grupą potrzeb psychologicznych jest potrzeba bezpieczeństwa. Poczucie bezpieczeństwa jest traktowane jako w sposób oczywisty najbardziej zagrożone ze względu na ucieczkę przed wojną. Polacy diagnozują u Ukraińców potrzebę bezpieczeństwa i ją im zapewniają lub chcą zapewnić. Kodowano nie tylko wprost opisaną potrzebę bezpieczeństwa, ale też uzasadnienia, że Ukraińcy powinni zostać w Polsce zamiast wracać do Ukrainy ze względu na panujące tam niebezpieczeństwo.

Myślę, że uciekając przed wojną ludzie powinni patrzeć, gdzie jest spokojnie, bezpiecznie i kto im zapewni utrzymanie, a nie patrzeć na to, żeby standardy były wysokie. Niestety często bywa tak, że biedniejszy ugości i zaopiekuje się niż bogaty, opływający w luksusie z markowymi.

*po prostu potrzebujecie bezpieczeństwa życie jest jedno ϕ *Myślę że wasi bohaterowie mając świadomość gdy jesteście bezpieczni, daje im to więcej nadziei.*

Poczucie bezpieczeństwa jest niekiedy opisywane jako nadrzędna potrzeba, zwłaszcza w opozycji do potrzeby określonych standardów mieszkania. Oczekuje się, że to ją w pierwszej kolejności mają chcieć zrealizować uchodźcy i stawianie innych potrzeb na równi jest negatywnie komentowane. Krytyka dotyczy zarówno Ukraińców, którzy według komentujących nie powinni przebierać w ofertach pomocy, jak i Polaków, którzy sygnalizują wyjście naprzeciw także innym potrzebom (np. zachowania godności czy normalności). Pojawiają się także głosy, że poczucie bezpieczeństwa powinno być zapewniane kosztem dłuższego oczekiwania na pracę, zarobków czy formalnej edukacji.

Potrzeba bezpieczeństwa determinuje także wybory uchodźców co do działań. Mówi się, że to właśnie ze względu na nią Ukraińcy wybierają większe miasta, które znają lub nie chcą odłączać się od swoich kilkunastoosobowych grup, nawet kosztem braku znalezienia mieszkania. Z drugiej strony według Polaków mieszkanie czy własny pokój jest niezbędne do zrealizowania potrzeby bezpieczeństwa. Znaczenie bezpieczeństwa uzasadnia się także poprzez włączenie dyskursu psychiatrycznego - niektórzy komentujący wprost używają takich terminów jak "trauma", "PTSD", na które lekiem ma być właśnie możliwość bezpiecznego pobytu w Polsce.

Komentujący zastanawiają się także w jaki sposób zwiększać poczucie bezpieczeństwa u uchodźców, wymieniają się wskazówkami, takimi jak podawanie swoich danych, informacja o obecności dzieci w domach, do których zapraszają czy pozostawianiu swoich gości w spokoju.

4.3.2 samodzielność

Tematy związane z samodzielnością był drugie pod względem liczebności w kategorii potrzeby psychologiczne. Pod tym kodem kryją się tematy, w których portretuje się Ukraińców jako osoby, które mają potrzebę poradzić sobie w nowej rzeczywistości same - nie chcą pomocy charytatywnej. Kodowano przywoływaną potrzebę samodzielności oraz niechęć do przyjmowania bezpłatnej pomocy, także wskazanie na autonomię i podmiotowość.

Ludzie nie potrzebują litości tylko sprawczości. Świetna inicjatywa i pomoże choć na chwilę oderwać się od traumy wojny.

u dowiózł ich pociąg., prawdopodobnie myślą, że w większym mieście szybciej znajdą pracę, bo nie chcą być na czyimś garnuszku.. Wiedzą, że oprócz dachu nad głową praca to kolejny krok. Większe miasto większe perspektywy. Tak to czuję.

Potrzeba samodzielności opisywana przez komentujących często odnosi się do chęci niezależności finansowej, podjęcia pracy czy braku usługiwania uchodźcom przez gospodarzy, którzy przyjmują ich pod swój dach. Zauważa się, że jest to ważny czynnik przy poszukiwaniach przez uchodźców mieszkania, którzy starają się znaleźć miejsce, w którym będą mogli również pracować, a ich dzieci chodzić do przedszkola czy szkoły. Możliwość samodzielności w większym mieście ma uchronić uchodźczynię od bycia "skazanymi na łaskę" innych, np. w odniesieniu do transportu na wsia.

Pojawiają się także apele, aby jak najszybciej usamodzielniać uchodźców. Uzasadnia się to zarówno perspektywą długofalową ("nie da się wiecznie pomagać") oraz potrzebą samych

Ukraińców, dla których samodzielność wiąże się z poczuciem sprawczości i podmiotowości. Niektórzy komentujący alarmują, że brak samodzielności uchodźców może się “zemścić”, co kojarzyć może się z narracją o osobach nadmiernie wykorzystujących świadczenia socjalne. Apeluje się o pomoc w formie oferowania nawet dorywczej pracy Ukrainkom (np. kupowanie od nich wyrobów cukierniczych lub rękodzielniczych).

Samodzielność wiąże się też z możliwością swobodnego funkcjonowania w nowym domu, nie tylko poprzez samotne mieszkanie, ale również przez możliwość samodzielnego gotowania posiłków. Apeluje się, by nie wyręczać goszczonych uchodźców w codziennych sprawach.

Zarówno w przypadku niezależności finansowej, jak i samodzielności w codziennych obowiązkach, wskazuje się na postawę Ukraińców, opisywanej jako niechęć do przyjmowania jałmużny i bycia ciężarem dla osób, które im pomagają.

4.3.3 spokój

Kod “spokój” różni się od kodu “prywatność” - dotyczy on stanu psychicznego i podejmowania zbyt licznych aktywności wobec uchodźców, a nie organizacji przestrzeni czy dysponowania wizerunkiem.

duże miasta nie są z gumy. Już w Warszawie ciężko o zakwaterowanie. Może są też osoby, które na razie nie mają siły na szukanie pracy od razu. Tylko chcę ciszy i spokoju. A szukanie pracy i stałego miejsca zamieszkania wolę odłożyć? Np. u nas jest na razie dużo wolnych miejsc. Suwałki i okolice. Myślę, że też łatwiej jednak tu będzie o pracę. I też lokalna pomoc konkretnym rodzinom.

Podobnie jak przy potrzebie bezpieczeństwa, potrzeba spokoju jest przywoływana w opozycji do potrzeby luksusu czy pracy i opisywana jako ważniejsza. Uzasadnia się ją trudnymi przejściami uchodźców. Zrealizowanie tej potrzeby nie tylko ma pomóc się otrząsnąć z traumy, ale jest też przedstawiana jako warunek racjonalnego zastanowienia się co dalej. Niektórzy komentujący zauważają jednak, że nie dla wszystkich uchodźców “spokój” jest priorytetem, wyjaśniając to poprzez chęć podjęcia pracy lub mętlik w głowach Ukraińców wywołany wydarzeniem wojny i ucieczki.

Spokój jest opisywany także jako przewaga wsi i małych miejscowości nad większymi miastami w dyskusjach o uchodźcach, którzy obawiają się pojechać do tej pierwszej grupy.

Potrzeba spokoju jest też poruszana w odniesieniu do ukraińskich żołnierzy, którzy walczą, a którym to spokój ma zapewnić świadomość, że ich rodziny są bezpieczne w Polsce. Wątek ten pojawia się w odniesieniu do Ukrainek, które zastanawiają się nad powrotem do ojczyzny.

4.3.4 potrzeba normalności

W wypowiedziach wracał również temat potrzeby opisywanej jako normalne życie, normalność, stabilność, rutyna, namiastka tego, co stracili.

My daliśmy naszej Pani która gości, poza podstawowymi produktami- krem do twarzy, coś do demakijażu, maszynkę do golenia, pilniczki do paznokci, wczoraj ją

zabrałam na manicure żeby czuła się jak zadbana kobieta- tak jak czuła się u siebie w domu. Kupiłam jej odżywkę, podkład do twarzy i tusz do rzęs. Może ktoś powie że to bzdury ale dla mnie to po prostu człowieczeństwo. Namiastka życia które mieli tam.

Ja sobie tak myślę, że niektórzy chcą wrócić, bo są oderwani od swojej codzienności. Brakuje im zwyczajnych zajęć. Może to być powodem.

Poczucie normalności jest wyrażane wprost lub poprzez takie aspekty jak znajoma kuchnia, zabiegi pielęgnacyjne, zwyczaje wyniesione z domu czy prace domowe. Normalność opisuje się jako coś do odzyskania, co zostało utracone lub jako schemat działań, który daje możliwość odciążenia myśli od przeżytej traumy i lęku przed nową sytuacją.

Normalność jest wskazywana zarówno jako potrzeba dorosłych, jak i dzieci. Jest ona argumentem za znalezieniem zajęć dla uchodźców takich jak praca czy szkoła w dyskusjach komentujących, którzy zastanawiają się, czy Ukraińców należy pospieszać do podjęcia jakichś zajęć (np. w opozycji do kodu “4.4.9. czas” czy “4.4.7. dojście do siebie”).

4.3.5 dojście do siebie

Kod opisuje proces zdrowienia lub zdobywania poczucia stabilizacji uchodźców. Kodowano wypowiedzi takie jak: “muszą dojść do siebie”, “stać na nogi”, “wyjść z ciężkiego stanu psychicznego” czy “ogarnąć się”.

Dobra rada zawsze w cenie, ale nie zapominajmy o tym, że Ci ludzie potrzebują czasu na podbieranie myśli i na logistykę. Nie wyobrażam sobie jak ja bym sobie poradził w takiej sytuacji także nie oczekuje, że ktoś ma siłę w ogóle o tym myśleć

Jak mówiła jedna psycholog...że uchodźcy objawiają różne dziwne nie zrozumiałe dla nas zachowania.. przecież stracili wszystko może i nawet rodzinę....pozwólmy im powoli się oswajać nie naciska.

Potrzebę “dojścia do siebie” opisuje się jako wyjaśnienie niezrozumiałych lub martwiących dla komentujących zachowań uchodźców, np. ich decyzji o miejscu zamieszkania lub braku apetytu. Uzasadnia się ją przeżytym stresem i traumą. Oswojenie się z nową sytuacją jest według komentujących warunkiem do podjęcia dalszych działań przez Ukraińców uciekających przed wojną.

4.3.6 potrzeba zachowania godności

W analizowanych wypowiedziach przewijał się temat godności. Kodowano wpisy podkreślające, że uchodźców należy szanować i traktować podmiotowo, szanować ich wybory i granice, a także komentarze wyrażające wprost, że uchodźcy z Ukrainy potrzebują zachować poczucie godności.

Pięknie! Widziałam wiele postów, w których Ukraińcy wyrażają gotowość do podjęcia pracy u i tak jak mi się wydawało - oni chcą godnie żyć, a nie pasożytować.

nie ma za co. Ja już mam trochę dość tej części Polaków, którzy mają podejście do Ukraińców jakby to były dzieci za które można decydować, i mówić im co jest dla nich najlepsze. Pomagajmy- ale słuchamy naszych gości, I dajmy taką pomoc jaką oni chcą otrzymać, a nie taką jaką nam się wydaje że potrzebują.

Potrzeba zachowania godności i szacunku pojawia się we wpisach w kontekście obrony uchodźców przed osobami, które zarzucają Ukraińcom wybiórcze przyjmowanie pomocy. Komentujący piszą o ubraniach czy przedmiotach, które powinny być w dobrym stanie, aby zostały przekazane w ręce potrzebujących. Pojawiają się także uzasadnienia, że przybywający do Polski uchodźcy są wykształceni, zostawiają za sobą życie “na poziomie”, więc ich godność już wystarczająco narusza fakt, że muszą uciekać z kraju do miejsca, gdzie nie mają mieszkania czy pracy.

Godność jest też wskazywana jako motywacja do podjęcia pracy, co uzasadnia się opisując Ukraińców jako ludzi, którzy chcą sami za siebie płacić i być samodzielni. Poczucie zachowania godności wiąże się także z pojęciem “kobiecości” i potrzebą dbania o swój wygląd. Szczególnie w tym przypadku ta potrzeba jest nazywana przez Polki, choć nie jest wyrażana przez uchodźczynie z opisywanych historii.

We wpisach pojawiła się dyskusja wokół podmiotowości Ukraińców. Podkreśla się, jak ważne jest wysłuchanie głosów uchodźców i odpowiadanie na ich potrzeby, a także szanowanie ich decyzji i granic. Uzasadnia się to bezprecedensowością przeżyć uchodźców, których Polacy oferujący pomoc nie są w stanie sobie wyobrazić.

4.3.7 czas

Oddzielnie kodowano wypowiedzi takie jak "potrzebują czasu". W przypadku "potrzebują czasu na dojście do siebie" kodowano "dojście do siebie". Kod “czas” służy sytuacjom, gdy nie zostało sprecyzowane, co "czas" oznacza.

To emocje, stres itp oni się jeszcze trzęsą w środku. Potrzebują czasu. Nic na siłę.

Czas jest opisywany jako zasób sam w sobie. Komentujący czasami piszą o potrzebie czasu bez uzasadnienia lub podają możliwe pozytywne konsekwencje mijającego czasu: możliwość podjęcia lepszej decyzji, nabranie apetytu. We wpisach apeluje się, by nie pośpieszać uchodźców do pójścia do pracy ani innych działań. Jest to także istotne w trakcie podejmowania decyzji o przyjęciu do domu Ukraińców - należy patrzeć na to długofalowo, ponieważ potrzebny im czas jest niezdefiniowany i należy brać to pod uwagę przyjmując ich pod swój dach. Nie chodzi tu wyłącznie o czas, przez który będą mieszkać w danym lokum, ale także o czas, którego będą potrzebowali, aby zacząć realizować inne potrzeby.

Czas według komentujących jest remedium na przeżytą traumę - zarówno dla ciała, jak i dla psychiki w duchu przysłowia “Czas leczy rany”.

4.3.8 prywatność

Kodowano wpisy nawiązujące do prywatności czy własnej wydzielonej przestrzeni uchodźców.

My pokazaliśmy, który pokój jest dla naszych gości, że mogą mieć tam swoje rzeczy, że ten pokój teraz jest ich pokojem. Ludzie potrzebują prywatnej przestrzeni.

Potrzeba prywatności pojawia się w komentarzach w odniesieniu do dwóch sytuacji. Po pierwsze, we wpisach alarmuje się o nie zamieszczanie zdjęć uchodźców. Publikowanie zdjęć zostaje opisane jako traktowanie Ukraińców jak "eksponaty" czy "zwierzęta w zoo". Po drugie, pojawiają się wypowiedzi, które dyskutują o dobrych zwyczajach zapewniania prywatności - własny pokój czy wydzielona przestrzeń, gdzie uchodźcy będą mogli przebywać bez towarzystwa. Prywatność ma pomóc uchodźcom ze skrupowaniem i lękiem.

4.4 POTRZEBY SPOŁECZNE

Grupa tematów określona jako „potrzeby społeczne” dotyczy z relacji z innymi. W odróżnieniu od opisanych wcześniej potrzeb psychologicznych, ta grupa dotyczyła potrzeb, w których kluczowym elementem był kontaktu z drugim człowiekiem. W tej kategorii wyróżniono potrzeby: opieki, bycia wśród "swoich" oraz odwdzięczenia się za pomoc.

Tabela 10. Liczebność kodów z grupy: potrzeby społeczne

Grupa kodów: potrzeby społeczne	Liczebność
4.4.1 bycie wśród "swoich"	54
4.4.2 potrzeba opieki	34
4.4.3 potrzeba odwdzięczenia się	17

4.4.1 bycie wśród "swoich"

Najczęściej wskazywaną potrzebą społeczną było "bycie wśród swoich". Kodowano wpisy poruszające kwestię potrzeb więzi, bycia wśród swoich rodaków, swojej rodziny, przyjaciół. Prawdopodobnie wynika to z faktu rozpoznania przez komentujących trudnej sytuacji uchodźców znalezienia się w obcym kraju, przy jednoczesnej świadomości, że już wcześniej w Polsce mieszkali Ukraińcy, z którymi uciekający przed wojną mogliby nawiązać kontakt.

No właśnie ważne, bo panie są strauumatyzowane, nie znają języka i wola być blisko jedynej rodziny jaka mają. Wiec może troszkę zmieńmy podejście, że uchodźcy, to niech się cieszą z czegokolwiek, na to , że to ludzie i mają też prawo wyboru i swoje preferencje. Mimo wszystko bardzo dziękuję za propozycje i wielkie serce II!

Można odpowiedzieć na to pytanie tak... wymień bez googla nazwy małych miejscowości w innym kraju., dolicz do tego brak ich waluty, 30 godzin podróży... i bądź sama. Nie ma się co dziwić, że lgną do dużych miast., instynkt., większa ilość mieszkań, więcej swoich bo też tam idą, większe szanse prace znaleźć., to odruch po prostu.

Potrzeba “bycia wśród swoich” podawana jako jeden z argumentów za pozostaniem uchodźców w dużych miastach, gdzie mają szansę na kontakt z innymi Ukraińcami. Jest to opisywane jako ważne nie tylko ze względu potencjalnej pomocy organizacyjnej, ale też ze względu na potrzebę bliskości rodaków. Bliskość rodaków ma gwarantować bezpieczeństwo, a także większą swobodę. Wprost stwierdza się, że bycie wśród rodaków na hali może być dla uchodźców ważniejsze niż samotne ulokowanie w czyimś domu. Bezpieczeństwo wynikające z kontaktu z rodakami jest opisywane jako “kontakt z czymś co się zna”, co jest podkreślane jako ważne ze względu na obce okoliczności, w jakich znaleźli się uchodźcy.

Podkreśla się także rolę kontaktu z bliskimi, zwłaszcza w przypadku dzieci. Bycie wśród swoich stawia się jako nadrzędne wobec profesjonalnej opieki domów zastępczych czy szkół z internatem, które niektórzy proponują jako dobre miejsce dla ukraińskich dzieci.

W komentarzach pojawia się również wątek powrotu do Ukrainy ze względu na potrzebę bycia ze swoimi rodzinami. Dyskutujący we wpisach dzielą się na tych, którzy radzą aktywnie odradzać uchodźcom powrotu i uzasadniają chęć powrotu traumą oraz tych, którzy rozpoznają podmiotowość Ukraińców i zachęcają do rozmowy, ale też do pozostawienia im wyboru.

4.4.2 potrzeba opieki

Temat potrzeby opieki pojawił się 34 razy, plasując się na drugim miejscu potrzeb społecznych. Kodowano niesprecyzowane otoczenie opieką, zajęcie się Ukraińcami, rodzinami walczących itp. Opieka nad uchodźcami przedstawiana była jako ogólny kierunek działań wobec nich. Komentujący nie tyle wskazywali, że uchodźcy proszą o opiekę, ale raczej że jest ona im niezbędna w sytuacji, w której się znaleźli. Ta potrzeba była często opisywana jako nadrzędna wobec innych działań, co pojawiała się w dyskusjach o priorytetowych potrzebach uciekających przed wojną. Opieka jako kierunek działań mogłaby być więc spoiwem dla wielu różnych punktów widzenia wolontariuszy, ponieważ pozwala ona na elastyczność i dostosowanie się do sytuacji uchodźców z którymi akurat ma się kontakt.

Nak tak, to jest całkowicie zrozumiałe, tym bardziej, że nie ma żadnej kontroli gdzie i z kim jadą oraz czy po opuszczeniu dworca są bezpieczne. Wiem, że wiele osób ma ograniczona np. przestrzeń tak jak ja. Stąd decyzja o 2 osobach, ale wiercie mi, że im nie zależy na bóg wie jakich wygodach, wielkich łóżkach itp.. Chcą być bezpieczne, zaopiekowanie, mieć się gdzie umyć, zjeść zupę czy coś na ciepło i odpocząć od tłumów i niepewności, które towarzyszą im przez wiele dni. Dlatego chciałam zaapelować do tych, którzy mogą zorganizować jakieś nawet materace do spania by zweryfikowali swoje możliwości i brali ze sobą więcej niż dwie osoby. Pozdrawiam serdecznie wszystkich, którzy coś robią by nie zostać obojętnym.

Opisywana w komentarzach opieka przyjmuje różne formy. Bywa niesprecyzowana lub dotyczy: pomocy ze zorganizowaniem się w nowej rzeczywistości. Polacy traktują oferowaną opiekę jako “zapłatę” za walkę ukraińskich żołnierzy, opisują ją jako swój wkład w walkę z Rosją, z którego są dumni. W komentarzach uspokajają mężczyzn walczących na wojnie, żeby nie martwili się swoimi bliskimi (najczęściej: matkami, żonami, dziećmi i seniorami), którzy zostaną otoczeni opieką w Polsce.

Opieka nad uchodźcami, gdy nie jest definiowana, pełni funkcję ogólnego kierunku, który należy nadać działaniom wobec Ukraińców. Postawa opiekująca ma się wiązać z wyrozumiałością, zrozumieniem wobec trudnej sytuacji. Pojawiają się także wpisy rozważające opiekę instytucjonalną nad dziećmi - poprzez fundacje, rodziny zastępcze lub szkoły z internatem. Jako zaletę tego rozwiązania podaje się zasoby i profesjonalność działań, jako wadę rozdzielanie z bliskimi. Wskazuje się, że najważniejsza jest opieka zapewniona w pierwszej kolejności przez dorosłego, z którym dzieci przyjechały do Polski.

W komentarzach dotyczących opieki warto też zwrócić uwagę na to, że uchodźcy często przedstawiani są jako grupa strauumatyzowana, przestraszona i wręcz bezradna w nowej sytuacji, która wymaga szczególnie ostrożnego zachowania ze strony pomagających.

4.4.3 potrzeba odwzajemnienia się

Ostatnia z potrzeb społecznych, potrzeba odwzajemnienia się, która pojawiła się 17 razy, dotyczyła reagowania uchodźców na otrzymywaną pomoc. Kodowano wpisy wskazujące, że w odpowiedzi na pomoc Uchodźcy chcą się jakoś odwzajemnić/przydać np. w domu, a także że nie chcą być dla nikogo ciężarem ani brać niczego za darmo. Wskazywano potrzebę oddania im podmiotowości w postaci możliwości włączenia się w prace domowe lub zapłaty za nocleg czy jedzenie. W przeciwieństwie do potrzeby bycia pod opieką, tutaj wyraźnie wskazywano na konieczność pozostawienia uchodźcom pola do działania.

O co ten cały szum??? Ludzie, którzy uciekają przed wojną wcale nie chcą być od nas w 100 % zależni. Myślę, że ta Pani jeszcze by podziękowała za możliwość odwzajemnienia się za pomoc i psychicznie też dałoby jej to siłę, że jest potrzebna drugiemu człowiekowi a nie tylko na łasce drugiego człowieka.

spokojnie, czasem niektórzy wolą takie oferty by nie czuć że są "na łasce" tylko czymś się odwzajemniają. I z takimi przypadkami się spotkałam. Ważne tylko by Marta Pogorzelska pamiętała, że ludzie po traumie mogą mieć depresję, i czasem leżeć w łóżku cały dzień, odciąć się. Więc to nie może być układ pracodawca- pracownik z zakwaterowaniem, nie należy mieć takich oczekiwań.

Komentujący przedstawiają uchodźców jako osoby palące się do pracy lub zawstydzone tym, że muszą korzystać z czyjejś pomocy. W komentarzach pojawia się kwestia chęci odwzajemnienia się poprzez prace domowe, dopóki nie znajdą możliwości zarobku. Zdarza się, że w ten sposób usprawiedliwia się oferty mieszkań dla uchodźców w zamian za pomoc w domu. Zdecydowanie jednak komentujący starają się wskazać, że uchodźcy nie powinni się tym przejmować, a okazywane im wsparcie jest i powinno być darmowe. Internauci piszą o konieczności postawienia spokoju na pierwszym miejscu potrzeb Ukraińców do zrealizowania, nawet jeśli wyrażają zrozumienie wobec chęci swoich gości do odwzajemnienia się.

Jednym z proponowanych sposobów na "odwzajemnienie się" jest pozwolenie Ukrainkom na ugotowanie czegoś dla siebie i dla gospodarzy w ich nowym domu. Opisuje się to jako umożliwienie im poczucia się potrzebnymi oraz ośmielenie ich do samodzielnego poruszania się po domu, swobodnego jedzenia czy zajęcia swoich myśli.

4.5 POTRZEBY ZWIĄZANE ZE ZDROWIEM

W grupie tematów związanych ze zdrowiem można wyróżnić trzy zasadniczo różne wątki. “Opieka medyczna” jest ogólnym kodem, w którym przede wszystkim kodowano kwestie związane z leczeniem dolegliwości fizycznych. Z kolei “pomoc psychologiczna” wyraźnie dotyczyła zdrowia psychicznego. “Odpoczynek” można uznać za potrzebę zdrowotną, w której spotykają się zarówno kwestie związane ze zdrowiem psychicznym, jak i fizycznym.

Tabela 11. Liczebność kodów z grupy: potrzeby związane ze zdrowiem

Grupa kodów: potrzeby związane ze zdrowiem	Liczebność
4.5.1. opieka medyczna	37
4.5.2 odpoczynek	24
4.5.3 pomoc psychologiczna	14

4.5.1. Opieka medyczna

Opieka medyczna to kod o najwyższej liczebności, co może wynikać z jej ogólnego znaczenia, które może być odpowiedzią na liczne dolegliwości, z którymi będą borykać się uchodźcy. Jest to też aspekt traktowany jako oczywisty, w tym sensie że każdy człowiek powinien mieć dostęp do lekarza. Kodowano wzmianki o opiece medycznej, także o lekach, kontaktach z lekarzami, wyłączając lekarzy zajmujących się zdrowiem psychicznym.

Miejsce uchodźców jest pod sytym, bezpiecznym dachem wraz z zapewnioną opieką lekarską.

Opieka medyczna czy dostęp do lekarzy jest najczęściej wymieniana jako jedna z wielu potrzeb uchodźców. Zdarza się jednak, że komentujący wskazują bezpośrednio na konkretne potrzeby osób uchodźczych, np. dializę czy kontakt z pediatrą. Bardzo rzadko zdarza się, że wpisy dotyczą konkretnych sytuacji związanych ze zdrowiem fizycznym.

4.5.2 odpoczynek

Tematy odpoczynku i pomocy psychologicznej pojawiają się właśnie ze względu na szczególną sytuację uchodźcy uciekającego przed wojną, co wiąże się z wycieńczeniem psychicznym i fizycznym, a także z traumą. Kodem „odpoczynek” kodowano wskazanie na odpoczynek, sen lub jego synonimy (np. “odsapnąć”) jako potrzebę.

Osoby, które były u nas potrzebują spokoju, odpoczynku i przestrzeni dla siebie. Oni są wycieńczeni, zestresowani i przerażeni. Dzieci jak się wyspały to bardzo chętnie się bawiły i prosiły o wspólny czas z nam.

Odpoczynek pojawia się jako pierwsza potrzeba uchodźców, po zaspokojeniu której podejmują dalsze działania - planują pracę, ruszają w drogę. Jako źródło potrzeby odpoczynku komentujący wskazują traumę, doświadczenie ucieczki czy zmęczenie długą podróżą. Niektórzy komentujący jednak polemizują ze skupieniem się na tej potrzebie i wskazują, że należy zapewnić uchodźcom zajęcie i patrzeć w dłuższej perspektywie na ich pobyt w Polsce.

4.5.3 pomoc psychologiczna

Kodem „pomoc psychologiczna” wyróżniano wypowiedzi związane z potrzebą rozmowy z psychologiem, terapii, wsparcia psychoterapeutycznego, także psychiatrycznego.

Masz możliwość zapewnienia opieki psychologicznej? Mysie, ze warto od tego zacząć.

Może oferować sesje terapeutyczne przez zoom czy nawet whatsapp, nie musi przyjeżdżać. Na 100% znajdzie osoby mówiące po angielsku, które by chętnie skorzystały. Jeśli specjalizuje się w traumie czy PTSD to się przyda. Może też zgłosić się do konkretnych fundacji. Jeśli chce być na miejscu, to...bez znajomości języka jest wszędzie tak samo w obie strony, aczkolwiek rozumiem, że ona pewnie chce „poczuć” sytuację by móc lepiej pomagać. Każde ucho się przyda, pomysł super.

Pomoc psychologiczną proponuje się głównie w komentarzach do posta, który opisuje trudności przyjmowanych do siebie uchodźców, np. problemów z jedzeniem, zamknięciem w sobie. Niektórzy komentujący wyjaśniają potrzebę spotkania z terapeutą traumą lub PTSD, które przypisują uchodźcom.

Nie podejmuje się wątku, skąd i jak znaleźć pomoc psychologiczną, poza dwoma wpisami, w których mowa o wolontariuszach-terapeutach w fundacjach, które zajmują się sytuacją uchodźców. Spotkanie z terapeutą jest opisywane jako rekomendowane lub konieczne, proponowane jest w formie rad, natomiast wpisy nie poruszają kwestii płatności za terapię czy sposobu znalezienia terapeuty rosyjsko- czy ukraińskojęzycznego.

4.6 PREFERENCJE

Grupa tematów sklasyfikowana ogólnie jako “preferencje” dotyczyła sytuacji, gdy komentujący wskazują, że uchodźcy wolą jedną rzecz od drugiej. Wskazuje to na możliwość dokonywania przez uchodźców wyborów, choć komentują Polacy różnie oceniają te wybory, co zostało opisane szczegółowo pod konkretnymi kodami.

Tabela 12. Liczebność kodów z grupy: preferencje

Grupa kodów: dotyczące preferencji	Liczebność
4.6.1. wolą większe miasta	181
4.6.2 preferencje co do lokalizacji	35
4.6.3 wolą zostać w PL	23
4.6.4. wolą spać na dworcach	22
4.6.5 domagają się luksusu	13

4.6.1. wolą większe miasta

Szczególnie poruszającą dla Polaków kwestią związaną z uchodźcami jest preferencja uchodźców do pozostawiania w większych miastach - kod “wolą większe miasta” jest ogólnie drugim najliczniej pojawiającym się w całej grupie “Potrzeby”. Za jego pomocą kodowano wpisy mówiące, że Ukraińcy wolą jechać do większych miast (szczególnie Warszawy). Komentujący ogólnie dyskutują i oceniają preferencje uchodźców, jednak w tym przypadku

dyskusja była najbardziej intensywna. Komentujący mają obraz, być może z mediów, ale też z przekazów osób z mniejszych miast, że uchodźcy z Ukrainy przybywają głównie do największych miast Polski.

Dzięki za ten post. Sama się nacięłam na to, że psioczę, bo nie trafia do mnie rodzina, chociaż mam tu wszystko ogarnięte. Ale to mała miejscowość pod Warszawę, wszyscy wolę do Warszawy, nie wiem, że tu bezpieczniej, że jest już społeczność ukraińska. To my mamy być dla nich, a nie oni dla nas. Jutro ma przyjechać rodzina na dłużej, mam nadzieję, że tym razem się uda.

cudzoziemcy nie wiedzą, gdzie są takie miejscowości, boją się, czy znajdą w nich przedszkole i pracę, mamy z dziećmi obawiają się być w miejscu kompletnie bez swoich rodaków.

Moi drodzy sam przewiozłem do Polski wielu z Was. Nie tylko na terenie Warszawy możecie normalnie żyć. Olsztyn oddalony o 200km jak i jego okolica ma miejsce dla wielu tysięcy. Niestety z pociągu specjalnego jadącego do nas większość wysiadła bo zbyt daleko od Warszawy. Wojna to nie koncert życzeń i dla wybrednych wkrótce zabraknie miejsca także w tych mniej popularnych lokalizacjach.

to jest wojna, oni nie przyjechali tu na wakacje, mają wybór albo znaleźć miejsce w mniejszej miejscowości albo koczować w halach. Setki tysięcy Polaków mieszkają na wsiach, nie róbmy z nich ludzi uprzywilejowanych.

Dyskusje wokół celów podróży uchodźców prawdopodobnie były spowodowane zapełnianiem dużych miast, podczas gdy wiele osób z mniejszych miejscowości i wsi wyrażało rozczarowanie, że nikt do nich nie przyjeżdża. Komentujący dzielili się na te osoby, które komunikowały swój żal wobec braku odpowiedzi na ich ofertę pomocy oraz tych, którzy zachęcali do przyjazdu do mniejszej miejscowości lub usprawiedliwiali decyzje o pozostaniu w dużym mieście.

Osoby namawiające osoby do przyjazdu na wieś lub do mniejszego miasta, zapewniają o dostępności pracy, komunikacji, szkołach. Czasami wyrażają także zniechęcenie, że osoba uciekająca przed wojną nie chce przyjechać na wieś, gdzie czeka na nią dom, bezpieczeństwo i spokój. Wskazuje się czasami również na istotną rolę lokalnej społeczności, która wspiera przyjeżdżających na wieś. Argumentem za wyjazdem do mniejszej miejscowości jest również brak miejsc w dużych miastach – podaje się wyliczenia, że przy tej liczbie uchodźców duże miasta są lub będą przepełnione. W kontekście tego argumentu komentującym zdarza się oceniać decyzje uchodźców jako nieracjonalne lub wprost wyrażać trudność w zrozumieniu decyzji uchodźców pozostających w dużych miastach. Niektórzy komentujący przywołują też historię osób, którzy zdecydowali się pojechać na wieś i są zadowoleni z tej decyzji. Niektóre komentarze są wprost negatywne - używają pejoratywnych określeń takich jak “koncert życzeń”, “uparli się” lub wskazują, że nie należy robić z uchodźców “uprzywilejowanych” do przebierania w ofertach pomocy. Na argument o braku znajomości mniejszych miast pojawiają się komentarze takie jak “wystarczy wziąć do ręki mapę”, “wystarczy otworzyć internet”.

Pojawiają się także wpisy apelujące do Ukraińców już mieszkających w Polsce o wsparcie w wypromowaniu informacji o dostępności wsi wśród uchodźców.

Z drugiej strony, inni komentujący próbują wyjaśnić, dlaczego większe miasta są uzasadnionym wyborem uchodźców. Podaje się argumenty, że są znane uchodźcom z nazwy, lepiej skomunikowane z Ukrainą, oferują więcej pracy, gwarantują lepszy dostęp do konsultantów i lekarzy, a także bliskość społeczności ukraińskiej. Często mówi się też o łączeniu się przez Ukraińców (zwłaszcza Ukrainki) w grupy. Wskazuje się także na stres, strach i traumę, które uniemożliwiają osobom uchodźczym podjęcie decyzji o wyjeździe do nieznanego miejsca, które wiąże się z dużym ryzykiem w ich oczach. W tej grupie komentujących również pojawiają się wezwania do racjonalności, jednak ze strony Polaków, którzy nie powinni oczekiwać przyjazdu uchodźców do małego miasta czy na wieś, gdzie będzie im trudniej. Duże miasto jest opisywane jako rozwiązanie długofalowe, gdzie łatwiej będzie się usamodzielniać - a więc gdzie warto przeczekać w "gorszych" warunkach na dworcu niż jechać do domu na wsi. Zdarzają się także odwołania do podmiotowości uchodźców, którym należy pozostawić wolność wyboru, niezależnie od własnej jego oceny.

Wymienione wyżej strony sporu mają różnych adresatów. Ci przekonujący do przyjazdu na wieś często kierują swoje wpisy do Ukraińców w Polsce lub do uchodźców albo relacjonują swoje słowa wypowiedziane do uchodźców ("no właśnie ja im mówię, że jest komunikacja, busy, miejsca pracy, sklep, szkoła niedaleko itd..."). Ci drudzy zwracają się zaś do tych pierwszych, starając się przyjąć rolę adwokatów uchodźców, usprawiedliwiają ich decyzje i apelują o zrozumienie ze strony Polaków.

4.6.2 preferencje co do lokalizacji

Drugi pod względem częstości, pojawiając się 35 razy wątek, dotyczył preferencji odnośnie do lokalizacji – czy to ulokowania geograficznego w Polsce, czy też lokalizacji potencjalnego mieszkania lub miejsca pobytu samego uchodźcy (kod: wolą spać na dworcach). Kodowano wpisy opisujące preferencje uchodźców co do lokalizacji pobytu lub miejsca zamieszkania, ale nie jeśli wprost jest napisane, że wolą większe miasta (wtedy używano kodu wolą większe miasta).

Witam serdecznie. Jestem wolontariuszem na Dworcu centralnym. Rozumiem że Warszawa I duże miasta są pełne I Ukraińcy tak naprawdę nie wiedza gdzie chcą jechać. Myślę że wojna się skończy jutro albo za miesiąc I będą mogli się wrócić Dlatego nie chcą jechać daleko. Jeżeli ktoś pyta gdzie lepiej jechać, to mówię żeby jechali do mniejszych polskich miast albo Niemiec, ale tak naprawdę nie wiem - Bo ludzi pytają z dziećmi najczęściej o tym gdzie lepsze warunki dla dzieci, I nie ważne czy duże miasto czy małe I jaki kraj...

oni boją się iść do czyjegoś domu sami. W woj. Podlaskim są tysiące miejsc ale nikt tu nie chce jechać. Boją się bo blisko na Białoruś i obwód Kaliningradzki.

Pojawiają się komentarze zdające sprawę z tego, w jakim kierunku chcą udać się uchodźcy. Część z nich ma charakter informacyjny, bez podania motywacji czy argumentacji. Jeśli

pojawia się wyjaśnienie preferencji co do lokalizacji, podaje się argumenty: bliskość granicy, aby móc ruszyć dalej; wystarczająca odległość od granicy w obawie przed nadejściem wojny, miejsce z dobrą drogą dalszej ucieczki (np. kolejną); zmęczenie dalszą podróżą; znajomość danego miejsca. Zdarza się, że komentujący starają się zachęcić uchodźców do zmiany preferencji wobec lokalizacji lub wskazania, że więcej niż pierwotnie uznane lokalizacje spełniają potrzeby uchodźców. Odwołują się wtedy do komunikacji, zasobności gmin czy dostępności szkół i pracy.

4.6.3 wolą zostać w Polsce

Temat kodowany „wolą zostać w Polsce” wystąpił 23 razy. Za jego pomocą kodowano dwie sytuacje: wpisy twierdzące, że uchodźcy nie chcą jechać na zachód i wolą zostać w Polsce ze względu na możliwość szybkiego powrotu do Ukrainy, a także te, że chcą zostać w Polsce na stałe.

Według mnie będzie potrzebna długofalowa pomoc. Z moich rozmów z uchodźcami wynika, że większość planuje zostać w Polsce. Nie należy starać się uszczęśliwiać nikogo na siłę, bo to rodzi frustrację. Nie zamartwiać się na zapas bo to nie ma sensu. Wsparcie rządu jest konieczne

Jednak na taką odbudowę będzie potrzeba lat. Niektórzy tak się zadowolili że nie będą widzieli sensu wracać

Pojawiały się komentarze twierdzące, że osoby uchodźcze wolą zostać w Polsce niż jechać na zachód ze względu na bliskość swojego kraju lub większe podobieństwo kulturowe między Polską a Ukrainą niż Ukrainą a Stanami Zjednoczonymi czy Anglią. Wskazuje się, że stoi za tym także nadzieja, że wojna wkrótce się skończy i uchodźcy będą mogli wrócić do siebie. W tym sensie Polska jest na “tu i teraz” lepsza od innych miejsc, bo łatwiej jest w niej być tymczasowo. Tego typu wypowiedzi pojawiają się najczęściej w odpowiedzi na propozycje innych komentujących, którzy zapraszają do swoich krajów zagranicą. Z drugiej strony, pojawiają się też komentarze przekonujące, że przyjezdni zostaną w Polsce już na stałe. Argumentuje się to konsekwencjami wojny, takimi jak zniszczenie Ukrainy - “nie będzie do czego wracać”, “zostaną ruiny” lub uchodźcy “zadowolili się” w Polsce.

Oba podejścia można rozpatrywać w kontekście rekomendacji określonych rozwiązań. W pierwszym przypadku - aby nie przesiedlać uchodźców na zachód Europy, a w drugim - aby wskazać na konieczność patrzenia długofalowego na pobyt uchodźców w Polsce. W obu przypadkach komentujący raczej prezentują postawę nakierowaną na poszukiwanie rozwiązań niż na ocenę decyzji Ukraińców.

4.6.4. wolą spać na dworcach

Kod „wolą spać na dworcach” był użyty 22 razy. Kodowano za jego pomocą wyrażany przez komentujących żal do Ukraińców, że nie chcą korzystać z gościnności i wolą spać na dworcach niż skorzystać z jakiejś pomocy, jechać w określone miejsce, a także spanie na dworcu bez kontekstu. “Dworzec” jest tutaj symboliczny, chodzi także o noclegownie, hale - ogólnie duże przestrzenie służące uchodźcom za nocleg.

Ii zastanawiam się czemu wolą spać w halach i na dworcach zamiast w ciepłych mieszkaniach.

Dworce i hale mieszczące się w Warszawie opisywane są jako przepełnione, zimne, ogromne, bez zapewnionych podstawowych kwestii jak pożywienie czy możliwość umycia się. Przebywanie na dworcu opisywane jest jako “koczowanie”, “spanie na podłodze”. Warunki panujące w noclegowniach opisywane są przez komentujących jako tragiczne. Polacy przedstawiają spanie na dworcu jako irracjonalne, “nie do pojęcia”, wyrażają brak zrozumienia wobec takiej decyzji w obliczu innych możliwości, które sami oferują. Osoby stojące w obronie uchodźców pozostających na dworcach starają się uzasadnić ich decyzje, pisząc o dogodnej lokalizacji hal (duże miasta), niskich wymaganiach uchodźców, tymczasowości pobytu na hali czy wskazaniem, że decyzja ta kierowana jest rekomendacją koordynatorów transportów.

4.6.5 domagają się luksusu

Pojawiały się również (13 przypadków) wypowiedzi krytyczne, w których zarzucano osobom uchodźczym, że domagają się luksusowych warunków, np. dotyczących mieszkania, jako żądanych przez uchodźców.

Bo kuźwa do dobrobytu się pchają i wygody.

nie prawda, na podstawie mojego krótkiego komentarza Pani to wywnioskowała? u ludzie wymagają mieszkań po generalnym remoncie. Polacy oddają to co mają, starają się dać z siebie tyle ile mogą, ale to wciąż dla niektórych za mało.

Myślę, że uciekając przed wojną ludzie powinni patrzeć, gdzie jest spokojnie, bezpiecznie i kto im zapewni utrzymanie, a nie patrzeć na to, żeby standardy były wysokie. Niestety często bywa tak, że biedniejszy ugości i zaopiekuje się niż bogaty, opływający w luksusie z markowymi.

Komentujący przywołują sytuacje lub ogólnie krytykują zachowania uchodźców, którzy według nich oczekują zbyt wiele. Negatywnie odnoszą się do sytuacji, gdy osoba rezygnuje z jakiegoś mieszkania ze względu na jego standardy. Przedstawia się uchodźców jako osoby niewdzięczne lub roszczeniowe. W odniesieniu do przywoływanej preferencji, mówi się o ograniczonych własnych zasobach Polaków, którzy dzielą się tym co mają. W komentarzach przywołuje się historie Polaków, którym bardzo zależy na przyjęciu uchodźców i wyrażają żal lub zniesmaczenie, że nikt nie korzysta z ich pomocy.

Głównym argumentem podawanym przy krytyce jest kontekst wojny, który według komentujących zobowiązuje uchodźców do przyjęcia pomocy bez przebiegania w jej ofertach. Z jednej strony niektórzy podchwytyją temat i zapowiadają, że wkrótce uchodźcy będą korzystać tylko z domów z basenami lub “sanatoriów” z dostępem do kosmetyczki czy spa. Inni kontrastują, że uchodźcy nie muszą siedzieć “bez światła i telewizji” tylko dlatego, że uciekają przed wojną.

5. EMOCJE PRZYPISYWANE OSOBOM UCHODŹCYM

(Kinga Wardak)

Niniejszy rozdział poświęcony jest emocjom. Emocje ujawniają się w komentarzach na dwa sposoby. W pierwszym przypadku wprost przypisywano emocje osobom uchodźczym. W drugim przypadku opisywano doświadczenia uchodźców z wyraźnym wydźwiękiem emocjonalnym. Komentujący, opisując emocje i doświadczenia uchodźców, odnosili się albo do swoich przekonań, wyobrażeń na temat sytuacji uchodźców, ich doświadczenia ucieczki z domu, z kraju, albo opisywali wydarzenia, przytaczali obserwacje, w oparciu o bezpośredni kontakt, na przykład poprzez przyjęcie osób uchodźczych do swoich domów.

5.1 EMOCJE

W zebranych materiale zidentyfikowano osiem rodzajów emocji, które przypisywano osobom uchodźczym. Ze względu na niejednoznaczność terminów określających emocje, kody przypisywano do emocji bezpośrednio nazwanych przez komentujących.

Tabela 13. Liczebność kodów z grupy: emocje

Grupa kodów: emocje przypisane	Liczebność
5.1.1. strach	150
5.1.2. trauma	125
5.1.3. zagubienie	55
5.1.4. szok	39
5.1.5. wdzięczność	38
5.1.6. wstyd, skrępowanie	32
5.1.7. zmęczenie	28
5.1.8. brak zaufania	20

5.1.1. strach

Strach był emocją najczęściej przypisywaną uchodźcom. Z wypowiedzi komentujących można wyciągnąć wniosek, że strach definiuje doświadczenie uchodźstwa i towarzyszy uchodźcom od momentu wybuchu wojny i odciska swoje piętno nawet po znalezieniu schronienia. Komentujący przypisują strach wielu czynnikom. Jednym z nich jest niepewność, zwłaszcza niepewność o przyszłość i o bliskich, którzy zostali w Ukrainie.

Większość osób się boi, nie zna naszego kraju, naszego języku, nie zna nas... uciekli przed wojną, zostawiając swój dobytek, bliskich... boją się, nie wiedzą co dalej, co zrobić, gdzie się udać...

ale one myśla tylko o mężach, ojcach... boją się i są odrętwiałe., same były w schronie i nie wiadomo kiedy zaczną być sobą.

Strachem tłumaczono także wiele zachowań uchodźców, które dla części komentujących wydawały się niezrozumiałe, na przykład pozostawanie w wielkich miastach, bez pewności zakwaterowania, zamiast skorzystania z pomocy mieszkańców mniejszych miast i wsi. Strach ten uzasadniany był przede wszystkim nieznaną Polską i języka polskiego czy lękiem o brak możliwości znalezienia tam pracy. Część komentujących zwracała uwagę na różnice

między wsiami polskimi a ukraińskimi, z których, według nich, wynika niechęć uchodźców do opuszczania większych miast.

Ci ludzie boją się jechać w nieznane. Gro z nich posługuje się tylko rosyjskim, ukraińskim lub polskim językiem w małym stopniu.

Oni się boją, że mniejsze miejscowości i wsie wyglądają jak na Ukrainie, po za tym proszę ich zrozumieć - boją się i to co przezywają jest nie do opisanie.

Strach przed opuszczeniem większych miast przypisywany był także nadziei, że wojna nie potrwa długo i wkrótce będą mogli wrócić do Ukrainy, co byłoby utrudnione, gdyby byli daleko od granicy. Komentujący zwracają też uwagę na konieczność zaufania obcym sobie osobom. Zwracają uwagę na niebezpieczeństwa, na które mogą trafić osoby uchodźcze – zwłaszcza samotne kobiety i matki z małymi dziećmi. Ten rodzaj strachu związany był głównie z sytuacją znalezienia się na polsko-ukraińskiej granicy, gdzie wielu Polaków, chciało zaoferować uchodźcom transport.

Wiele osób obawia się wyjeżdżać daleko od rodzinnego kraju, jadąc w nieznane bez znajomości języka niestety można bardzo łatwo paść ofiarą handlu ludźmi lub dać się wykorzystać w inny sposób.

Nawet jeśli masz dobre intencje to bierz pod uwagę że handel ludźmi dzieje się też teraz. Właśnie dlatego że ludzie są przestraszeni, dezorientowani.

Strach wiąże się też z dezinformacją, czasem przypisywaną propagandzie rosyjskiej. Dotyczyła ona przede wszystkim niechęci uchodźców do starania się o status uchodźcy. Emocje przypisywane uchodźcom są przede wszystkim emocjami negatywnymi. Emocje takie jak strach, trauma czy zagubienie związane są zarówno z doświadczeniem wojny i koniecznością ucieczki z własnego kraju, ale także wiążą się z nową sytuacją, w jakiej znaleźli się uchodźcy – przebywanie w innym kraju, często bez znajomości języka, bez pewności, jak długo potrwa ta sytuacja. Uchodźcom najczęściej przypisywane jest poczucie strachu, które towarzyszy im od momentu wybuchu wojny i utrzymuje się nawet po znalezieniu schronienia, na przykład w polskim domu. Według komentujących, to właśnie strach jest powodem, dla którego część Ukraińców nie chciała opuszczać większych miast w których się znalazła czy odrzucała pomoc nieznanych osób, proponujących im podwiezienie z granicy.

5.1.2. trauma

Trauma przypisywana była niewiele rzadziej (125) niż strach. O traumie mówiono najczęściej w kontekście próby zrozumienia nieracjonalnych z perspektywy komentujących zachowań uchodźców, jak na przykład, odmowa zjedzenia posiłku.

Śłuchajcie człowiek w traumie i szoku nie czuje własnego ciała...one naprawdę mogą nie wiedzieć nie myśleć o tym że są głodne albo chce im się pić...

Być może ze swoją polską gościnnością i entuzjazmem od razu chcesz zaprosić do stołu i dać dużo pocieszenia... A może Ci ludzie są w takiej traumie i szoku, że potrzebują posiedzieć sami przez kilka godzin albo więcej. Nie dziw się że nie tryskają wdzięcznością na przykład.

Komentujący zwracali uwagę, że uchodźcom, zwłaszcza tych, którzy bezpośrednio doświadczyli skutków wojny, nie wystarczy samo zapewnienie bezpiecznego miejsca, a konieczna będzie także pomoc specjalistów. Pojawiły się też dyskusje na temat tego, jak najlepiej pomóc uchodźcom, u których podejrzewają doświadczenie traumy. Dominowały dwa rozwiązania. Według jednego, uchodźcy powinni od razu zająć czymś swoje myśli (pracą, pomocą w domu, pomocą innym uchodźcom, rozrywką), a według drugiego, uchodźcom należy zapewnić przede wszystkim spokój i czas na przemyślenia, co jest dla nich samych najlepsze.

Myślę, że ważne żeby mieć jakiekolwiek zajęcie po takiej traumie i wracać choćby drobnymi czynnościami do codzienność.

Ci ludzie potrzebują zwykłego bycia, ciepłego posiłku i CZASU na jako takie uspokojenie, bo skutki traumy będą trwały jeszcze długo. Dajcie im побыć w ciszy, bez proponowania różnych aktywności, rozrywek, pracy itp.

Komentujący zwracali także uwagę na traumę uchodźczych dzieci. Wątek ten uwydatnił się w kontekście dyskusji o posyłaniu ukraińskich dzieci do polskich szkół, co część komentujących krytykowała. Komentujący zwracali uwagę na traumę uchodźczych dzieci, dla których znalezienie się w szkole, może pogorszyć ich stan.

Nieprzepracowaną traumą, szokiem, zmęczeniem czy zagubieniem komentujący tłumacząc, m.in. brak okazywania wdzięczności przez Ukraińców, prosząc goszczących ich Polaków o okazanie im wyrozumiałości. Jednocześnie, część komentujących podkreśla, że Ukraińcy, których przyjęli do swoich domów wykazywała się dużą wdzięcznością za okazaną pomoc i podziwiali ich za utrzymywanie pogody ducha pomimo sytuacji, w jakiej się znaleźli.

5.1.3. zagubienie

Zagubienie przypisywane było rzadziej (55) niż strach czy trauma i pojawiało się przede wszystkim w kontekście opisów uchodźców, którzy przekroczyli granice oraz osób, które znalazły się na dworcach i nie mają planu, gdzie dalej jechać. Wątek ten pojawiał się zwłaszcza, gdy komentujący wyrażali swoje niezrozumienie, dlaczego ich propozycje pomocy zostają bez odpowiedzi, podczas gdy słyszą o tłumach uchodźców na dworcach.

Jest pełno ludzi którzy nie wiedzą co ze sobą zrobić na dworcach i centrach dla uchodźców, którzy nie korzystają z fb, niestety. Setki tysięcy zagubionych ludzi.

Radzę jechać na dworzec centralny czy zachodni do Warszawy, na dworzec do Krakowa , do Katowic . Tam koczuje wielu uchodźców i nie wiedza co ze sobą zrobić.

Zagubieniem tłumaczono także niechęć do opuszczania większych miast. Komentujący podkreślali, jak brak informacji potęguje zagubienie uchodźców.

5.1.4. szok

Kod szok był użyty 39 razy. Komentujący podkreślali, jak szybko zmieniła się sytuacja Ukraińców, którzy z dnia na dzień musieli opuścić swój kraj. Zauważali, że nagle zmiana w ich

życiu mogła wywołać szok, który, podobnie jak trauma i zagubienie, może powodować nieracjonalne zachowania uchodźców.

Musimy też ich zrozumieć. Każdy miał swój status społeczny, MIAŁ pracę, byt, dom... Ciężko jest wejść w czyjeś życie i to zrozumieć. Oni ciągle są w szoku. Widmo przyszłości, które pokazuje że nie ma do czego wracać,....

Weź pod uwagę, że uchodźcy są oszołomieni sytuacją i tak nagłą zmianą życia.

5.1.5. wdzięczność

O wdzięczności uchodźców pisali (38) przede wszystkim ludzie, którzy sami jej doświadczali, na przykład gdy gościli uchodźców w swoim domu.

Też mam u siebie 5 osobową rodzinę to czwarta z kolei, odpoczywają i jadą dalej, wdzięczność w ich oczach jest bezcenna , emocje które temu towarzyszą smutne i radosna zarazem myślę że znajduje prawdziwych przyjaciół na całe życie.

Z mojego doświadczenia wynika, że są wdzięczni za każdą pomoc, nie ważne czy w dużym czy małym mieście.

Jednocześnie w dyskusjach przewijał się wątek braku wdzięczności od uchodźców. Komentujący często zwracali uwagę, że nie należy oczekiwać wdzięczności od osób, które często są strauumatyzowane i nie zachowują się racjonalnie. Jednocześnie podkreślają, że pomoc uchodźcom powinna być całkowicie bezinteresowna.

5.1.6. wstyd, skrzępowanie

O wstydzie i skrzępowaniu była mowa 32 razy i najczęściej przypisywano je uchodźcom, którzy znaleźli się w polskich domach. Wskazywano na dumę uchodźców, którzy nie chcą nadużywać polskiej gościnności. Komentujący zwracali uwagę na to, jak traktować uchodźców, by nie potęgować ich poczucia skrzępowania, w tym pozwalać im pomagać w domu, co da im poczucie odwzajemnienia się za gościnę.

Kochani! Taka błaha sprawa, ale czy możecie podpowiedzieć co jadają Ukraińcy na śniadanie, obiad i kolację? Są u nas Panie, są przestraszone i zawstydzone tym, że potrzebują pomocy.

To są dumni ludzie. Pamiętajcie o tym. Traktujcie ich normalnie i pozwólcie w jakikolwiek sposób im się zrewanżować. To delikatna sprawa, ale chodzi o to, żeby nie czuli się że biorą jałmużnę bo to jest strasznie krępujące. Z pewnością wiele osób będzie chciało pomoc w domu, w firmie, w ogrodzie. To dla nich ważne.

5.1.7. zmęczenie

Zmęczenie przypisywano 28 razy uchodźcom, najczęściej w kontekście procesu przemieszczania się na granicę i spod niej. Podkreślano istotność zapewnienia choć minimalnego spokoju i możliwości odpoczynku w punktach na granicy i na dworcach. Zmęczenie uchodźców podkreślano także, gdy pojawiały się propozycje pomocy uchodźcom w miastach odległych od dworców i granicy. Zwracano uwagę, że uchodźcy, którzy spędzili już kilka dni w podróży, potrzebują przede wszystkim odpoczynku zanim ruszą w dalszą drogę.

Pamiętajmy jednak, że są to osoby strauumatyzowane, zagubione, skrajnie wycieńczone podróżą. Nie zawsze są zdolne same zadbać o swoje bezpieczeństwo.

Leży na Korczowej, ma 84 lata i jest tak wykończona że nie da rady jechać busem. Koleżanka z granicy szuka dla niej jakiegokolwiek domu, pojedzie ta pani wszędzie.

5.1.8. brak zaufania

Komentujący 20 razy zwrócili uwagę, że wielu uchodźców nie ufa Polakom chcącym im pomóc, zwłaszcza na granicy. Nieufność uchodźców wynika z lęku przed wykorzystaniem oraz z nieznajomości osób, które chcą im pomóc.

a nie byłabyś nieufna na ich miejscu? Obcy ludzie proponują, że Cię gdzieś zawiozą i dadzą nocleg. A jak coś będzie nie tak, to jak się stamtąd wydostać? My też mamy dylemat. Z jednej strony tylu dobrych ludzi oferujących pomoc ale z drugiej nie mamy jak ich zweryfikować, więc de facto nie wiemy kto chce zabrać matkę z dziećmi i jakie ma intencje. Dlatego absolutnie nie namawiamy, żeby z kimś jechały.

Ci ludzie boją się jechać do miast których nie znają i zaufać osobom które proponują pomoc.

Komentujący podkreślali także rolę Ukraińców mieszkających w Polsce, którzy mogą pomóc w przełamaniu bariery językowej, a także wzbudzać większe zaufanie uchodźców.

5.2 DOŚWIADCZENIA

W grupie tematów określonych ogólnym mianem „doświadczenia” znalazło się 10 kodów. Za pomocą kodów z tej grupy oznaczano tematy, w których pisano o doświadczeniach osób uchodźczych z wyraźnym wydźwiękiem emocjonalnym. Emocje w takim rozumieniu przekazywane nie wprost, jak powyżej, ale są obecne w doborze słów (np.: ucieczka zamiast wyjazd), zwrotów frazeologicznych („serce pęka”).

Tabela 14. Liczebność kodów z grupy: doświadczenia

Grupa kodów: doświadczenia	Liczebność
5.2.1. ucieczka z kraju	124
5.2.2. chęć powrotu do kraju	60
5.2.3. osobiste doświadczenie wojny	38
5.2.4. rozłąka z bliskimi	34
5.2.5. trudna sytuacja	31
5.2.6. złe warunki noclegowe	31
5.2.7. zostawienie swojego dobytku	26
5.2.8. bycie zależnym od innych	23
5.2.9. kolejki na granicy	17
5.2.10. wyjazd w celu polepszenia statusu materialnego	12

5.2.1. ucieczka z kraju

Doświadczeniem nacechowanym emocjonalnie najczęściej przypisywanym uchodźcom jest ucieczka z kraju ogarniętego wojną. Z opisów na forach wyłania się obraz ucieczki, która nie polega wyłącznie na przekroczeniu granicy i dotarciu do miejsca pobytu. Ucieczka odciska piętno w uchodźcach i jej doświadczenie pozostaje w emocjach opisanych w poprzednim podrozdziale – zagubieniu, szoku czy cierpieniu. Komentujący zauważają, że uchodźcy często nie byli przygotowani na konieczność nagłej ucieczki z kraju, dlatego, poza zapewnieniem schronienia, konieczna jest dla nich pomoc materialna.

Opisując doświadczenie ucieczki, komentujący zwracają uwagę na trud związany z dotarciem na granicę, biorąc pod uwagę, że część uchodźców uciekała z terenów bezpośrednio dotkniętych wojną. Podkreślają też niepewność i lęk, które towarzyszą ucieczce.

Pochodzą z miasta Sumy, ledwo udało się im uciec, przez dwa tyg. często siedzieli z dziećmi w piwnicy, i potrzebują miejsca gdzie mogą w spokoju dojść do siebie.

zresztą o czym my mówimy - matki uciekają przed bombami, koczują na dworcach.

Komentujący zwracają też uwagę na różnorodność ludzi uciekających przed wojną. Wśród nich znajdują się osoby o różnym statusie materialnym, osoby, które bezpośrednio doświadczyły wojny, jak i osoby, które uciekły z terenów nieobjętych działaniami wojennymi. Komentujący podkreślają, że działania pomocowe powinny mieć na uwadze różnorodność uchodźców, a co za tym idzie, ich zachowań, przyzwyczajzeń i potrzeb.

5.2.2. chęć powrotu do kraju

Przypisanie chęci powrotu do kraju z nacechowaniem emocjonalnym pojawia się 60 razy. Komentujący twierdzą, że przynajmniej część uchodźców chce jak najszybciej wrócić do Ukrainy, gdy tylko będzie taka możliwość i że działania pomocowe powinny to uwzględniać. Wypowiedzi te pojawiały się często w odpowiedziach na krytyczne wobec uchodźców komentarze, według których, przyjechali oni do Polski, nie w celu ucieczki przed wojną, ale, by poprawić swój status materialny.

Ukraińcy to są wspaniali ludzie którzy jak nikt kochają swoją ojczyznę. Ja w trzecim dniu wojny, chciałem uzgodnić zasady z moimi gośćmi na najbliższe miesiące. Ich odpowiedź mnie zawstydzila. Oni chcą wrócić jak tylko to będzie możliwe. Co ja opowiadam o kwietniu.

Ja sobie tak myślę, że niektórzy chcą wrócić, bo są oderwani od swojej codzienności. Brakuje im zwyczajnych zajęć. Może to być powodem.

Powodów, dla których uchodźcy chcą jak najszybciej wrócić do swojego kraju jest wiele. Komentujący zwracają uwagę na tęsknotę uchodźców za swoją ojczyzną i bliskimi, którzy tam zostali, ale także, że potrzeba powrotu bierze się z traumy i problemów z odnalezieniem się w nowej rzeczywistości.

5.2.3. osobiste doświadczenie wojny

Część komentujących (38 wystąpień) podkreśla szczególną sytuację uchodźców, którzy bezpośrednio doświadczyli wojny – stracili bliskich, widzieli bombardowania, musieli uciekać do schronów. Osoby, które chcą im pomagać muszą mieć to na uwadze, bo osoby te mogą jeszcze gorzej znosić doświadczenie uchodźstwa i wymagać specjalistycznej pomocy psychologicznej.

Nie w każdym przypadku taka ekspresowa pomoc jest możliwa . Jeśli dziewczyny, dzieci doświadczyły wojny bombardowań, straciły swoich bliskich wtedy tak szybkie popychanie ich do „normalności” nie jest możliwe.

to jest wojna, to są obrazy których nawet nie pokażą nam w telewizji, to jest strach którego nie potrafimy zrozumieć, niech oni sami zdecydują, nie chcą jeść, nie potrafią to nie muszą, potrzebują wsparcia, wiedzieć że ktoś jest obok jeśli będą potrzebowali ale dać im przestrzeń, spokój.

5.2.4. rozłąka z bliskimi

W zebranym materiale 34 razy mowa jest o rozłące z bliskimi, której doświadczyła część uchodźców. Rozłąka wiąże się nie tylko z tęsknotą za bliskimi, ale także z lękiem o ich życie, jeśli zostali w Ukrainie. Uczucia te mogą być na tyle silne, że prowadzą do decyzji o powrocie do kraju ogarniętego wojną, co komentujący uznają za nieracjonalną decyzję.

A ja się chyba wcale tej Pani nie dziwie...u nas jest od 2 dni 17letnia dziewczyna. Na Ukrainie została mama i brat. Mimo że to dopiero dwa dni widzę że Jest coraz bardziej zamyślona, smutna na pewno bardzo tęskni (mama i brat jej jedyna rodzina).

Ona nie mogła wytrzymać tu w Polsce wiedząc że tam została rodzina, doskonale wie czym to grozi O niczym innym nie myśli, dosłownie o niczym jak tylko o rodzinie zwłaszcza że nie miała z nimi kontaktu.

5.2.5. trudna sytuacja

Kodem „trudna sytuacja” oznaczano (31 wystąpień) wypowiedzi, które podkreślały niemożliwość postawienia się w sytuacji w jakiej znaleźli się uchodźcy. Komentujący podkreślali trud sytuacji uchodźców związany z ucieczką ze swojego kraju, rozłąką z bliskimi, a czasem utratą dorobku życia. Wypowiedzi zwracające uwagę na to pojawiały się najczęściej w odpowiedziach na krytykę zachowań uchodźców, takich jak na przykład brak okazywania wdzięczności za pomoc. Komentujący zaznaczali, że nie powinno się oceniać zachowań uchodźców, gdyż znaleźli się oni w sytuacji, w której niemożliwe jest się postawić.

mówi Pani ludziom, co powinni robić, choć nie ma Pani prawa oceniać ich położenia, bo w podobnym nie była.

Uciekaliście kiedyś przed ostrzałem i bombardowaniem do obcego kraju? Nie? Proszę więc, nie mówicie co byście zrobili, jak byście się zachowali, bo pojęcia nie macie co za rozpizdziel mielibyście w głowie. Przepraszam, za bezpośredniość, ale już nie mogę czytać „ja bym rozbiła to” „ja bym wołał tam” itp.

5.2.6. złe warunki noclegowe

Część komentujących (31 wystąpień) podkreślała doświadczenie złych warunków noclegowych przez uchodźców. Dotyczy to przede wszystkim uchodźców śpiących na dworcach i w halach. Część komentujących wyrażała swoje niezrozumienie, dlaczego uchodźcy woleli pozostawać w takich warunkach niż pojechać do osoby z mniejszego miasta, oferującej swój dom lub swoje mieszkanie. Część upatrywała w tym swego rodzaju roszczeniowość uchodźców, a inni obarczali winą brak ogólnego skoordynowania systemów pomocowych. Warto zauważyć, że w większości komentarzy opisujących złe warunki noclegowe, podkreślano, że warunki te dotyczą także dzieci.

Dlatego tak niezrozumiale jest jak piszą że ludzie śpią na ziemi z dziećmi w warunkach jednak zimowych a tysiące miejsc w ciepłych domach czekadomyślam się że ludzie z Ukrainy wola na zachód niż podlaskie i lubelskieale mając do wyboru spanie na ziemi z małymi dziećmi to nie wierzę jako matka trójki dzieci w takie posty że matka wybiera właśnie taką opcję.

Jedźcie na dworzec i zabierzcie po prostu kogoś. Tam sytuacja jest bardzo ciężka, ludzie śpią z dziećmi na podłodze. Nawet jeżeli możecie im pomoc na jedna noc to będzie to na wagę złota.

5.2.7. zostawienie swojego dobytku

Komentujący zwracają uwagę (26 wystąpień), że uchodźcy zostawili w Ukrainie dobytek swojego życia. Skutkuje to dużą niepewnością o przyszłość i pogłębia ich traumę. Dobytkiem jest tu nie tylko dom czy dobra materialne. Komentujący podkreślali, że uchodźcy zostawili całe swoje życie, w tym pracę i bliskich oraz, że nie wszyscy będą mogli wrócić do dawnego życia po wojnie. Zauważali, że część uchodźców będzie musiała zacząć życie od nowa w Polsce, lecz będzie to często wieloletni proces, który nie zacznie się od razu po znalezieniu schronienia.

Ludzie tam zostawili swoje mieszkania, wszystko co mieli, swój dom, dobytek, tutaj nie mają nic, może o to chodzi, choć bezpieczeństwo jest najważniejsze.

5.2.8. bycie zależnym od innych

Na fakt bycia zależnym zwrócono uwagę w 23 wypowiedziach. Doświadczenie bycia zależnym od innych jest doświadczeniem łączonym z traumą, a także wstydem i skrzepowaniem. Komentujący zwracali uwagę, że z tego powodu uchodźcy wolą pozostawać w większych miastach, gdzie mają większą szansę na kontakt z rodakami i nie potrzebują pomocy innych w przemieszczaniu się.

Proszę zwrócić uwagę na jeden aspekt: to są w zdecydowanej większości kobiety z małymi dziećmi. A kobieta z dzieckiem/dziećmi jest bezbronna i całkowicie uzależniona od innych. Dlatego Ukrainki tworzą większe grupy, chcą mieszkać z rodziną lub przyjaciółką, by czuć się bezpieczniej. I dlatego też wolą miasta, gdzie - w razie problemów w miejscu zamieszkania - szybciej znajdą pomoc, punkty pomocy charytatywnej, kontakt z rodakami, a przede wszystkim mogą samodzielnie i bez niczyjej pomocy opuścić miejsce, w którym nie czują się dobrze, albo gdzie spotyka je coś złego.

5.2.9. kolejki na granicy

Poza sytuacją uchodźców w Polsce, emocjonalnie komentowana była (17 wystąpień) także sytuacja na granicy polsko-ukraińskiej, która była szczególnie trudna, zwłaszcza na przełomie lutego i marca, kiedy najwięcej ludzi próbowało wydostać się z kraju ogarniętego wojną, co prowadziło do tworzenia się kolejek. W wypowiedziach powracał problem zimna i związanego z tym dodatkowego cierpienia uchodźców. Komentujący, zwracając uwagę na trud uchodźstwa, podkreślali warunki, jakie panowały w tamtym czasie na granicy i poziom niepewności o swój los, który towarzyszył tam uchodźcom.

mnie najbardziej poruszyło jak mówili że nikt w życiu tak ich nie poniżył i upodlił jak na granicy z Ukraina. Dla władz Gubina, Słubic i I Kostrzyna, należą się brawa, za to że zadbali o tych ludzi.

5.2.10. wyjazd z kraju w celu polepszenia statusu materialnego

Jak widać z powyżej omówionych tematów, większość wypowiedzi była nacechowana pozytywnymi emocjami. Zdarzały się jednak od tej zasady wyjątki. Część komentujących (12 wystąpień) była negatywnie nastawiona do uchodźców, zarzucając im, że wykorzystali sytuację, aby przeprowadzić się do bogatszego kraju.

nie we wsz. miejscach są prowadzone działania i widać to po tych ludziach, po ich zachowaniach, że większość z nich nie uciekło przed wojną tylko się przesiedliło i chce tu zostać...

no właśnie, nie rozumiem, to uciekają przed wojnę czy do luksusu.

Komentujący przypisują osobom uchodźczym postawę roszczeniową, zarzucają brak chęci do podjęcia pracy. Dyskusje te pojawiały się przede wszystkim w kontekście odmowy przyjęcia pomocy przez uchodźcę lub braku okazania wdzięczności za nią. Komentujący twierdzili, że uchodźca, który faktycznie ucieka przed wojną, powinien przyjąć każdą pomoc, niezależnie od swoich preferencji.

6. ZAGROŻENIA WIĄZANE Z OSOBAMI UCHODźCZYMI

(Kaja Klencka, Sebastian Sosnowski)

Ostatnim tematem, który był analizowany dotyczyły potencjalnych ryzyk lub zagrożeń, na które są narażeni uchodźcy z Ukrainy. Z kodowania otwartego wynikało, że najważniejsze są dwie kategorie obejmujące: przemoc ekonomiczną (związaną z pracą uchodźców oraz udzielaniem odpłatnej pomocy) przemoc fizyczną (także seksualną). Nie każde niebezpieczeństwo było precyzowane przez komentujących – takie wypowiedzi było kodowane za pomocą kodu „niebezpieczeństwo (ogólnie)”.

Tabela 15. Liczebność kodów z kategorii zagrożenia

Nazwa kodu	Liczebność
6.1. Przemoc ekonomiczna	56
6.2. Przemoc fizyczna	34
6.3. Niebezpieczeństwo (ogólnie)	30

6.1. PRZEMOC EKONOMICZNA

Komentujący najczęściej zwracali uwagę na ekonomiczny aspekt zagrożeń, na które narażone są osoby uchodźcze. Zwracano przede wszystkim uwagę na przemoc w kontekście pracy. W przekonaniu komentujących, Ukraińcy nie znają warunków polskiego rynku pracy i stawek za pracę. Do tego dochodzi często brak znajomości języka. Wszystko to sprawia, że uchodźcy z Ukrainy są narażeni na nieuczciwe warunki pracy. Dodatkowo jako ryzyko postrzegana jest praca poniżej kwalifikacji. Komentujący zwracają uwagę, że uciekający z Ukrainy do tej pory pracowali w różnych zawodach, a w Polsce mogą zostać zmuszeni do pracy poniżej kwalifikacji.

Ktoś naprawdę liczył na jakieś rozwiązania systemowe? I to nie tylko jeśli chodzi o Polskę, ale o całą Europę. Kto wykształcony i zaradny dostanie pracę dobrze opłacaną lub zostanie wyluskany do państw zachodnich za gruby hajs. Cała reszta zostanie w Polsce pracując za marne pieniądze, ratując nasz .kulejący rynek pracy i cwaniakowatych pracodawców, przy okazji psując ten rynek i obniżając wynagrodzenia. Reszta zostanie zdana na pomoc Polaków. Kto się ma obłowić na Ukraińcach (np. noclegownia w centrum Ptak)ten się obłowi kto ma pomagać ,wbrew wszystkiemu ten będzie pomagać. Takie realia. Wojna niesie wiele konsekwencji.

Przemoc ekonomiczna może być również związana z udzielaniem pomocy. Komentujący wymieniają jako przemocowe żądanie zapłaty za udzielaną pomoc czy oszustwa finansowe w trakcie organizowania sobie życia w Polsce. Problemem jest chaotyczna i niezorganizowana pomoc, co stanowi dobrą okazję dla osób chcących wykorzystać uchodźców w potrzebie.

Ktoś powinien zająć się jakaś ewidencją kto kogo zabiera i dokąd. Zaczynają się pojawiać informacje, że pasażerki rzekomo darmowego transportu zostają wysadzane z samochodów po żądaniu pieniędzy przez kierowców. Dzieje się to po przejechaniu parunastu km. Może da się to jakoś opanować a i kobiety będą czuły się bezpieczniej kiedy to będzie jakoś kontrolowane. Tym bardziej, że najczęściej są to sami mężczyźni,

którzy je zabierają. Ale to oczywiście zależy od wolontariuszy na przejściach, którzy mogliby się tym zająć. Podrzucam temat do przemyslenia

Żądanie zapłaty może przyjmować postać wykonywania nieodpłatnej pracy. Niektóre ogłoszenia proponowały zamieszkanie na wsi i pracę w gospodarstwie, razem w domu i włączanie goszczonych uchodźców w obowiązki domowe (także zajmowanie się dziećmi goszczących osób) lub wynajmowanie mieszkania po obniżonej stawce czynszu. Komentujący mieli ambiwalentne podejście do tego typu propozycji – jedni krytykowali podejście do uchodźców i przypisywali goszczącym motywację wykorzystania sytuacji dla własnego zysku, inni widzieli w tym element włączania uchodźców do “normalnego” życia.

Pojawiały się również wpisy dotyczące niebezpieczeństwa oszustw finansowych. Przykładem takiej sytuacji jest przyjęcie zaliczki od uchodźców chcących wynajmować mieszkanie na rynku, którzy zostali oszukani i nie mieli możliwości zamieszkać w mieszkaniu, które opłacili. Innym przykładem było organizowanie transportów autobusami, na które sprzedawano bilety, jednak umówiony autobus się nie pojawiał.

6.2. PRZEMOC FIZYCZNA

W kategorii przemocy fizycznej komentujący (34 wystąpienia) dużo uwagi poświęcili na zagrożenie przemocą seksualną. Opisywane były przypadki kobiet, które zostały wykorzystane w Polsce lub w Ukrainie. Takie sytuacje były jednoznacznie oceniane negatywnie, zwracano uwagę na potrzebę zapewnienia bezpieczeństwa uchodźczyniom. Uchodźczyniom przypisywano także obawy przed mężczyznami, którzy chcieli im pomóc. Obawy te oceniano jako słuszne z powodów opisywanych przypadków sutenerstwa i wykorzystania seksualnego. Komentujący radzili pomagającym rejestrować się w Centrach Zarządzania Kryzysowego, jednak pozostali negatywnie oceniali działanie tych instytucji, szczególnie ich niewydolność w obliczu dużej liczby potrzebujących pomocy.

To prawda, nie ma co przepraszać. Świnie są w każdym narodzie. Niektórzy Polacy też są świniami i już próbują wykorzystywać seksualnie przybywające do nas Ukrainki. Wstyd mi za nich, ale na szczęście nasza polska policja szybko interweniuje.

Komentujący przypisują uchodźcom także wysokie ryzyko stania się ofiarami handlu ludźmi. Opisują też czynniki, które zwiększają to ryzyko: samotna podróż, brak organizacji, brak znajomości miejsca, do którego przyjeżdżają, brak znajomości języka polskiego oraz wzmożone emocje. Ostrzegano przed ofertami pomocy z zagranicy od mężczyzn, którzy chcą prywatnie pomóc uchodźcom, oraz oferty pomocy i ugoszczenia samych dzieci lub grup dzieci.

Pobicie jest przywoływane wyłącznie w kontekście uchodźców na granicy polsko-białoruskiej. Żadne z komentarzy nie dotyczyło uchodźców z Ukrainy, którzy byliby narażeni na tego typu akty przemocy fizycznej.

6.3. NIEBEZPIECZEŃSTWO (OGÓLNE)

Kod ten opisuje pozostałe formy zagrożeń, które wcześniej nie pojawiały się lub potencjalne niebezpieczeństwo nie zostało nazwane wprost (30 wystąpień). Komentujący zwracali uwagę, że w szczególnym niebezpieczeństwie są dzieci, które przyjeżdżają do Polski bez rodziców lub

opiekunów, choć nie precyzują tych niebezpieczeństw. Wynikać one mogą z pobytu u osób prywatnych, bez opiekunów lub w zakonach.

to serio jest BARDZO ważna informacja, przeedytuj proszę główny post. Dzieci muszą być pod opieką dorosłego krewnego lub polskich instytucji, nie można ich umieszczać oyle gazie i u oyle kodo do narażamy je w ten sposób na gigantyczne niebezpieczeństwo.

Innym przykładem jest umieszczenie rodziny z Ukrainy w rodzinie z problemem alkoholowym. W takiej sytuacji interwencja przebiegała oddolnie, poprzez osobę, która udzieliła ukraińskiej rodzinie pomocy wcześniej.

wczoraj rodzina prosiła o pomoc w odnalezieniu innego mieszkania bo trafiła do ludzi gdzie była codziennie libacja alkoholowa i oni w tym czasie musieli wychodzić z mieszkania.

Komentarze wskazują także na potrzebę ostrożności lub tłumaczą nieufne podejście Ukraińców wobec Polaków. Pojawiają się porady, np. informowanie bliskich o tym, gdzie i z kim się obecnie przebywa, do jakiego samochodu się wsiada i dokąd się jedzie.

CZĘŚĆ II. UZASADNIENIE POMOCY OSOBOM UCHODźCZYM

7. UZASADNIENIA POMOCY

(Kaja Klencka & Sebastian Sosnowski)

Na forach równolegle do ogłoszeń o pomocy, wymiany informacji toczyła się dyskusja o zasadności udzielanej pomocy. Zebrany materiał podzielono na pięć ogólnych sposobów uzasadnień odwołujących się do: moralności, uwarunkowań historycznych, obrazu własnego Polaków, obrazu uchodźców, korzyści dla pomagających. Do tej kategorii włączyliśmy także komentarze, które nie odnosiły się bezpośrednio do motywacji pomocy, ale dotyczyły jej kształtu czy postulowanych ograniczeń oraz te dotyczące braku wsparcia instytucji państwowych w oddolnych działaniach pomocowych obywateli.

Tabela 16. Liczebność grup kodów dotyczących potrzeb

Grupy kodów dotyczących potrzeb	Liczebność
7.1 Pomoc ze względu na moralność	400
7.3 Pomoc ze względu na obraz własny	93
7.2 Pomoc ze względu na obraz uchodźców	90
7.4 Pomoc ze względu na historię	67
7.5 Pomoc ze względu na korzyść dla pomagających	55
7.6 Ograniczenie pomocy	122

7.1 POMOC ZE WZGLĘDU NA MORALNOŚĆ

Uzasadnienia odwołujące się do szeroko rozumianej moralności wyraźnie dominują. W celu pogłębienia analizy podzielono zebrany materiał na sześć kategorii, które pokazują, że Polacy popierają udzielanie pomocy Ukraińcom ze względu na rozmaite względy etyczne. W grupie przeważają cytaty wskazujące na to, że Polacy uznają pomaganie Ukraińcom za swoją powinność oraz za coś oczywistego, normalnego, nie wymagającego dodatkowego uzasadnienia.

Tabela 17. Liczebność kodów z grupy: pomoc ze względu na moralność

Nazwa kodu	Liczebność
7.1.1 pomoc jako powinność	107
7.1.2 pomoc bo walczą za nas	82
7.1.3 pomoc jako wyraz człowieczeństwa	71
7.1.4 pomoc jako coś normalnego	68
7.1.5 „dobro wraca”	46
7.1.6 Ukraińcy też by nam pomogli	26

7.1.1 pomoc jako powinność

Pomoc pojmowana jako powinność okazała się najczęściej występującym uzasadnieniem w kategorii pomoc ze względu na moralność. Kod ten obejmuje wszystkie wystąpienia

uzasadniania pomocy odwołujące się do kategorii powinności. Często komentujący w ogóle nie precyzowali źródła tej powinności, stwierdzając po prostu, że pomagamy, bo mamy taki obowiązek, bo tak trzeba. Z analizy tych przykładów można wysnuć wniosek, że pomaganie Ukraińcom jest dla komentujących czymś oczywistym, czego nie poddają refleksji.

Trzymajcie się nie dajcie się jesteście z Wami każdy na tyle na ile może chociaż chciałoby się więcej. To nasz obowiązek Wam pomóc to jest normalne to nie jest żadna nadzwyczajna rzecz, to odruch serca bo tak trzeba inaczej nie można się zachować Człowiek.

Pomóc potrzebującym to obowiązek a nie przywilej. Dziś Wy potrzebujecie pomocy a za czas jakiś może jej potrzebować ktoś inny. Wielcy tego świata tylko radzą więc my zwykli ludzie musimy się jednoczyć i pomagać. Sercem jestem z Wami I całą Ukrainą. Każdy agresor wcześniej czy później przegrywa.

Warto zwrócić uwagę na wątek, który pojawia się w ostatnim zacytowanym fragmencie – kilku komentujących podkreślało, że zwykli ludzie mają powinność pomocy Ukraińcom ze względu na niewystarczające działania polityków w tym zakresie. Podobnie jak w powyższym komentarzu, kilku komentujących odwołało się do zasady wzajemności, w rozumieniu, że powinno się pomagać potrzebującym teraz, ponieważ w przyszłości sami możemy potrzebować pomocy. Badani odwoływali się także do ogólnej zasady etycznej, według której należy pomagać wszystkim potrzebującym, wszystkim ludziom, niezależnie od ich tożsamości jako Ukraińców. Pomaganie ze względu na obowiązek nie wykluczało przy tym dla komentujących pomagania ze względu na emocje:

Pomoc Wam to nasz obowiązek, działanie głęboko z serca. Mam nadzieję, że inne kraje biorą przykład. Dla nas to działanie, to też terapia - pokonywanie bezradności. Choć tyle możemy .A nam Ukraina pokazuje, co znaczy prawdziwa odwaga i walka! Wspaniale, że macie takiego walecznego prezydenta i waleczny naród. Sercem z Wami.

7.1.2 pomoc bo walczą za nas

Fragmenty zakodowane tym kodem (82 wystąpienia) wyrażają stanowisko, że pomoc Ukraińcom jest naszą powinnością, ponieważ Ukraińcy walczą nie tylko za własny kraj, ale bronią także Polski i Europy przed zagrożeniem ze strony Rosji. Komentujący często przypisują im z tego powodu odwagę i bohaterstwo.

To my Wam jesteśmy dozgonnie wdzięczni za Waszą heroiczną walkę o wolność ! To Wy jesteście tarczą dla nas Polaków, Europy i Świata, DZIĘKUJEMY !!!

Kilkoro użytkowników podkreśliło, że Ukraińcy walczą w obronie europejskich wartości, demokracji i cywilizacji.

Robimy tylko to co do nas należy i nie ma za co dziękować. Jesteście Europejczykami i to wy jesteście bohaterami wasz Naród który broni siebie i wszystkich wartości które są bliskie nam wszystkim. To zaszczyt wam pomagać i być waszymi sąsiadami!

7.1.3 pomoc jako wyraz człowieczeństwa

Komentujący odwołują się do człowieczeństwa (71 wystąpień) jako uzasadnienia pomocy w dwóch znaczeniach. Po pierwsze, mówiąc, że jako ludzie mamy odruch żeby pomagać, po drugie – wskazując na powinność ratowania ludzkiego życia jako ważną wartość etyczną. Pomoc, jako odruch lub powinność, wynika tu z poczucia podobieństwa między Polakami i Ukraińcami, solidarności międzyludzkiej i jest silnie wartościowana moralnie. Komentujący używają wręcz określenia, że wojna w Ukrainie jest dla nas “sprawdzianem człowieczeństwa”.

Jak nie pomóc? Jesteśmy tacy sami, każdy człowiek pragnie tego samego, miłość, spokój. Osobiście nie umiem obojętnie patrzeć na krzywdę drugiego człowieka. Myślę, że wszyscy jesteśmy tacy sami, my Polacy, ale i "zwykli/niezwykli" ludzie na całym świecie. Trzymajcie się!

To świat i ludzie zdali egzamin z człowieczeństwa, cały świat nie tylko Polacy. Chwała Ukrainie!

Komentujący przeważnie uznają, że zdali ów sprawdzian, co przyczynia się do poczucia dumy i solidarności z rodakami.

W dzisiejszych, wydawało się strasznie zepsutych czasach, to Wy- Ukraińcy, pokazujecie co znaczy odwaga, determinacja i wola walki o przyszłość nas wszystkich! Wojna zawsze jest straszna, ale jest też okazją, abyśmy mogli sprawdzić się z CZŁOWIECZEŃSTWA! Mój kraj na nowo się zjednoczył, podajemy sobie pomoc z rąk do rąk, bez podziałów i polityki. Polacy mają wspólny cel. Cieszę się, że mogłam zaznać tego uczucia, z dumą będę opowiadała swoim dzieciom o odwadze Ukraińców i solidarności nas, Polaków.

7.1.4 pomoc jako coś normalnego

W 58 przypadkach pomocy Ukraińcom przedstawiano jako naturalny odruch, coś oczywistego, nie wymagającego uzasadnienia. Ważnym komponentem takich wypowiedzi było to, że komentujący wskazywali na normalność, oczywistość swojego zachowania. Większość zakodowanych fragmentów pojawiła się w odpowiedzi na posty Ukraińców wyrażające wdzięczność Polakom. Komentujący często określają udzielaną przez siebie pomoc w kategoriach życzliwości, przyzwoitości, odruchu dobrego serca czy głosu sumienia i podkreślają, że nie oczekują podziękowań za swoją pomoc.

nie ma za co dziękować Każdy z nas może znaleźć się w takiej sytuacji. To normalny ludzki odruch - zwykłej życzliwości. Gościliśmy kilka ukraińskich rodzin, różnych ludzi, wszyscy byli wdzięczni, chcieli pomagać, dziękowali. Tu nikt z Ukrainy nie przyjeżdża turystycznie, to są ludzkie tragedie.

W wielu fragmentach wyraźnie widoczna jest również narracja o bohaterstwie narodu Ukraińskiego, który walczy z najeźdźcą.

7.1.5 „dobro wraca”

W wielu wypowiedziach (46 wystąpień) pojawiał się zwrot lub odniesienie do „powracającego dobra”. Analizowane komentarze nie zawierają rozwinięcia metafizyki leżącej u podstaw tego wyrażenia, ale widać, że stanowi on punkt zakotwiczenia dla uzasadnień pomocy i to na kilka sposobów. Po pierwsze, podobnie jak w poprzednim kodzie, Polacy obawiają się, że kiedyś to oni będą potrzebować pomocy, a skoro tak, to warto pomóc innym teraz.

Taką postawę powinien reprezentować każdy człowiek. Jestem dumna ze swoich rodaków. Empatia i ludzka twarz nic nie kosztuje, a tak wiele znaczy...pomagajmy, bo może za jakiś czas my będziemy potrzebować pomocy...Dobro wraca...pamiętajmy.

Po drugie, komentujący przywołują przykłady z przeszłości, podając momenty z własnego życia, kiedy udzielona przez nich kiedyś pomoc została zwrócona. Przytaczają przykłady osób, które pomagają, bo kiedyś taką pomoc otrzymały osoby z ich rodziny.

Pamiętajcie, że dobro zawsze wraca w najmniej oczekiwanym momencie ja pomogłam też rodzinie, potrzebowałam pomocy i w ciągu chwili ją otrzymałam.

Każdy gest się liczy! Tu jeszcze zupka, zakupy. Za tę bezinteresowną pomoc, los ci kiedyś wynagrodzi.

Dla kilkorga użytkowników przykładem owego wynagrodzenia było nawiązanie pozytywnych relacji z Ukraińcami, którym pomogli poprzez gościnę w domu.

Po trzecie badani używają sformułowań „dobro wraca” itp. jako uzasadnienia dla pomocy, którą składają uważając za słuszne, z natury dobre działania.

To nasz obowiązek nie łaska. Każdy przyzwoity człowiek wie co należy robić w takich okolicznościach. Nigdy nie wiadomo co nam pisane, a karma zawsze do nas wraca. Niech Bóg wam błogosławi.

7.1.6 Ukraińcy też by nam pomogli

Komentujący wprost powołują (26 wystąpień) się na hipotetyczną sytuację "odwrócenia ról", w której Ukraińcy też pomagiliby uciekającym Polakom, gdyby to Polska została zaatakowana.

Myślę, że gdyby była taka potrzeba Wy też byście nam pomagali, w geście zwykłej ludzkiej solidarności i odruchu serca. To tak niewiele co możemy zrobić w tej okrutnej rzeczywistości.

Większość przypadków pojawienia się tego kodu wystąpiła jako komentarze w odpowiedzi na posty Ukraińców dziękujących Polakom za pomoc.

7.2 POMOC ZE WZGLĘDU NA OBRAZ WŁASNY

Do tej podkategorii włączono uzasadnienia, które odnosiły się zarówno do wizerunku samych osób lub grup pomagających, ale również szerzej - do całego narodu jako zaangażowanego w pomoc uchodźcom. Łącznie znalazły się w niej 93 zakodowane fragmenty. Dominują odnoszące się do obrazu całego narodu jednoczącego się ponad podziałami. Poza nim są też kody, które odnoszą się do określonych cech narodowych oraz dobrych intencji pomagających Polaków.

Tabela 18. Liczebność kodów z grupy: pomoc ze względu na obraz własny

Nazwa kodu	Liczebność
7.2.1 pomoc jako źródło pozytywnej oceny siebie (indywidualnej lub narodu)	60
7.2.2 pomaganie jest cechą narodową Polaków	20
7.2.3 dobre intencje	13

7.2.1 pomoc jako źródło pozytywnej oceny siebie

Komentujący przyznawali, że niesienie pomocy powoduje, że odczuwają dumę i wzruszenie z gościnnej postawy swojego narodu oraz zaszczyt, że mogą pomagać bohaterskim Ukraińcom. W niektórych przypadkach pisano, że sytuacja wojny była pierwszym od wielu lat momentem, w którym podziały polityczne między Polakami nie były ważne we wspólnym działaniu. Warto zaznaczyć, że głównie zwracano uwagę na działania innych (“wy”) lub wspólne (“my”), bez szczególnego wspomnienia o działaniach jednostkowych (“ja”).

W tym momencie jestem dumny z postawy Polaków choć nie zawsze tak było. Obywatele Ukrainy zasługują na wszelka dostępna nam pomoc, spotkała ich ogromna tragedia i w obecnej chwili najważniejsze jest wsparcie i nie tylko materialne.

Komentujący często odnosili się też do pojęcia “zaszczytu”. Określali tak możliwość niesienia pomocy Ukraińcom poprzez zbiórki rzeczy na rzecz uchodźców, przyjmowanie uchodźców w domach oraz zbiórki rzeczy na rzecz ukraińskiej armii. W niektórych komentarzach zaznacza się podział ról przypisywanych Ukraińcom i Ukrainkom ze względu na płeć i wiek. Z jednej strony, zaszczyt dotyczy pomocy Ukraińcom zachowującym heroiczną, historyczną postawę oporu i walki z rosyjskim agresorem, a z drugiej tego zaszczytu dostarcza możliwość pomocy osobom uciekającym od wojny, głównie kobietom, dzieciom, osobom starszym. Kluczową cechą w odczuwaniu zaszczytu jest bohaterstwo przypisywane Ukraińcom w walce z Rosjanami.

7.2.2 pomaganie jest cechą narodową Polaków

Gotowość niesienia pomocy bywała również (20 wystąpień) przypisywana jako domyślna postawa Polaków w podobnych sytuacjach. Komentujący powołują się głównie na uwarunkowania historyczne, częściej niż na domniemaną gościnność - Polacy sami

doświadczali agresji innych państw w swojej historii, dlatego rozumieją potrzebę wsparcia atakowanych.

Osoba 1: Nie ma co dziękować to masz obowiązek nieść pomoc tam gdzie trzeba , my Polacy jak nikt inny wiemy jak to być zostawionym przez wszystkich
Osoba 2: Prawda...Nie ma za co dziękować tylko brać z nas przykład.

7.2.3. dobre intencje

Na dobre intencje pomagających zwracano uwagę w dużej mierze w dyskusjach, które dotyczyły trudności w niesieniu pomocy lub aklimatyzacji uchodźców w nowym miejscu. Po tę motywację sięgano jako kontrargument, kiedy komentujący przypisywali uchodźcom “wybrzydzenie” lub “roszczeniowość” albo gdy komentujący wskazywali, że niektórzy mogą nieść uchodźcom pomoc dla zysku materialnego.

To nie czas ani miejsce na takie słowa ... potrzebna empatia ꞑ albo pomagasz z serca i rozumiesz albo masz roszczeniowe podejście i nie wchodzisz w takie inicjatywy.

7.3 POMOC ZE WZGLĘDU NA OBRAZ UCHODźCÓW

W tej grupie uzasadnień znajdują się rodzaje uzasadnień, które odnoszą się do cech lub sytuacji, które przypisują uchodźcom komentujący. Niektórzy z komentujących zwracali uwagę, że powodem pomocy Ukraińcom jest ich trudna sytuacja, czyli utrata miejsca i środków do życia. Inni zwracali uwagę na takie cechy jak płeć, etniczność czy wiek uchodźców. Wyróżniliśmy także komentarze, których autorzy przekonywali, że powinno się pomagać lub pomoc jest niesiona wszystkim, bez zwracania uwagi na ich cechy jednostkowe. Łącznie znalazło się w niej 90 fragmentów. W tym podrozdziale omówimy całą grupę kodów razem ze względu na ich intersekcyjny charakter.

Tabela 19. Liczebność kodów z grupy: pomoc ze względu na obraz uchodźców

Nazwa kodu	Liczebność
7.3.1 rozróżnienie ze względu na etniczność	32
7.3.2 pomoc wynikająca z trudnej sytuacji uchodźców	22
7.3.3 płeć jako wyznacznik niesienia pomocy	22
7.3.4 pomaga się wszystkim	14

Duża część komentarzy podejmowała dyskusję dotyczącą etniczności uchodźców. Wskazywano w nich np. różnice w sytuacji Ukraińców oraz uciekinierów z innych krajów.

Temat był źródłem wielu dyskusji wśród internautów. W komentarzach dyskutowano m.in. o przypadku zagranicznych studentów, którzy uciekali z Ukrainy. Część internautów poddawała w wątpliwość, że są tymi osobami, za które się podają.

Osoba 1: ale jakich studentach? Rozmawiałaś z nimi? Bo zapytani nie znają żadnej miejscowości w Ukrainie..radzę ich podpytać skąd uciekają to się dowiesz jacy to studenci.

Osoba 2: ale to garstka była. Czytałam komentarze pod artykułami wtedy i 90% była negatywna a to też byli ludzie. Tysięcy naszych rodaków nie ruszał widok dziecka w środku zimy śpiącego w lesie, bo to muzułmańskie dziecko, natomiast ukraińskie dziecku na podłodze dworca łamie serce. Wybiórcza wrażliwość, ale to lata prania ludziom głowy, jak to każdy muzułman to tetorysta.

Inne wątki dotyczyły możliwości pomocy takim studentom, obywatelom innych krajów niż Ukraina. Niektóre z komentarzy mówiły o tym, że nie powinno się im pomagać z zasobów przeznaczonych dla ukraińskich osób uchodźczych. W takim przypadku proponowano, aby to ambasady danych państw zajmowały się swoimi obywatelami, pomijając fakt, że nie każdy z krajów ma taką możliwość, oraz obecność w Ukrainie uchodźców z innych krajów, np. Białorusi czy Rosji.

Z całym szacunkiem, obywatele innych krajów niż UKR, bez względu na kolor skóry, powinni do Polski uciekać przed wojnę i natychmiast kierować się po pomoc do swoich ambasad itp. To ich kraje macierzyste powinny się o nich martwić, nie my...my mamy pełne ręce roboty z UKR - oni nie mają takiej możliwości, więc wspieramy ich my bo inaczej wsparcia nie dostają. Więc APELUJE by obywatele krajów innych niż UKR udawali się po wsparcie do swoich konsulatów i tym samym nie blokowali potencjalnie wolnych zasobów dla UKR.

Komentarze także dotyczyły podziału uchodźców według płci i religii:

A tam, ja mam to gdzieś. Przyjmujemy kobiety z dziećmi i bardzo dobrze. A kraje muzułmańskie niech przyjmują swoich braci w wierze, a nie nam rasizm zarzucają.

Osoba 1: Faktycznie ludzie często piszą „przyjmę kobietę z dzieckiem”. Myślę że dowolnej narodowości byłaby przyjęta. Ale student z Nigerii czy Indii po prostu bardzo mało mieści się w kategorii Matka z dzieckiem

Osoba 2: no właśnie, też czuję, że chodzi o płeć i wiek.

Osoba 3: Nie, chodzi po prostu o brak miejsca. Najpierw zabieramy kobiety w ciąży, matki z dziećmi osoby starsze, chore. Już dla nich brakuje

Osoba 4: Myślę, że łatwiej ogarnąć się samemu będąc singlem mężczyzną (oczywiści zaradny mezczyxna) niż matka która ciągnie za sobą 3 dzieci i bagaże

Znalazły się również komentarze zawierające cechy mowy nienawiści:

[o uchodźcach na granicy polsko-białoruskiej]: czyli twoim zdaniem powinniśmy przyjąć ich z otwartymi rękami tak?? I co później?? Moze wez sobie do domu kilka osob skoro jestes taka zwolenniczka.oczywiscie zal kobiet i dzieci nie twierdze ze nie ale nikt ich na sile nie wywiozl z wlasnego kraju zobacz na Ukraincow..faceci potrafia walczyć uciekaja kobiety i dzieci i to jest jak najbardziej zrozumiale a tam czarni odjeba..ni w armaniego rzucaja kamieniami bo chca przejsc...dzicz i tyle.

Z analizy komentarzy tego typu, można wysnuć wniosek, że osoby uchodźcze z Ukrainy postrzegani są inaczej niż uchodźcy z Afryki i Bliskiego Wschodu. Osoby uciekające przed wojną z terenów Ukrainy to w ocenie komentujących przede wszystkim kobiety z dziećmi, którym należy się pierwszeństwo w pomocy niesionej przez Polaków ze względu na historię migracji zarobkowej Ukraińców do Polski. Była ona oceniana w kategoriach “wsparcia ekonomicznego”. Osoby pochodzące z Afryki czy Bliskiego Wschodu były oceniane głównie ze względu na ich religię czy medialne historie, które pojawiały się w polskich mediach, głównie na fali “kryzysu migracyjnego” w latach 2015-2016.

Osoba 1: Wasza zasługa, bo w przeciwieństwie do innych imigrantów w innych krajach, przez te 8 lat na imigracji w naszym kraju nie sprawialiście kłopotów, byliście pomocni, nie tworzyliście enklaw, asymilowaliście się z nami, nie gwałciliście naszych kobiet, nie paliliście samochodów, tylko WSPÓŁPRACOWALIŚCIE z nami. Dlatego teraz nawet Ci, którzy was nie lubili są bardziej otwarci, bo jesteście potrzebni w naszym kraju - jesteście jego częścią.

Osoba 2: wpis żenujący Nie znasz innych a piszesz takie rzeczy

Osoba 1: Ale o co chodzi? Nie pamięta Pani co robili islamscy imigranci w Niemczech w sylwestrowe noce?

Osoba 3: oraz wspierali naszą gospodarkę.

Pozostali komentujący często wchodzili w polemikę z taką narracją. W przypadku takich komentarzy widać także silną moderację. Komentarze, które wywoływały dyskusję dotyczącą rasizmu, zawierały zapewne mowę nienawiści i były usuwane przez moderatorów lub autorów. O ich istnieniu możemy wnioskować z komentarzy, które powstawały w odpowiedzi na nie, które krytykowały ksenofobiczne wypowiedzi.

Negatywnie oceniano mężczyzn, którzy uciekali z Ukrainy. Przypisywano im obowiązek pozostania w kraju (wprowadzony również prawnie) oraz walki z najeźdźcą.

też tak myślę jak widzę że z pociągu który przyjeżdża z Ukrainy wysiadają młode chłopcy Polacy pomagają jak tylko mogą a oni spieprzają za chwilę to sam prezydent będzie bronił Ukrainy.

Tylko nieznaczna część komentarzy zaliczonych do tej kategorii mówiła o konieczności bezwarunkowej pomocy, bez względu na czynniki etniczne, płciowe, wiek czy sytuację materialną. Wskazywano, że wojna jest tragedią, która w znacznym stopniu dotyka każdą osobę i należy się jej prawo do ochrony życia.

Osoba 1: Pomoc należy się każdemu! Bez względu na to czy to kobieta , mężczyzna czy dziecko. Nie każdy musi i chce ginąć za swój kraj.!

Osoba 2: jeśli rosyjski żołnierz przejdzie na stronę ukraińską to też łamie prawo ma obowiązek być posłuszny swoim przełożonym, jednak zakładam, że nie potępiała by Pani tego czynu mimo, iż jest złamaniem obowiązku.

7.4 POMOC ZE WZGLĘDU NA HISTORIĘ

W tej kategorii znalazły się dwa kody, za pomocą których oznaczano tematy z nawiązaniem do historii jako uzasadnieniem pomocy. Komentujący przywołują uwarunkowania historyczne, które według nich pozwalają Polakom szczególnie dobrze zrozumieć obecną sytuację Ukrainy i tym samym stanowią motywację do udzielenia pomocy (kod 7.4.1). Wyróżniliśmy także osobno nawiązania do trudnej historii polsko-ukraińskiej, która według badanych w obliczu wojny powinna zejść na dalszy plan (kod 7.4.2).

Tabela 20. Liczebność kodów z grupy: pomoc ze względu na historię

Nazwa kodu	Liczebność
7.4.1 pomoc motywowana historią	51
7.4.2 pomoc ponad podziałami	16

7.4.1 pomoc motywowana historią

W zakodowanym fragmencie można wyróżnić kilka osobnych rodzajów odwołania do historii. Pierwszym i najczęstszym z nich jest pogląd, że Polacy pomagają Ukraińcom ze względu na określone momenty w historii Polski, które dają Polakom szczególne zrozumienie sytuacji Ukraińców i wywołują poczucie wspólnoty losów. Komentujący wspominają tu przede wszystkim walkę o niepodległość oraz przodków, którzy walczyli za wolność Polski, tak jak Ukraińcy walczą teraz o wolność własną, ale także Polski i Europy. Niektórzy komentujący odwołują się bezpośrednio do agresji na Polskę we wrześniu 1939 roku, stwierdzając, że ponieważ Polacy nie uzyskali wtedy wsparcia od sojuszników, teraz dobrze rozumieją potrzebę wsparcia atakowanych Ukraińców.

Znamy wojnę bardzo dobrze. Długo byliśmy sami, kiedy zostaliśmy zaatakowani przez hitlerowskie Niemcy i Stalinowski Związek Radziecki. Nie ma nic gorszego, niż porzucenie przez sojuszników, sąsiadów, poczucie osamotnienia. Tylko współpraca i pielęgnowanie wspólnych wartości da nam siłę. Świadomość tego, co łączy, zamiast rozpamiętywanie tego, co niegdyś dzieliło. Trzymajcie się dzielnie. Zaopiekujemy się rodzinami ukraińskich bohaterów jak umiemy najlepiej.

Pojedynczy komentujący wskazują bezpośrednio na wspólną historię Polski i Ukrainy jako sąsiedzkich, słowiańskich narodów jako motywację pomocy.

Setki lat żyliśmy razem obok siebie, więc jak mamy patrzeć obojętnie na to, co się u Was dzieje? Nie jesteśmy Francją, Wielką Brytanią czy USA, żeby obiecywać a potem nic nie robić. Wiemy jak to jest zostać osamotnionymi pod atakiem, więc nie chcemy, abyście przeżywali to samo. Łączy nas jedna, słowiańska dusza. Zróbmy ten świat chociaż nieco lepszym miejscem.

Ostatnim wyróżnionym rodzajem odwołania do historii jest pomoc motywowana chęcią zapisania się w historii. Komentujący wyrażają nadzieję, że udzielona przez Polaków pomoc

zostanie zapamiętana i będzie stanowić nową, pozytywną kartę w trudnej historii relacji polsko-ukraińskich.

Trzeba tak postępować jak teraz Naród Polski postępuje, bo świat nas z tego rozliczy, historia nam nie zapomni a młodzież będzie miała dobre wzorce. Trzeba pokazać, że mimo złej historii jaka nasze kraje łączy, nauczyliśmy się, że nie można tego powtórzyć, że nie można żyć w nienawiści, że historie można zmienić. Życzę narodowi Ukrainy by się nie poddał, by wytrwali, by wygrali!!! Sława Ukrainie!

7.4.2 pomoc ponad podziałami

W tym przypadku komentujący (16 wystąpień) również uzasadniają udzielenie pomocy odnosząc się do przeszłości, wskazują bowiem na historyczne różnice i podziały między Polską a Ukrainą. Jednak w odróżnieniu od uzasadnień motywowanych historią w tym przypadku stwierdza się, że podziały historyczne muszą zejść na drugi plan w obliczu wojny i konieczne jest zjednoczenie, napisanie nowej karty w historii obu narodów. Komentujący są więc zorientowani raczej na przyszłość niż na przeszłość i dostrzegają potrzebę budowania nowych, dobrych relacji między narodami.

Kod ten często współwystępował z omówionym wcześniej kodem „Pomoc bo walczą za nas” – Polacy są skłonni zapomnieć o trudnej historii ze względu na to, że postrzegają walkę Ukraińców również jako walkę o bezpieczeństwo Polski i Europy.

Dziś Ukraina jutro reszta Europy. Dziś nie czas na wspominki z historii, dziś wszyscy jesteśmy braćmi walczącymi przeciwko bezwzględnemu szaleńcowi.

W sporadycznych przypadkach (2) komentarze przywołujące historyczne podziały spotkały się z negatywną reakcją innych użytkowników.

Mam prawie 60lat pamiętam z opowieści dziadków co robiliście z Polakami na waszych włościach ale jestem dzisiaj z Wami sercem całym i płaczę nad narodami które bawią się w wojenkę tak jak to było w 39 m i myślę że się opamiętają.

nie może pani tak mówić . To nie oni to robili to ich dziadkowie tak jak pani dziadkowie byli świadkami tamtych zdarzeń.

7.5 POMOC ZE WZGLĘDU NA KORZYŚĆ DLA POMAGAJĄCYCH

Fragmety przypisane do tej kategorii mówiły o pomocy w kategoriach korzyści rozumianych szeroko, nie tylko jako korzyść materialna. Komentujący zwracali także uwagę na korzyści emocjonalne czy moralne, możliwość budowania wspólnych relacji (jednostkowych i na poziomie narodów). Kilka fragmentów traktowało o korzyści dla kraju przyjmującego lub dla lokalnego społeczeństwa z napływu ludności, co kojarzono z napływem siły roboczej lub dostępem do tańszych usług wykonywanych przez Ukraińców. Łącznie w tej podkategorii znalazło się 55 komentarzy.

Tabela 21. Liczebność kodów z grupy: korzyść dla pomagających

Nazwa kodu	Liczebność
7.5.1 pomoc dla zysku moralnego lub emocjonalnego	22
7.5.2 pomoc jako budowanie wspólnych relacji	18
7.5.3 pomoc dla zysku materialnego	15

7.5.1 pomoc dla zysku moralnego lub emocjonalnego

Tym kodem oznaczano fragmenty, które opisywały przypadki lub postawę pomocy motywowaną zyskiem. Była ona oceniana negatywnie przez autorów takich komentarzy. Wskazywano w nich na potrzebę zaspokojenia własnych potrzeb emocjonalnych, a nie pomoc z pobudek altruistycznych, co oceniano negatywnie.

Tvoja pomoc jest tak samo wartościowa jak wpłaty, zakupy czy cokolwiek innego. I widzicie w tym problem i widać to w waszych wiadomościach, macie syndrom wybawiciela, czujecie się lepiej od innych ludzi, bo chcieliście komuś „pomóc”. A teraz zastanówcie się czy chcecie bardziej pomoc sobie czy uchodźcom? Bo z waszych wiadomości bije coś zupełnie innego.

Pozostałe komentarze dotyczyły wdzięczności uchodźców wobec pomagających im osób. Wdzięczność jest zatem traktowana jako swojego rodzaju “zapłata” lub wartość wytworzona z niesionej pomocy.

Potwierdzam!!! Słowo „dziękuje” wypowiedziane z prawdziwą wdzięcznością w oczach tych ludzi to najlepsza zapłata za całą naszą pracę.

Jeden z komentarzy przedstawił ciekawą perspektywę na motywację pomocy. W rozumieniu komentującej osoby, pomoc to pokonywanie bezradności, która narasta w sytuacji wojny w Ukrainie.

Pomoc Wam to nasz obowiązek, działanie głęboko z serca. Mam nadzieję, że inne kraje biorą przykład. Dla nas to działanie, to też terapia - pokonywanie bezradności. Choć tyle możemy. A nam Ukraina pokazuje, co znaczy prawdziwa odwaga i walka! Wspaniale, że macie takiego walecznego prezydenta i waleczny naród ♡ Sercem z Wami.

7.5.2 pomoc jako budowanie relacji

W 18 przypadkach komentujący zwracali na dwa wymiary budowanych relacji. Na poziomie jednostkowym komentujący zwracali uwagę, że zbudowali z goszczonymi uchodźcami osobistą relację. Wiele z nich miało na celu podzielenie się swoim doświadczeniem z innymi oraz zmotywowanie pozostałych do włączenia się w pomoc.

Witam my jesteśmy z okolic Konina. dzis odjechała od nas rodzina 7 osobowa i mieli kotka;) udostępniliśmy im u nas w domu pokój w którym są 3 łóżka i mieli osobna

łazienkę. Dzieci były w wieku 3,9,9,15 lat. Jak się rozstaliśmy to każdemu z nas łązy poleciały bo niby 3 dni ale i tak się zżyliśmy bardzo ... choć wiedzieliśmy że są tylko przejazdem to naprawdę w raki ciężkiej sytuacji miło spędzony czas i właśnie dostałam wiadomość messenger ze bardzo dziękują że już są na mieszkanku od nas 160km ehh ale mówią że tęsknią i że mają nadzieję nas odwiedzić. Miło to słyszeć naprawdę. Dobro wraca piękne uczucie;) z chęcią przyjmieni pod swój dach matkę z dziećmi.*

Kolejny poziom budowania relacji to poziom narodów. Na tym poziomie wskazywano wspólną walkę przeciw wspólnemu wrogowi oraz sytuację pomocy uchodźcom jako nowy rozdział we wspólnej historii ukraińsko-polskiej. Nie wprost pojawiały się wątki dotyczące napięć we wspólnych relacjach.

Tak! Ja też tak czuje, podpisuje się pod tym tekstem. Mam nadzieję że właśnie piszemy wspólnie nową historię naszych narodów, a kolejne pokolenia będą już żyły tylko w przyjaźni...Niech ten koszmar wojenny się wreszcie skończy!

Niektóre komentarze mówiły też o relacjach na poziomie ogólnym, wskazując na “bycie razem” i wspólne działania jako drogę do “ratowania świata”.

Uratujemy ten świat tylko i wyłącznie będąc razem.

Jeden z komentarzy zakwalifikowanych do tej kategorii wywołał szerszą dyskusję. Osoba komentująca oferowała zatrzymanie się na gospodarstwie wiejskim starszej osobie, która przejęłaby część obowiązków domowych. Więcej na ten temat w sekcji 6.1. Przemoc ekonomiczna.

7.5.3 pomoc dla zysku materialnego

Komentarze z tej kategorii (15 wystąpień) dotyczyła osób, które poprzez mechanizmy państwowe, starają się “zarobić” na uchodźcach z Ukrainy, przyjmując ich pod swój dach. Taka postawa była oceniana jednoznacznie negatywnie. Wobec osób, które chciały uzyskać środki od państwa używano określeń “hieny” lub “biznesmeni”. Niektórzy wskazywali na to, że nie powinno oceniać się osób, które chcą pomóc uchodźcom ze względu na pieniądze od państwa lub poprzez zmniejszenie czynszu i pobieranie świadczenia. Komentujący albo wskazywali na niezgodność takiej postawy z zapisami prawa i warunkami ekonomicznymi (świadczenie przekraczało standardowy czynsz), albo argumentowali, że poprzez rosnące koszty życia w Polsce inni także są zmuszeni do takiej postawy.

Osoba 1: myślisz, że jedzenie, czynsz i prąd, gaz, woda to starczy te 40 zł???

Zapewniam cię, że nie starczy. Resztę właściciele muszą sami utrzymać was. Robią to bo chcą z dobrego serca.

Osoba 2: czy wynajmując pokój np. 3 osobom tj. 3600zł nie starczy na pokrycie opłat i wyżywienie lub np. mieszkanie 2 pokojowe dla 4 osób tj. 4800zł i to według pani nie wystarczy? Chyba pani żartuje

7.6 OGRANICZENIE POMOCY

Do grupy tematów dotyczących motywacji i uzasadnień pomocy osobom uchodźczym włączono ogólne komentarze dotyczące natury pomocy. Można je podzielić na dwie grupy: pierwsza (7.6.1, 7.6.2, 7.6.4) przedstawia komentarze, które mówią o granicach lub ograniczeniach w pomaganiu. Znajdują się w niej 3 kody szczegółowe, które w sumie liczą 94 zakodowane fragmenty. Warto zauważyć, że są to jedne z nielicznych kodów, w których pojawiają się wypowiedzi otwarcie niechętnie pomocy osobom uchodźczym. Druga grupa (7.6.3) dotyczy braku zaangażowania instytucji państwa w pomoc uchodźcom, która ogranicza możliwą pomoc jedynie do tej udzielanej przez “zwykłych” obywateli.

Tabela 22. Liczebność kodów z pozostałych grup

Nazwa kodu	Liczebność
7.6.1 Polska/Polacy mają ograniczone zasoby pomocowe	42
7.6.2 Obawa o przyszłość	30
7.6.3 brak działania państwa	28
7.6.4 Pomoc ma swoje granice	22

7.6.1 Polska/Polacy mają ograniczone zasoby pomocowe

We fragmentach oznaczanych za pomocą tego kodu widoczna jest niechęć do udzielania pomocy uchodźcom z powodu na potencjalnie negatywne konsekwencje dla Polaków. W komentarzach konfrontowano wyobrażenia dotyczące życia uchodźców z sytuacją obywateli Polski i zarzucano, że osoby uchodźcze dostają coś kosztem Polaków. Komentujący twierdzili także, że Ukraińcy mają “pierwszeństwo” w udzielanej pomocy socjalnej, a Polacy będący w potrzebie muszą na takie wsparcie oczekiwać dłużej lub w ogóle go nie otrzymują - dotyczyło to przede wszystkim opieki medycznej, miejsca w szpitalach oraz w szkołach.

chwila, a my Polacy dajemy radę??? Są ludzie bez auta, bez pracy często i muszą przeżyć, ja wszystko rozumiem ale pomagajmy z rozumem, jesteśmy u siebie a niestety zaczynamy czuć się jak druga kategoria.

jak zwykle będą pomagać kosztem Polaków. w Polsce już jest problem z dostaniem się do specjalisty a co powiedzieć co się będzie działo po przyjęciu tylu ludzi unia Europejska powinna powiedzieć na równo by po tyle samo przyjąć ludzi a nie do Polski ponad 90 tys a do innych krajów garstka zamartw się o polskie dzieci i rodziny bo będzie do tego powód już zabierane są Polakom mieszkania bo potrzebują uchodźcy jestem za pomocą jak najbardziej ale nie kosztem narodu polskiego.

Niektórzy komentujący podkreślali, że w dobie kryzysu ekonomicznego i inflacji konieczne jest ograniczenie dopuszczalnych form pomocy Ukraińcom wyłącznie do tych najpotrzebniejszych.

To już chyba za daleko idzie. niedługo tak zniechęcicie ludzi do pomagania, że będzie duży problem. Ludzie dają, co mają, często sami mając używane ubrania z lumpeksów, a tymczasem w potrzebach ostatnio na jakiejś dużej hali widziałam "pomadki", "odżywki do włosów" Serio? Większości Polek nie stać na perfumy, albo srebrne kolczyki. Nikt nikomu nie zabrania noszenia biżuterii, czy stosowania perfum, ale to już może za zarobione pieniądze?

Komentujący zwracali także uwagę na ekonomiczne konsekwencje pomocy dla Polski. Wyrażano obawy, że napływ uchodźców pogłębi kryzys gospodarczy. Polacy obawiali się także, że przedłużanie się wojny będzie wiązało się z kolejnymi falami migracji do Polski i co za tym idzie - znacznymi kosztami dla polskiej gospodarki.

mi już kilka osób mówiło ,że mają socjal i nie muszą pracować. Co w przypadku jak wojna potrwa długo i socjal się skończy. Jakie państwo będzie w stanie tak długo utrzymywać. Skąd na to weźmie?

Osoba 1: i to powód do dumy ?

Osoba 2: tak.

Osoba 1: współczuje. Przyszłościowo to się odbije na nas zwykłych Polakach i gospodarce która i tak jest w strasznym stanie...

Osoba 3: A właśnie dlaczego do nas, my tego nie jesteśmy w stanie udźwignąć, jeszcze będziecie z tego powodu cierpieć.

Należy przy tym zauważyć, że komentarze, które wyrażały negatywną postawę wobec osób uchodźczych lub domagały się zaprzestania pomocy niemal zawsze wywoływały dyskusję i krytykę ze strony innych użytkowników.

Warto też zwrócić uwagę, że pojawiały się komentarze, które reprezentowały neutralny stosunek wobec Ukraińców i zwracały uwagę na wysokie koszty pomocy (ekonomiczne i społeczne) bez wyrażania chęci do zaprzestania pomocy. Niekiedy komentujący wręcz zachęcali do pomagania Ukraińcom mimo świadomości ograniczonych zasobów pomocowych. Niektórzy spośród tych użytkowników zwracali uwagę na to, że utrzymanie przyjętych do domu uchodźców na własną rękę jest kosztowne bez wystarczającego wsparcia rządu polskiego, nawet przy dobrej woli Polaków. Wyjścia z tej sytuacji wielu komentujących upatrywało w pomocy finansowej UE oraz państw Zachodu.

7.6.2 obawa o przyszłość

Ten kod opisywał fragmenty (30 wystąpień), które opowiadały o obawie komentujących wobec dalszego rozwoju sytuacji. Wątek ten często współwystępował z poprzednim omawianym, dotyczącym ograniczonych zasobów pomocowych w Polsce. Komentarze te jednak nie porównywały sytuacji Ukraińców i Polaków. Obawy dotyczą przede wszystkim ekonomicznych i społecznych skutków udzielania pomocy na tak dużą skalę. Tylko kilka z nich wyraża obawę o to, że do Polski mogą dotrzeć działania wojenne. Komentujący wyrażali także obawę o los uchodźców, gdy skończą się środki wypłacane przez państwo na zakwaterowanie i wyżywienie w prywatnych domach.

Ktoś naprawdę liczył na jakieś rozwiązania systemowe? I to nie tylko jeśli chodzi o Polskę, ale o całą Europę. Kto wykształcony i zaradny dostanie pracę dobrze opłacaną lub zostanie wyluskany do państw zachodnich za gruby hajs. Cała reszta zostanie w Polsce pracując za marne pieniądze, ratując nasz kulejący rynek pracy i cwaniakowatych pracodawców, przy okazji psując ten rynek i obniżając wynagrodzenia. Reszta zostanie zdana na pomoc Polaków. Kto się ma obłowić na Ukraińcach (np. noclegownia w centrum Ptak) ten się obłowi kto ma pomagać, wbrew wszystkiemu ten będzie pomagać. Takie realia. Wojna niesie wiele konsekwencji.
Osoba 2: Dokładnie. Też nie mam złudzeń.

7.6.3 brak działania państwa

Część komentarzy (28 wystąpień) odnosiła się do braku systemowej pomocy ze strony państwa. Komentujący jednoznacznie negatywnie oceniają zaangażowanie oraz skalę pomocy ze strony organów centralnych. Dostrzegają jednak potrzebę większego włączenia się organów państwa w działania pomocowe, szczególnie w przypadku koordynacji działań i tworzeniu spójnej narracji (np. wobec zarzutów o rasizm na granicy). Brak legitymacji ze strony instytucji jest szczególnie bolesny z powodu ograniczonego zaufania uchodźców do osób pomagających oddolnie. Komentujący rzadko podejmują temat samorządów i ich zaangażowania w pomoc.

To powinna być skoordynowana pomoc na poziomie co najmniej administracji samorządowej, a tak naprawdę państwowej to jest absolutny dramat i skandal. Trudno się dziwić ludziom uciekającym przed wojną że mogą mieć obawy jechać prywatnym bussem do Hiszpani, Niemiec czy innej Francji oni nie wiedza co ich tam czeka bo nie mają żadnej gwarancji. Relokacja uchodźców po UE powinna ruszyć już dawno ale skoordynowana.

po polskiej stronie nie ma z kim koordynować - są tylko wolontariusze - władze państwowe jeszcze tego nie ogarnęły.

7.6.4 pomoc ma swoje granice

Komentujący zwracali uwagę (22 wystąpienia), że należy stawiać granice pomocy. Temat ten był poruszany głównie w wątkach, w których ktoś opisywał potrzeby (lub domniemane potrzeby) osób uchodźczych odchodzące od standardowego wyobrażenia oraz tych, w których opisywano odrzuconą pomoc. Przykładem domniemanych potrzeb jest post, którego autorka apelowała o dawanie innych niż tylko "podstawowe" rzeczy, np. lakierów do paznokci, farb do włosów, biżuterii. Post ten wywołał dyskusję dotyczącą potrzeb uchodźców oraz wskazywano na granice, które w pomocy istnieją.

Widzę, że coraz więcej takich postów. Zapytam wprost: czy wy ludzie upadliście na głowę? To chyba wasze wyobrażenie o wojnie, ludzie z Ukrainy, których ja znam, myślą raczej o tym co do garnka włożyć i czy będzie do czego wracać po wojnie. A tu o perfumach, kolczykach. Serio, niedobrze mi się robi od takiego pieprzenia głupot.

Innym przykładem, w którym debatowano granice pomocy, jest sytuacja dwóch kobiet z Ukrainy. Uciekły one do Polski z Charkowa, ale po pewnym czasie zdecydowały się wrócić do

swojego domu. W międzyczasie sytuacja wokół Charkowa zaczęła się pogarszać i kobiety skontaktowały się ze swoimi gospodarzami z Polski, aby pomogli im w kolejnej ucieczce z miasta.

Osoba 1: Bardzo Was proszę o trochę empatii i wiedzy. To są ludzie w szoku, traumie, mają prawo chcieć wrócić do domu, spróbować. Nikt z nas w takiej sytuacji nie jest i pewnie nie będzie. Ocenianie i bawienie się w pseudo specjalistów nie jest na miejscu.

Osoba 2: ale frustracja w takiej sytuacji jest zrozumiała. Te Panie przyjechały, zajęły miejsce innym osobom, którym była potrzebna pomoc, a następnie znowu wróciły do siebie do miasta na froncie i teraz ponownie oczekują pomocy. Przecież to z ich strony marnowanie zasobów materialnych i ludzkich, a one nie są z gumy. Wiem, że te Panie mogą być w szoku i podejmować nieracjonalne decyzje, natomiast wydaje mi się, że nie odbiera to prawa nam do krytykowania czegoś takiego. Zanim ktoś mnie oskarży o brak empatii, sam jeździłem po uchodźców na granicę samochodem, pomagałem jako tłumacz na dworcach, wspieram zakupami punkty pomocowe, udzielam się na grupach na FB tutaj i życzę uchodźcom w Polsce jak najlepiej.

Komentujący wskazywali jednak, że trudno im oceniać takie sytuacje. Jednym z powodów była trudność w postawieniu się w położeniu Ukraińców, próbowano zrozumieć ich przeżycia i możliwą traumę. Jednak takie sytuacje jednoznacznie negatywnie wpływały na chęć niesienia dalszej pomocy.

Inne wątki w tym kodzie dotyczyły np. uczenia języka ukraińskiego i ukraińskiej historii w polskich szkołach. Niektórzy z komentujących mówili, że jest to dla nich zbyt daleko idące działania. W debacie tej posługiwano się terminami “asymilacja” i “integracja”. Jedna strona dyskusji wskazywała, że Ukraińcy jako goście powinni dążyć do wtopienia się w społeczeństwo goszczące. Z drugiej strony podkreślano, że migracja ma prawdopodobnie charakter czasowy i należy zapewnić Ukraińcom prawo do rozwoju swojego języka, tradycji i kultury.

BIBLIOGRAFIA

- Baran D. (2016). Wizerunek Ukraińców na łamach wybranej polskiej prasy. *Państwo i Społeczeństwo*, 17(1), 97-116.
- Barbour R. S. (2001). Checklists for improving rigour in qualitative research: A case of the tail wagging the dog? *BMJ*, 322 (7294).
- Bielecka-Prus J. (2020). Obraz imigrantek z Ukrainy w polskim dyskursie prasowym. *Studia Migracyjne - Przegląd Polonijny*, 46(2(176)), 177-200.
- Borkowska A. (2020). Językowy obraz Ukraińców w polskich dziennikach prasowych (analiza materiałów Narodowego Korpusu Języka Polskiego z lat 2005-2010), *Acta Polono-Ruthenica*, 25(3), 91-108.
- Buraczyński R. (2015). Sekurytyzacja polskiej polityki migracyjnej a sytuacja przygranicznych regionów Polski Wschodniej. *Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*, 41(1(155)), 85-110.
- CBOS (2023). *Polacy wobec wojny na Ukrainie i ukraińskich uchodźców* (Nr 54/2023; Komunikat z Badań). Centrum Badań Opinii Społecznej.
- Domalewska D. (2016). Immigration, stereotypes, and social security: The portrayal of migrant groups in public discourse. *Security and Defence Quarterly*, 13(4), 15–31.
- Duszczyk M. & Matuszczyk K. (2018). The Employment of Foreigners in Poland and the Labour Market Situation. *Central and Eastern European Migration Review*, 7(2), 53-68.
- Fiałkowska K. & Matuszczyk K. (2021). Safe and fruitful? Structural vulnerabilities in the experience of seasonal migrant workers in agriculture in Germany and Poland. *Safety Science*, 139, 105275.
- Friese S., Soratto J., & Pires D. (2018). *Carrying out A Computer-Aided Thematic Content Analysis with ATLAS.ti.*, MMG Working Paper.
- Gillespie T. (2018). *Custodians of the internet: Platforms, content moderation, and the hidden decisions that shape social media*. Yale University Press.
- Glac K., Elm D. R. & Martin K. (2014). Areas of Privacy in Facebook: Expectations and Value. *Business and Professional Ethics Journal*, 33(2/3), 147-176.
- Głowiak K. (2021). Stosunek Polaków do przyjmowania uchodźców przed i w warunkach europejskiego kryzysu migracyjnego. *Historia i Polityka*, 35(42), 147-162.
- Grzymała-Kazłowska A. (2007). *Konstruowanie „innego”: Wizerunki imigrantów w Polsce*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego.
- Jurek K. (2018). Stereotypy na temat Ukraińców funkcjonujące w Polsce. w: M. Lubicz Miszewski (red.), *Imigranci z Ukrainy w Polsce: Potrzeby i oczekiwania, reakcje społeczne, wyzwania dla bezpieczeństwa* (s. 31–42). AWL Wydawnictwo.

Konieczna-Sałamatin J. (2015). Polacy i Ukraińcy-Wzajemne postrzeganie w trudnych czasach”. W: T. Horbowski & P. Kosiewski (red.), *Polityka bezpieczeństwa: Polska, Ukraina*. (s. 137-151). Warszawa: Fundacja im. Stefana Batorego.

Kotowska A. (2018). *Stosunki polsko-ukraińskie w polskim dyskursie prasowym (1991-2008)*, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Krzyżanowska N. & Krzyżanowski M. (2018). ‘Crisis’ and migration in Poland: Discursive shifts, anti-pluralism and the politicisation of exclusion. *Sociology*, 52(3), 612-618.

Krzyżanowski M. (2020). Discursive shifts and the normalisation of racism: Imaginaries of immigration, moral panics and the discourse of contemporary right-wing populism. *Social Semiotics*, 30(4), 503-527.

Łodziński S. & Szonert M. (2016). *Niepolityczna polityka”? Kształtowanie się polityki migracyjnej w Polsce w latach 1989–2016*. CMR Working Papers 90/148.

Malinowski Rubio M. P. (2019). The dynamics and orientation of changes in the attitude of Poles towards immigrants (refugees or non-refugees) and their links to terrorism over the last decades. *Studia Humanistyczne AGH*, 18(1), 7-31.

Pawlak M. & Matusz-Protasiewicz P. (2015). *Organizacje pozarządowe wobec cudzoziemców w Polsce: od pomocy doraźnej do upowszechniania europejskiej ramy polityki integracji*. Trzeci Sektor, 2.

Rose G. (1997). Situating knowledges: Positionality, reflexivities and other tactics. *Progress in Human Geography*, 21(3), 305-320.

Rozbicka R. (2018). Imigrant czy uchodźca? Wizerunek Ukraińców mieszkających w Polsce na podstawie tygodników opiniotwórczych: «Do Rzeczy», «Newsweek Polska» i «Tygodnik Powszechny» w latach 2014-2016, w: M. Lubicz Miszewski (red.), *Imigranci z Ukrainy w Polsce: potrzeby i oczekiwania, reakcje społeczne, wyzwania dla bezpieczeństwa*, Wydawnictwo Akademii Wojsk Lądowych, Wrocław, s. 43-59.

Skibińska A. (2021). Swojscy inni na portalach regionalnych „Gazety Wyborczej”-analiza nagłówków dotyczących Ukraińców z lat 2015-2019. *Studia Medioznawcze*, 22(3), 1015-1027.

Szczupak K., Petelczyc J. & Theiss M. (2018). *Poland*, w: Integrated Report on Transnational Solidarity in the Public Domain (WP5), Dostęp online: <https://transsol.eu/files/2018/05/deliverable-5-1.pdf>, (20.05.23)

Troszyński M. (2018). Ukraina i Ukraińcy w polskim dyskursie internetowym. Analiza jakościowo-ilościowa tekstów zamieszczanych w mediach społecznościowych, w: P. Tyma (red.), *Raport. Mniejszość ukraińska i migranci z Ukrainy w Polsce. Analiza dyskursu*, Warszawa, s. 103-185.

Troszyński M. (2019). Ukraina i Ukraińcy w polskich mediach społecznościowych, w: P. Tyma (red.), *Raport 2. Mniejszość ukraińska i migranci z Ukrainy w Polsce. Analiza dyskursu*, Warszawa, s. 49–76

Van Dijk T. A. (1995). *Discourse analysis as ideology analysis*. In C. Schaffner and L. W. Anita (Eds.). *Language and Peace*. Amsterdam: Harwood Academic Publishers. p. 17-36.

Van Dijk T.A. (1998). *Ideology. A Multidisciplinary Study*, London: Sage.

Van Dijk T. A. (2009). *Society and discourse. How social contexts influence text and talk*, Cambridge New York: Cambridge University Press.

ZAŁĄCZNIK 1. LISTA WSZYSTKICH ZIDENTYFIKOWANYCH FORÓW

Bydgoszcz razem z Ukrainą
POMOC DLA UKRAINY - DWORCE WARSZAWA
ŁÓDŹ - UKRAINA NOCLEG TRANSPORT POMOC
Jastrzębianie solidarni z Ukrainą
Chełm/Dorohusk - pomoc Ukraina - nocleg domy mieszkania transport praca
Lubin Solidarny z UkrainąUAPLPomoc Ukrainie🇺🇦
Ukraina - Polska - Wałbrzych
Solidarni z Ukrainą Gliwice/ солідарність з Україною в Глівіце
Legnica Ukrainie Pomagamy -Легниця Україна Ми допомагаємо
Pomoc Ukraina - Police Szczecin
Solidarni z Ukrainą - pomoc Śląsk uADopomoga Ukraini
Lokalnie z Ukrainą (gmina Suchy Las)
Kłodzko solidarne z Ukrainą
Solidarni z Ukrainą - mieszkańcy powiatu dębickiego i okolic
UKRAINA grupa wsparcia - Warszawa i okolice.
POZNAN I OKOLICE POMOC UKRAINA
Odessa (Ukraina) - podróże
Solidarni z Ukrainą - Końskie
Ukraina-Gmina Komorniki- Pomoc
#pomocWronki-Ukraina
Mieszkańcy Gminy Michałowice solidarni z Ukrainą
Kazimierz Dolny solidarny z Ukrainą
Brzeg Dolny solidarny z Ukrainą
Turek Solidarny Z Ukraina
GUBIN #Pomoc #Ukraina #Transport #DachNadGłową
Ukraina Pomoc Gliwice
Pomoc Ukraina Mokotów
UKRAINA (Pomoc IŁAWA
POMOC DLA UKRAINY - WARSZAWA
POMOC UKRAINA WROCŁAW
Pomoc dla UkrainyUA Допомога Україні: mieszkanie oraz inna pomoc obywatel
UKRAINA jak pomóc? szukam pomocy! Україна - як допомогти? Мені потрібна доп
Polska Solidarna z Ukrainą! Najnowsze wiadomości z Ukrainy!
Ukraina Pomoc
Pomagamy🇺🇦Ukraina..Polska-Ukraina-Pomoc..PLUAMI допомагаємо Україні
Ukraina - pomagam! / Україна – допомагаю!

Wolna Ukraina Wolna Polska
POLSKA PL 🇸🇰 UA UKRAINA - pomoc dla uchodźców 🏠 📦 🚚
♥️ Solidarni z Ukrainą ♥️
solidarni z Ukrainą
Polacy solidarni z Ukrainą 🇸🇰
Solidarni z Ukrainą
Solidarni z Walczącą UKRAINĄ
Pomoc Wsparcie Polska - Ukraina / Допоможіть Підтримка Польщі та України
Polska-Ukraina
Polska na ratunek Ukrainie SOLIDARNI Z UKRAINĄ
Pomoc Ukrainę Ukraina допомога від жителя УкраїниUAUAUA zbiórki
UKRAINA POMAGAMY TRANSPORT i SCHRONIENIE
Україна ще жива з вами UA Ukraina wciąż żyje z wami
Sercem z Ukrainą
Ukraina- Białoruś- Litwa - Polska - Węgry ~ Przyjaciele <3
WOLNA UKRAINA POPIERAM LUDZI TAM W UKRAINIE
Solidarni z Ukrainą
♥️ 🇸🇰 murem za ukrainą 🇸🇰 ♥️ nie zostawimy wasUA
Projekt UKRAINA
UKRAINA WOJNA wiadomości newsy Польська допомога
POMOC UKRAINA POLSKA - TRANSPORT NOCLEGI
Solidarni z Ukrainą
Transport - Ukraina UA PL Транспорт Україна
POMOC DLA ZWIERZĄT UKRAINA
SOS Zaginięcia - Ukraina • SOS Пропавшие - Украина
UKRAINA POMAGAMY ZBIÓRKA MEDYCZNA
Sercem z Ukrainą. Grupa dla nauczycieli pracujących z uczniami z Ukrainy